

Monsignore

VLADIMÍR ŠŤASTNÝ

Ze života a paměti kněze-buditele

napsal

BOHUMIL ŠŤASTNÝ

1 9 3 6

TISKEM A NÁKLADEM OBČANSKÉ TISKÁRNY V BRNĚ

Msgr. VLADIMÍR ŠŤASTNÝ,
básník a spisovatel český.
(1841—1910.)

Monsignore

Vladimír Šťastný

Ze života a paměti kněze-buditele

napsal

BOHUMIL ŠŤASTNÝ

1936

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně

**VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA NAKLADATELI.
(COPYRIGHT 1936 by Občanská tiskárna, Brno.)**

„Bohu, vlasti, národu!“

ÚVODEM.

Od smrti vlasteneckého kněze a básníka Vlad. Šťastného uplynulo již celé čtvrtstoletí, ale doposud nemáme o něm životopisu, jakého se dostalo po smrti nejlepším jeho přátelům: Frant. Bartošovi (prof. Jos. Bartocha) a Václ. Kosmákovi (dr. Pav. Vychodil).

Ačkoli brněnský „Hlas“ hned v roce úmrtí básníkovy (r. 1910) projevil v pohřební vzpomínce důtklivé a vřelé přání, aby „z vděčnosti a úcty k mrtvému básníku a buditeli“ napsán byl záhy obšírný jeho životopis, nestalo se tak dodnes. Pokusil se o to důvěrný přítel zesnulého, prof. Fr. J. Rypáček, (bás. Jar. Tichý), napsav pro „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ (č. 62-1910) životopis Vlad. Šťastného, ale toliko na 24 stranách. I jiné vzpomínky a úvahy, tu a tam v časopisech roztroušené, jsou jen slabým odleskem jeho životního významu, jsou stručné a neúplné, někde i nepřesné, a zasluhovaly proto oprav a doplňků.

Má-li osobnost Vlad. Šťastného náležitě vyniknouti, musí býti postavena do patřičného světla,

to znamená, že nutno promluvití zároveň o d o b ě, ve které jako žák Sušilův žil, a oživití vzpomínky na o s o b y, s nimiž pro církev a vlast kdysi pracoval. Je to doba let sedmdesátých až devadesátých minulého století, která je příznačná pro literární i buditelskou činnost Vl. Šťastného. A je to B r n o, jehož život i boje národnostní jsou tak úzce spjatý se životem starých brněnských vlastenců a kněží, jako byli: Kulda, kněz-mecenáš hr. Bed. Sylva — Tarouca, Kalivoda, Sušil, Procházka, Klácel, Šmídek, Těšík, Pojmon, Škorpiík, Klíma, Šťastný, Eichler, Ruprecht, Vychodil, Pospíšil, Slovák a j.

Tím více zaráží, že „buditel, který kdysi sám na Moravě zpíval“ (dle prof. Vaška v M. N.), zůstal, až na malé výjimky, zapomenut. „Doposud nedocenený básník,“ píše red. a básník P. Em. Masák pořadatelstvu slavnosti, konané 13. října 1935 na paměť 25letého výročí smrti básníkovy v rodném Rudíkově, kde ústy dp. děkana Ondř. Nováka tlumočeno znovu přání, kdysi „Hlasem“ projevené: a b y s p l a c e n b y l d l u h v e l k é m u r o d á k u r u d í k o v s k é m u s e p s á n í m ž i v o t o p i s u, j e n ž b y b y l d ů s t o j n ý j e h o v ý z n a m u v n á r o d ě a c í r k v i.

K vypsání paměti těchto byl jsem vyzván já. Aby životopis tento byl nestranný, dal jsem mluvití i jiným, to jest: použil jsem příležitostných článků, vzpomínek i kritik, jež svého času přinesly „Moravan“ (1883), „Ottův Slovník naučný“ (1891),

„Náš Domov“ (1892), „Moravská čítanka“ (1907), Hýskova „Literární Morava“ (1885), Bitnarovy „Hovory literární a umělecké“ (1936), Masákovy důkladné „Dějiny Dědictví sv. Cyr. a Methoděje“ v Brně (1930), programy a památníky čes. stát. gymnasií v Brně (1900—1927), jakož i jednotlivé ročníky brněnského „Obzoru“, jenž zůstane nejvážnějším dokumentem literární činnosti Vladimíra Šťastného, jako jeho redaktora v letech 1878—1908.

Kromě vlastních zápisů rodinných užil jsem spolehlivých zpráv, jež mi s velkou ochotou zaslaly důst. farní úřady a ct. správy škol z Rudíkova, Rudy, Tasova, Heřmanova, Moravce, Osové Bítýšky, Oslavic, Židlochovic, p. měst. tajemník K. Janíček z Vel. Meziříčí, dále správa Mariánského ústavu v Brně, ředitelství brněn. biskupského semináře, ctp. bohoslovci brněnského alumnátu, Fr. Musil a Jan Slabý, a j. v. Děkuji ze srdce všem, kdož mi byli nápomocni při sepisování těchto pamětí, o jichž vyjití mají zásluhu, vedle P. T. správní rady brněnské „Občanské tiskárny“, red. P. Em. Masák, jenž práci moji doporučil k tisku, a p. řed. J. Župka, který postaral se o pěkné její vypravení.

Aby čtenáři sami mohli poznati něco z básnické dílny Vl. Šťastného a přesvědčili se, co lahody a krásy skryto v jeho básních, zařadil jsem vedle posudků též ukázky z některých jeho básní, bez nichž životopis básníka mysliti si nelze. Neboť jako hu-

debníka možno poznati jen poslechem jeho skladeb hudebních, tak básníka zase ze čtení jeho básní. Tolik na vysvětlenou!

Generace odcházejí a s nimi hasnou vzpomínky na časy minulé. Zachytil jsem paměti na velkého vlastence, básníka, kněze a lidumila. Nechtěl jsem nic více, než v jeho osobě obnoviti vybledlé obrázky z nedávné doby probuzenské, a mladší generaci upozorniti na básníka a jeho básnickou činnost, kterou však převyšovala daleko více práce jeho vlastenecko-výchovná u mládeže studující.

Známy náš literární kritik, prof. dr. Arne Novák, napsal se vší rozvahou vědecké svojí kvality: „Až dosud nevěnována náležitá pozornost účasti náboženského ducha katolického v dějinném dramatu českého obrození.“ Jest-li tedy nutna rehabilitace některých postav naší literární historie, pak je to řada katolických kněží z XIX. a XX. století. A takovou postavou v dějinách našeho obrodného hnutí na Moravě je i básník Vlad. Šťastný.

Roku příštího 1937 vzpomínati bude brněnský alumnát památného jubilea: sta let od vstupu Fr. Sušila jako profesora na bohoslovecké učení (1837 — 1937). Událost, pro celý národní ruch na Moravě nesmírně důležitá. Nebýti v té době Sušila v alumnátě, vytvářely by se národnostní poměry v něm zcela jinak, než se zásluhou jeho stalo, a Morava neměla by tolik nových buditelů a tako-

vých kněží, kteří přivodili národní probuzení v lidu moravském.

Jako v předvečer památné této události a na paměť 25letého výročí smrti Vl. Šťastného, jednoho z největších žáků a nástupců Sušilových, vydávám skromnou práci svoji. Pokud se mi podařila, ponechávám soudu nestranných čtenářů, zvláště těch, kteří srdcem čísti budou.

B. Š.

I.

ZE ZÁPISŮ RODINNÝCH.

Učitelé Jiří a Ignác Šťastný (1752—1823). — Na staré škole rudíkovské. — František Šťastný, vzorný učitel okresu třebíčského (1828—1858).

I.

Kolébka starého učitelského rodu Šťastných, z něhož pocházel básník Vlad. Šťastný, stávala na R u d ě, okres velkomeziříčský. Zakladatelem velké této rodiny učitelské, která ve století devatenáctém byla známa po celém kraji Vel. Meziříčí, byl J i ř í Š ť a s t n ý, nar. roku 1725 na Rudě. Byl krejčím (sartor) a soukromým učitelem (rektoris) na Rudě až do r. 1786. Do roku 1785 byla Ruda přiškolená do Vel. Meziříčí, ale pro velkou vzdálenost byly děti vyučovány soukromě doma ve staré, polodřevěné chalupě č. 37, která až do r. 1818 stávala za farní zahradou a patřila jmenovanému Jiřímu Šťastnému. Vedle krejčovství zabýval se vyučováním dítek ve své chalupě a vykonával zároveň při tamním filiálním kostele službu kostelnickou i varhanickou. Zachoval se po něm svazek pohřebních latinských písní a žalmů s nadpisem:

Weitah nekterich wieczi z agendi
ku pohřebu potřebních. Georgius Stiasny.

Anno D. 1762.

Sloužil tak poctivě a věrně při domácím kostele sv. Jiljí, který až do r. 1784 byl filiální. Starodávna „fasse“ z počátku 19. století udávají plat učitele varhaníka na Rudě takto: Roční plat 78 zl. 23 kr., z toho sobotáles 49 zl. 52 kr., z fondu 20 zl., koledy 2 zl. 30 kr., štoly 2 zl. 30 kr., 26 snopů žita, 1½ měrice žita z přiškolených obcí. Ruda byla menší horská ves a měla v r. 1790 toliko 45 domů s 280 obyvateli. Do r. 1875 patřily k ní jako politické části osady: Jabloňov a Březejc.

Jelikož Jiří Šťastný neměl předepsaného vzdělání a nemohl tedy po vydání Josefínských zákonů školních býti veřejným učitelem, dal syna svého I g n á c e vycvičiti na hlavní škole v Jihlavě, aby se mohl státi řádným jeho nástupcem, což se i stalo v r. 1786.

Z farní matriky Osové Bítýšky, jež začíná r. 1728, dostalo se mi zajímavého výtahu z r. 1752, kde mluví nejstarší zpráva o tomto zakladateli učitelské rodiny Šťastných. Zní (v překladě): „Dne 5. listopadu 1752 oddán byl počestný jinoch Jiří Šťastný s počestnou pannou Barborou Humpolíkovou, manž. dcerou po zemřelém Janu Humpolíkovi v Březí.“ Měli čtyři syny a tři dcery, rozené na Rudě: Františka (nar. 1753), Dominika (1754), Jana (1757), Ignáce (1762), Marianu

(1756), Annu (1765) a Alžbětu (1767). Z nich, kromě nejstaršího Františka, byli všichni synové učiteli.

D o m i n i k Šťastný (nar. 3. 8. 1754) pomocníkoval nejprve doma u otce a dostal se v r. 1777 jako zkoušený učitelský pomocník do Číkova u Tasova, kde učil po dva roky. Odtud odešel v r. 1779 do tehdejší „Velké“ Oslavice na školu v č. 12, kde učil po 23 let (1779—1802). — Třetí syn J a n Šťastný (nar. 22. 12. 1857) vyučil se rovněž u otce na učitele a vypomáhal mu do r. 1787 doma při kostele, až v r. 1787 odešel učit do Jabloňova, než bude vystavěna nová škola na Rudě. Tam učil v čís. 5 po sedm let. Z Jabloňova dostal se pak r. 1794 do Hrbova u Vel. Meziříčí, kde učil do své smrti jako školní pomocník (r. 1800). — Nástupcem jeho v Hrbově stal se syn jeho Josef, který v r. 1831 dostal se za učitele do Oslavice, kde učil až do své smrti (r. 1846).

Čtvrtý syn I g n á c Šťastný (nar. 23. 4. 1762) učil po svém otci na Rudě od r. 1786—1823. Učil ještě v chalupě otcově, a když r. 1795 postavena škola nová č. 58, na místě zbořeného kostelíka, učil v ní jako první řádný učitel na Rudě. Otec jeho Jiří zemřel v r. 1800 a matka Barbora přešla jej v r. 1792. Dne 17. března 1823 stěhoval se učitel Ignác Šťastný z Rudy na školu do Rudíkova, kde učil jen pět let (1823—1828).

Rudíkov! Místo nejmilejších vzpomínek básníka Vlad. Šťastného. Krásný, horský kraj učaroval již mladému studentovi, který v rudíkovských lesích skládal na „balvanech“ první svoje verše a popěvky, z nichž vykvetly pak kytice jeho básní o krásách přírody. Koncem osmnáctého století (1749) bylo v Rudíkově 43 domů, ale školu měli již koncem 17. století (1691). Neučilo se v ní, že nebylo peněz na vydržování učitele. Teprve roku 1812 postavena nákladem Náboženské matice škola nová č. 34. Na mírném návrší, vedle školy a útulné fary, vévodí osadě starodávný kostel sv. Petra a Pavla, který měl dříve dokola hřbitov. Do Rudíkova přiškoleny: Přeckov (21 domů), Hroznatín (22), Vlčatín (36) a Oslavička (20). Do r. 1815 přifařeny k Rudíkovu i Hor. Heřmanice, Malý Telečkov a Batouchovice.

První učitel na „nové“ škole, Frant. Bezstarosti (1813—1823), naříká si v domácím „Hausprotokole“, že neměl ani sklepu, ani komory, a proto byl prý nucen ve školní světnici vykopati jámu k přechovávání brambor. Rovněž chlív pro krávu musil si na vlastní útraty postavit, ale musil za to přiškoleným obcím odpustiti polovičku školního platu.

Když r. 1823 odešel na lepší „štaci“ do Zbraslavi, blíž k Brnu, dostal po něm školu rudíkovskou Ignác Šťastný z Rudy, do níž se nastěhoval 17. března 1823. Byl již přes 50 let stár a churav, takže po celou dobu jeho působení

v Rudíkově byl mu pomocníkem nejstarší syn jeho František, pozdější jeho nástupce v Rudíkově, otec Msgr. Vlad. Šťastného.

S první manželkou M a g d a l e n o u, rozenou Havránkovou z Jabloňova (nar. 1768), měl Ignác Šťastný dvě děti: Antonína (1804) a Františku (1806), jež obě zemřely v útlém věku. S druhou manželkou R o s á l i í, dcerou učitele Ignáce Skalky z Heřmanova (nar. 1784), měl deset dětí, z nichž sedm narodilo se na Rudě a tři v Rudíkově: František (1807), Karolina (1809), Viktorie (1810), Josefa (1813), Josef (1815), Antonín (1817), Anna (1820), Ignác (1823), Eleonora a Mariána (společně 1826 v Rudíkově). Ignác Šťastný, který učil na Rudě 37 let, zemřel po několikaletém učitelování v Rudíkově již 21. ledna 1841, jako penista ve stáří 80 let. Tam také zemřela manželka jeho Rosálie 12. května 1846. Nástupcem jeho stal se nejstarší syn František, jedna z nejzajímavějších osobností učitelské rodiny Šťastných.

2.

F r a n t i š e k Š ť a s t n ý (1807—1858), syn uč. Ignáce Šťastného, učil v Rudíkově plných třicet let (1828—1858). Narodil se 2. dubna 1807 na Rudě a jako šestnáctiletý jinoch vypomáhal otci při vyučování v Rudíkově. Byl na vzdělání v šestiměsíčním kurse (praeparandě) v Telči (1825), vykonal pak zkoušku dospělosti učitelské v Jihlavě

(1825) a v Brně zkoušku způsobilosti pro normální školy (1828), načež ustanoven skutečným pomocníkem na škole v Rudíkově.

Po desítiletém pomocníkování oženil se r. 1838 s bývalou svojí žačkou, 17letou *F r a n t i š k o u* Vávrovou z Přeckova, dcerou sedláka Matouše Vávry z Přeckova č. 4 a Barbory, roz. Benáčkové z Balin. Po dvou letech na to potvrzen od zem. gubernia učitelem v Rudíkově (r. 1840). V r. 1845 dostalo se mu nejvyššího vyznamenání se strany školních úřadů: byl jmenován „vzorným učitelem okresu třebíčského“. Z roku toho pochází plný jeho podpis: František Šťastný, trebyčského školního okršleku vzorný učitel, dopisující člen morav. slezské štěpařské společnosti a spoluúd cís. král. m. sl. hospodářské společnosti v Brně a učitel na farní škole v Rudíkově.“ O svých příjmech měl ve školních záznamech uvedeno:

1. Rolníci z obcí Rudíkova, Přeckova, Vlčatina a Oslavičky po 1 snopu žita, z Hroznatína po $\frac{1}{4}$ žita. — 2. O vánocích od každého rolníka 9 krejcarů, domkaři 1 krejcar, a z každého panského dvora šafář nebo ovčácký mistr 30 kr. — 3. O velikonocích od každého sedláka, domkaře nebo výměnkáře 2 vajíčka, ze dvorů pak po 4 vajíčkách. — 4. Od kostela kromě „štoly“ 3 zl., ze školního fondu ročně 81 zl. 33 $\frac{1}{2}$ kr., za psaní „tříkrálové“ podarování dle libosti.

Stará škola (nyní dům rodiny Vaňkovy) s pamětní deskou
Msgr. Vlad. Šťastného.

Vladimír Šťastný po vysvěcení (1864).
(Bratři Vojtěch a Jaroslav, matka s dcerou Josefou.)

Rodokmen učitelské rodiny Šťastných:

I.

(1725—1800).

Jiří Šťastný, učitel na Rudě, * 14. 1. 1725 na Rudě, † 6. 6. 1800 na Rudě.	Barbora Humpolíková z Březí, * 19. 11. 1727 v Březí, † 9. 10. 1792 na Rudě.
---	--

Děti:

František (nar. 1753), Dominik (1754), Mariána (1756), Jan (1757), Mariána (1769), Ignác (1762), Anna (1765), Alžběta (1767).

II.

(1762—1841).

Ignác Šťastný, uč. na Rudě a v Rudíkově, * 23. 4. 1762 na Rudě, † 21. 1. 1841 v Rudíkově.	I. manželka: Magdalena Havránková, * 6. 6. 1768 v Jabloňově, † 18. 12. 1805 na Rudě.
--	---

Děti:

Antonín (1804),

Františka (1805).

II. manželka:

Rosálie Skalková,
* 18. 5. 1784 v Heřmanově,
† 12. 5. 1846 v Rudíkově.

Děti:

František (1807), Karolina (1809), Viktorie (1810), Josefa (1813), Josef (1815), Antonín (1817), Anna (1820), Ignác (1823), Eleonora a Mariána (1826).

III.

(1807—1858).

František Šťastný, učitel v Rudíkově, * 2. 4. 1807 na Rudě, † 5. 12. 1858 v Rudíkově.	Františka Vávrová z Přeckova, * 14. 5. 1821 v Přeckově. † 15. 4. 1909 v Brně.
--	--

Děti:

Vladimír (1841), Vojtěch (1843), Hynek (1845), Josefa (1847), Františka (1849), Karolina (1852), Jaroslav (1853).

Z nich Vojtěch Šťastný byl zakladatelem mladší větve učitelské: Bohumil Šťastný (1874), Jaroslav (1879), Ludmila (1883), Vincenc (1885), Bohuslava (1912), Vladimír (1908) a Čestmír (1913).

Z dalších vnuků žijí dosud: Vojtěch (1879), ber. spr. v. v., Vladimír (1892), st. lékař v Brně a Josefa Kratochvílová (1887), choť učitele v Tuřanech.

3.

Učitel František Šťastný, otec Vlad. Šťastného, byl své doby vlastenec uvědomělý, jak dokazuje sbírka jeho „Slovanských písní“ z r. 1848 (My jsme moravští vlastenci“, „Volali nás do Frankfurtu“, „Když jsme my patřili pod Bundestag“ a p.). Pro některé z nich měl potahování k úřadům, jelikož se zpívaly veřejně v bouřlivém roku 1848. Byl velmi sečtělý, odebíral jediný z okolí Havlíčkovy „Národní Noviny“, které začaly vycházeti 1. dubna 1848, až byly zastaveny úředně v roce 1850. Z přesvědčení vlasteneckého dal nejstarším dvěma synům vlastenecká křestní jména: Vladimír

a Vojtěch. Pamětní kniha školy rudíkovské poznamenává, že „vzorný učitel“ Frant. Šťastný byl výborným včelařem a štěpařem a konával pokusy s různými druhy ovocných stromů a včelařských úlů. Zatajuje, že byl i zručným trafikantem a u přízemního okénka nízké školy prodával on nebo „paní rehtorka“ různé pochutiny kuřácké, mezi nimiž uplatňovaly se hlavně „kroucený“ tabák a šňupavý, který se dával nad vodu, aby zvlhl a snad i více vážil!

Vedle zdárné činnosti ve škole, za niž byl několikrát jak od moravského zem. gubernia, tak biskupské konsistoře v Brně pochválen i odměněn (třikrát po 15 zl. r. m.), zabýval se rád veršováním a psaním hospodářských článků do různých novin a kalendářů. Smysl pro básnění zdědil po něm nejstarší syn Vladimír, později proslulý pěvec a básník moravský. Z rukopisů zachovala se po něm vlastnoručně švabachem psaná knížka:

„Písně, které pro vzdělání mravů a ušlechtnění i obveselení srdce svých milých žáčků složil Fr. Šťastný, učitel v Rudíkově.“

Některé z nich uvádím, jako zajímavou ukázkou jeho veršování z let osmačtyřicátých.

O učitelském stavu.

By nebylo učitelů,
kdo by učil ředitelů?

Kdo by cvičil radních pánů,
kdo by vzdělával občanů?
Tento ouřad velmi slavný,
jemuž roven v světě žádný!

O v r c h n o s t i.

Kdyby vrchnosti nebylo,
jak by to v světě chodilo?
Chudás by si role zřídil,
jiný by obilí sklídil.
Vyhnal by silný slabšího
z jeho příbytku vlastního.

Básnička o „Potřebě všech stavů na světě“
končí slovy:

Ctihodný jestiž stav každý,
v každém stavu sláva čeká
na ctihodného člověka.

Pan rector Šťastný míval největší potíž s pravidelnou docházkou školní, která mu ztrpčovala radosti učitelského života. „Quem di odere, paedagogum fecere!“ zamyslel se asi nejednou nad slovy římských pedagogů, vida, že všecka dobrá jeho snaha o nápravu potkává se s nezdarem. „Napřed boží dobyteček, potom škola!“ bývalo pořekadlem nejedné horské vsi, zvláště když učení nebralo se tak přísně, jak za nových zákonů z let sedmdesátých. Ke každé výroční visitaci na škole připravoval náležitou „díkuřeč“, z nich jedna z r. 1848 končí prosbou dětí k rodičům:

„Zde, rodičové milí, vidíte, jak vznešená to věc, člověkem býti, člověkem vzdělaným, který sebe a své povinnosti zná a vždy lepší být si žádá. Ó, nechtějte zdržovati nás, dítek svých, od školy, abychom snad skrze pasení hovádek se polovičními hovádky samy nestaly!“

Jako pilný dopisovatel přispíval články svými kromě kalendářů („Moravan“) též do listů hospodářských. Byl to hlavně „Moravsko-slezský časopis pro lid“, do něhož v letech 1842—1846 psávali hlavně kněží a venkovští učitelé. Horlivým dopisovatelem byl i do „Kalendáře hospodářského“, vydávaného od r. 1845 c. k. moravsko-slezskou hospodářskou společností. Pro své žáky sbíral a zapisoval pověsti a lidové pohádky, jež zůstaly většinou v rukopise. V kalendáři „Moravanu“, vydávaném od r. 1855 „Dědictvím sv. Cyrilla a Methoděje“, vzbudil pozornost svým článkem „Lék proti zlým časům“, za nějž dostal honoráře 30 zl. r. m. Drobnými články přispíval též do pražských „Hospodářských Novin“, jež řídil známý F. St. Kodým.

Jako k učiteli, vyznamenanému školními úřady, hlásili se na praksi školní pomocníci (praeceptoři) z dalekého okolí, až i z Čech. S některými měl trápení, jelikož „páni pomocníci“ protloukali se světem všelijak a vykonávali práci školní také všelijak. Mívali ročně 20 zl. stř., stravu a byt ve škole, ale mnozí vedle toho vypomáhali v kostele

a při pracích v domácnosti i na polích. Sobotáles pomocníku nepatřil, ale chodil-li s panem rechetem po zápisu, dostával 2 groše z domu nebo vejce, o vánocích 2 koláče nebo 4 kr. z domu. Za Fr. Šťastného vystřídalo se na škole rudíkovské celkem 8 školních pomocníků. Obrázek ze staré školy rudíkovské přinesl „Moravan“ z r. 1926 ve článku „Z dávných časů“ od B. Š. Píše se tam: „Když pan rector Šťastný přijímal nového pomocníka, ptal se prvně, na jaký nástroj hraje, a vítal každého, nesl-li pod paždí housle nebo křídlovku, jako odznak správného pomocníka z muzikantské krve. V čeledníku vykonána přijímací zkouška, na níž záleželo, bude-li pan praeceptor přijat nebo ne.“

Za byt vykázána školnímu mládenci třída, kde v jednom koutě stávala postel, v druhém skříň na školní pomůcky, která sloužila též za skříň pro šaty. Křídlovka nebo housličky zavěšeny na zdi u okna, kde zimního času bylo narovnáno všelikého zboží, mastného i nemastného, jež šířilo příjemnou vůni po celé třídě a dráždilo nosy malých posluchačů. Jeden z pomocníků, odkudsi z Čech, nosil s sebou místo vysvědčení pouze cestovní knížku (vanderbuch), jiný, bývalý školní pomocník z nedalekých Benetic, oslavoval svůj šestiměsíční pobyt v Rudíkově po tři dni pitím v hospodě, načež v noci utekl ze školy oknem „k Radkovu“.

Stará škola rudíkovská měla nízké světnice, jak je možno dosud shlédnouti v č. p. 34, a děti v ní měla více, než mohly pojmouti dlouhé dřevěné

lavice, jakých se užívalo do nedávna na četných ještě školách venkovských. Zajímavo je dnes věděti něco z tehdejší učebné osnovy pro školy venkovské či triviální, kde hlavními předměty byly: náboženství, počty, mluvnice a zpěv. Na nejnižším stupni byl nejlehčí druh počtů „adice“, po ní následovala „multiplikace“ a „divise“. Vrcholem počtářského umění a postrachem dětí bývalo „regula de tri“. V mluvnici pěstováno hlavně „diktando“ a k výroční zkoušce připravovány pečlivě po celý rok „foršrifty“. Sešitů nebyvalo a nejstarší žáci psávali brkovým perem. Inkoust nosívali do školy v lahvičkách, připevněných provázkem na knoflík kabátu.

Při čtení užíváno na nižším oddělení „První čítanky“, na vyšším „Druhé čítanky“, která obsahovala hojnost článků, hlavně obsahu náboženského, jakož i článků z přírodovědy a zemědějepisných. Kromě katechismu a biblické dějeprawy, jejíž důkladná znalost pokládala se za vrchol pilnosti žáků, čítávalo se pravidelně každý pátek evangelium. — Pro učitele venkovských škol, zvláště méně zběhlé, vydána methodická knížka od Filcíka: „Methodní kniha, obzvláště pro selské učitele.“ Pro ně pořádány také dvakrát ročně „vikariátní konference“, při nichž děkan, jako představený okresu, sdílel učitelstvu své zkušenosti z cest visitačních a uděloval pokyny a přání.

Velmi slavně konávala se ve škole rudíkovské výroční zkouška či visitace, neboť na ní záležela

všecka pověst školy i jejich učitelů. Do školy v Rudíkově chodívali k visitaci i školáci z Dol. Heřmanic, které byly přifařeny do Rudíkova. Zkoušival dozorce školní, okresní děkan P. Fr. Nejedlý, za přítomnosti okolních kněží a učitelů. Dle zápisů v „Zlaté knize“ uděloval odměny pilnosti ve způsobě vkusných knížek, obsahu mravoučného, jako byly na př. „Dokonalý žák“, „Ježíš, přítel dítek“, „Ovoce dobrého vychování“, „Zápal lásky Boží“, „Následování Krista“, „Poučující povídky“, „Pověry o pití kořalky“, „Panna ve svém důstojenství“, „Hodný Fridolín a zlý Dětrich“ a p.

Bývalo mezi kněžstvem hodně upřímných přátel učitelstva, a život učitele a kněze na vsi býval vzorem přátelství pro celou obec. Řídívali se jednou zásadou: Kostel otec, škola matka dětí! Kde ti svorně žijí, tam šťastna celá rodina. Důkazem takového spolužití byla i fara rudíkovská se školou. Ještě krátce před smrtí uč. Fr. Šťastného navrhuje okr. děkan P. Nejedlý, na osobní přimluvu faráře rudíkovského P. Fr. Seiferta, aby zemský úřad (zem. gubernium) udělil učiteli Šťastnému peněžní dar 15 zl. za horlivé vyučování odrostlých dětí a vzorné vedení školy.

Trápen dlouholetou chorobou prsní, zemřel horlivý učitel Fr. Šťastný v 51 letech, dne 5. prosince 1858. „Ač byl mořen těžkou nemocí,“ píše o něm v kronice školní poslední z jeho pomocníků Frant. Zavadil, „zachoval si přece ducha čilého až do posledních chvil života.“ Farář

Seifert postaral se o důstojný pohřeb, jakého Rudíkov nepamatoval. Za asistence faráře Jana Krále z Benetic, far. Jos. Hainische z Trnavy a kaplana Jul. Jiříka z Budišova pochován dne 7. prosince 1858 s nevšední slávou kostelní za účasti učitelstva z okolí a velkého množství lidí z celého kraje. Uložen byl do země poblíž hlavního kříže hřbitova, vedle hrobů kněžských.

Podobnou učitelskou horlivostí vynikl i mladší jeho bratr H y n e k Šťastný, ř. učitel na Moravci (1846—1890), o němž zápisy školní zmiňují se velmi uznalými slovy: „Učitel Hynek Šťastný působil s neúnavnou pílí, zakládaje školky a zahrady, a získal si tak velkých zásluh v sadarství v celém kraji. Po visitaci r. 1865 prohlášena moravecká škola za první v děkanství a učitel H. Šťastný „vzorným učitelem okresu velkomeziříčského“. Zásluhy jeho odměněny při odejití na odpočinek zlatým záslužným křížem, a vděčnost ukázal velkostatkář baron Gudenus tím, že pensionovanému nadučiteli dal doživotní byt v útulném domku, jehož užíval až do své smrti 1903, ve stáří 80 let.“

Po smrti učitele Fr. Šťastného v Rudíkově zůstalo kromě mladé 27leté vdovy, matky Vlad. Šťastného, pět sirotek ve stáří 5—17 let: Vladimír (ve VI. tř. gymn. v Brně), Vojtěch (na uč. přípravce ve Znojmě), pak Josefa, Františka a Jaroslav. Děti Ignác a Karolína zemřely ještě za živobytí otcova.

II.

VLAD. ŠŤASTNÝ NA STUDIÍCH.

V Jihlavě (1852). — Na brněnském gymnasiu (1853—1860). —
V alumnátě (1860—1864). — Frant. Sušil a Matěj Procházka.—
Počátky literární činnosti.

I.

Ze sedmi dětí rudíkovského učitele Fr. Šťastného byl nejstarší *V l a d i m í r* určen na kněžství, jak si toho otec i zbožná matka jeho přála, neboť pocházela sama z řádné rodiny křesťanské.

Po vyjití jednotřídní školy v Rudíkově, kde mu byli učiteli vedle vzorného otce i školní pomocníci Jos. Suchánek a Jos. Shejbal, zavezl jej otec počátkem září r. 1852 do Jihlavy a dal zapsat do I. tř. německého gymnasia, jelikož českého nebylo. V letech šedesátých bylo na Moravě 9 německých gymnasií: v Brně, Jihlavě, Kroměříži, Mikulově, Olomouci, Příboře, Strážnici, Mor. Třebové a Znojmě. V gymnasiu brněnském a jihlavském bylo přes polovici Čechů.

Pro neznalost němčiny byly počátky studií 11letého Vladimíra dosti těžké, jak sám o tom píše: „Německému výkladu katechismu řezen- skému jsem hrubě nerozuměl, ale vlídný kate-

cheta Šmídek dovedl mi těžkou situaci vždy mateřštinou uleviti“ („Obzor“ I. č. 13). Ale přes všecky jazykové těžkosti a překážky obdržel hned v I. semestru šk. roku 1852-3 celkem dobré vysvědčení, jsa dle tehdejší lokace na místě 23.

Mravy: velmi chvalitebné

Pozornost: zcela přiměřená

Pilnost: výborná

v náboženství	dobrý
v latině .	dobrý
v němec. řeči	dostatečný
v děje-zeměpisu	dostatečný
v matematice	dostatečný
v přírodovědě .	uspokojivý
v krasopise	dobrý
ve zpěvu	dobrý

Pavel Chyle,
ředitel gymnasia.

Na gymnasiu jihlavském pobyl jenom rok, ale již v r. 1853 podařilo se nemajetnému otci dostati syna Vladimíra do II. tř. něm. gymnasia v Brně, kde se stal zároveň chovancem biskupského semináře.

Založením brněnského semináře (na základě předpisu sněmu tridentského) bylo událostí nadmíru důležitou a po celé brněnské diecési vřele vítanou, hlavně rodiči chudších studentů, kteří chtěli mítí ze synů kněze. Základ k semináři

položil tehdejší biskup brněnský hr. Ant. Arnošt S c h a f f g o t s c h e (biskupem 1842—1870), který k tomu účelu založil r. 1851 „Spolek sv. Cyrilla a Methoděje pro zbudování semináře“, upsav sám zakládající obnos 3000 zl. Prohlášení k sbírkám setkávalo se všude s porozuměním, takže i trestanci na Špilberku zaslali k tomu účelu ze svých úspor 20 zl.!

Budova semináře, tak jak dnes stojí na Veverí ulici, byla uskutečněna až v r. 1858, kdy biskupským rozhodnutím zakoupeny v r. 1856 dva domy na Veverí ulici pro stavbu semináře s kaplí sv. Cyrilla a Methoděje. Proto na počátku škol. roku 1853/4 zřízen zatímní seminář pro dorost kněžský v Dominikánské ul. č. 263, vedle starého alumnátu, a ze 110 žadatelů přijato pouze 18, mezi nimi i Vl. Šťastný. Poplatek roční obnášel pro majetné 160 zl. ročně, dvanácti chudým chovancům byl prominut. Chovanci semináře chodili s počátku toliko do německého gymnasia, jež stávalo až do r. 1862 ve Veselé ulici. Povstalo z bývalého jesuitského gymnasia (zal. 1578) při klášteře, ale po zrušení řádu r. 1773 bylo ponecháno dále jako s t á t n í se světskými i duchovními učiteli. Když budova zrušeného kláštera zabrána pro vojsko, přestěhováno gymnasium do Veselé ulice až do postavení nové budovy gymnasijní. Ve staré budově studoval Vl. Šťastný od II. tř. v letech 1853—1860 a na něm poznal prof. češtiny, velkého buditele a vlastence, kněze

Matěje Procházky. On to byl, na něhož vzpomíná president T. G. Masaryk, bývalý žák II. až IV. třídy nového již gymnasia, takto: „Poznámky profesorů ve víře lhostejných dotkly se mé věřící duše, ale i otrásaly mou vírou. Otevřel jsem duši svému šlechetnému katechetovi Matěji Procházkovi, který mě těšil a nabádal k modlitbě.“ (Kat. Listy 1902, č. 27.)

Vl. Šťastný od prvního shledání našel v Procházkovi otcovského přítele a rádce, jemuž zůstal vděčen do smrti. Vedle Procházky byl to Karel Šmídek, který v r. 1857 přešel z Jihlavy do Brna. Jako uvědomělý Čech (rodák z Bystřice n./P.) působil mocně na probuzení národního vědomí českých studentů. Psával již tehdy články a břitké kritiky do „Hlasu“, jež až do r. 1869 redigoval, jakož i do pražské „Blahověsti“ a jiných listů. Vl. Šťastný vzpomínku na něj v „Obzoru“, r. 1878, č. 13, začíná slovy: „Víte, kdo to byl Šmídek? Náš nejlepší učitel na gymnasiu v Jihlavě, kde jsem jej poznal v I. tř. jako katechety. Byl pro národní smýšlení r. 1853 přeložen do Znojma a odtud r. 1857 na gymnasium do Brna, kde jsem se s ním shledal po pěti letech jako s profesorem češtiny.“

Vedle těchto dvou byli tehdy profesory na gymnasiu brněnském: Fr. Staněk, L. Kotzurek, M. Schwarz, dr. Schwippel a ředitelem Vincenc Hoffmann.

Po sedmileté návštěvě starého gymnasia v Brně maturoval Šťastný 4. srpna 1860 s tímto výsledkem:

Mravní chování	veskrz bez hany.
Náboženská věda	velmi uspokojivý.
Latina	zcela uspokojivý.
Řečtina	uspokojivý.
Filos. propaedeutika	velmi uspokojivý.

Volné předměty:

Zpěv .	velmi uspokojivý.
Stenografie	velmi dobrý.

Rokem 1860 skončen dosti strastný život venkovského studenta z chudé učitelské rodiny. Na pomoc z domu mnoho spoléhati nemohl, protože příjmy otcovy sotva stačily na výživu četné rodiny a na léky v dlouholeté vleklé jeho chorobě. V dopise ze 12. října 1857 píše Vladimírovi do Brna:

„Psaní od Tebe jsem dostal a byl bych Ti hned odepsal, ale pro ustavičný déšť žádný do Třebíče nemůže. Posílám Ti dle možnosti 10 fl. na knihy; budeš-li potřebovati víc, piš hned, dokavád' je nevydám. Zelenářka pojede tento týden do Brna, tak Tobě pošleme chléb a trochu zimních hrušek. Měj se dobře a brzy zase nás dopisem potěš!

Tvůj upřímný otec

Frant. Šťastný.“

O prázdninách r. 1860 připravoval se abiturient Šťastný se zbožnou zaníceností pro stav kněžský, do alumnátu. „Že bych mohl býti něčím jiným, nežli knězem, nikdy mi nenapadlo!“ píše ve vzpomínce na svého otce, jenž nedočkal se splnění svého zbožného přání, dočkati se primice Vladimírovy. Kterak by ji v rudíkovském kostelíčku oslavil! Zemřel, jak již vpředu vzpomenuto, v předvečer sv. Mikuláše r. 1858, kdy studenti, synové Vladimír a Vojtěch, těšili se na shledání o vánocích, avšak pro bouřlivé počasí a vánice ani na pohřeb otcův nedojeli...

Prozíravý učitel Šťastný, jak by předvídal nedlouhý svůj život, jsa mořen úpornou, nevylečitelnou nemocí plicní, zakoupil si v posledních letech života polovici čtvrtlánu č. 27, aby rodina jeho mohla jednou kde bydleti.

K tomu přikoupil i přilehlé pole, které velmi pracně upravil na ovocnou zahradu, kde jako zkušený sadař pěstoval vzácné druhy ovocných stromů a keřů. Dům tento znovu přestavěl a vdova Františka Šťastná prodala jej po smrti mužově, Jos. Večeřovi z Hroznatína a v zahradě postavila si nový domek č. 65 (nyní majetkem rodiny Vaňkovy), v němž s dětmi bydlela až do přestěhování k synu Vladimírovi do Brna. V úmrtní farní matrice rudíkovské při zápisu † Františky Šťastné, dceři po zemřelém učiteli Fr. Šťastném, je nesprávně zapsáno č. 62, ale domek s tímto

číslem stojí u rybníka, a tam rodina Šťastných nikdy nebydlela.

Po prázdninách r. 1860 odcházel z domku č. 65 Vlad. Šťastný do Brna, aby se dal zapsati do alumnátu. Brněnský alumnát, starodávný dům, sousedící s kostelem Dominikánů, byl založen za biskupa G i n d l a (1832—1841) a zřízeno při něm theologické učení se šesti profesory. Tenkráte představenými alumnátu byli kanovníci Bed. Geissler a Jos. Schrefl. Profesory byli: František S u š i l, básník a buditel národního vědomí u alumnů, který tu působil jako profesor theologie po 35 let (1837—1868). Profesorem církevního práva a dějin byl Fr. Zeibert, mravovědy a Starého zákona Jan Vojtěch, dějin církevních dr. Ant. Staara (Stára), dogmatiky Fr. Langer, pastorálky J. Křížek a katechetiky J. Chmelíček. Všichni, až na dra Staaru (podpisoval se později Stára), byli Češi, jako většina alumnů, však vrchní ředitel alumnátu, kanovník Ferd. P a n s c h a b, býv. profesor dogmatiky, byl tvrdý Němec.

Nerad viděl vlastenčení českých alumnů a brojil i proti české knihovně v alumnátě, kterou založilo si již r. 1831 několik mladých horlivců, z návodu bohoslovce Fr. Cyr. Kampelíka, který však pobyl v alumnátě jen dvě léta (1831—1833). Jak rušno bylo za něj mezi alumny, jimž přál sám biskup Gindl, svědčí řídký případ vlasteneckého nadšení, kdy básník J. Kollár poslal do alumnátu k rukoum Kampelíkovým 100 výtisků „Slávy

dcery“ k rozprodání. Jak poznamenává Vl. Šťastný, bylo mezi tehdejšími alumny 30 odběratelů i „Časopisu Českého duchovenstva“.

Však již po nastoupení nového biskupa, Arnošta hr. S c h a f f g o t s c h e h o (1841—1870), na návrh ředitele Panschaba, byla r. 1843 česká knihovna zavřena a zakázány „slovanské akademie“ v alumnátě. Také všecka cvičení kazatelská i katechetická konána výhradně německy. Roku následujícího (1844) zbaven prof. filosofie Frant. Mat. K l á c e l, člen řádu augustin. kláštera na Starém Brně, vyučování na bisk. ústavě filosofickém v Brně, jsa podezříván ze slovanofilství, z něhož nařčen i alumnát. Biskupský ústav filosofický či „Filosofie“ z r. 1807 byl nejdříve v místnostech kláštera u Minoritů (až do r. 1849). Do roku 1820 učili tu piaristé, potom 8 profesorů: z kláštera rajhradského 5, z novoříšského 2 a ze starobrněnského 1. Klácel tu vyučoval na doporučení preláta Nappa.

Stav tento trval v alumnátě až do r. 1860, po němž rozproudil se nový život v celé tehdejší říši rakouské. Zakládány vlastenecké spolky, vznikaly nové časopisy, objevovali se na obzoru české poesie noví básníci, a ruch tento zavanul i do zmrtvělého alumnátu.

Odvolání Klácela z profesury mělo také jiné důvody, než se někde na jeho obranu udává. Důvody byly hlubší a vinníkem byl Klácel sám. Neklidný, duševně rozervaný prof. Klácel, jinak

učenec, básník a vlastenec ryzího zrna, dal se svojí filosofií na scestí zakládáním ilusorního „Bratrstva“, jež zaniklo dříve, než vešlo ve skutečný život. „Celá jeho filosoficko-mravní utopie je směs nejrozličnějších složek,“ vyslovuje se o něm prof. Hýsek. „Přednášky jeho na filosofickém ústavě strhovaly jeho posluchače k názorům protireformačního katolicství.“ I jeho „M o r a v s k é N o v i n y“, jichž 1. číslo vyšlo 1. října 1848 za jeho redakce, hlásaly vedle velkého vlastenectví krajní svobodomyslnost a volnomyšlenkářství. Když pak zvolen i předsedou „M o r a v s k é j e d n o t y s v. C y r i l l a a M e t h o d ě j e“ (později „Národní jednoty“), bylo bisk. kurendou z 28. září 1851 vyzváno členstvo z řad duchovenstva, k vystoupení z jednoty. Klácel na to odešel do ústraní a Národní jednota přeměněna r. 1853 v „M a t i c i M o r a v s k o u“.

Spisovatelský ruch let šedesátých zachvátil i tiché jinak ovzduší brněnského alumnátu.

Básnické prvotiny v tehdejší „Hlasu“ vzbudily i v bohoslovcích moravských touhu, vydávati vlastní časopis, v němž by se cvičili v literárních pracích. Tak hned r. 1860 založili si bohoslovci olomoučtí psaný týdeník „Směs“, za vedení alumna Fr. S. Bauera, potomního kardinála olomouckého.

Povzbuzeni příkladem bohoslovců olomouckých, založili v Brně bohoslovci I. ročníku, Vladimír Š t a s t n ý a Josef K l í m a, r. 1861 psaný

časopis „J a r o“, jehož 1. číslo vyšlo 1. května 1861 pod heslem: „Concordia parvae res crescunt“ („Svorností malé věci rostou“). Redaktorem byl Vlad. Šťastný, hlavním spolupracovníkem Jos. Klíma. S posvátnou téměř uctivostí prohlížel jsem zažloutlé listy těchto prvních památek na „jaro života“ v alumnátě, jak se vyvíjelo později v jeho pochmurných zdích. Četl jsem úhledné písmo, jež vlastnoručně psali Šťastný a Klíma, a jak by mne ovíval duch nadějných těchto buditelů, četl jsem předmluvu, v níž se praví o účelu časopisu: „List náš vstupuje na světlo denní se skromnými sice silami malého hloučku pěstitelů svých, však bohdá odhodlaných. Podobá se věru jarnímu kvítku neb útlému stromku, jenžto v budoucích dobách nejen chutného a krásného ovoce přinéstí má, nýbrž i svým hustým loubím občerstvující odpočinek poskytovati.“

Protož přivolávám vás všechny, milovaní bratři: Podporujte toto, pro nás všechny vzniklé „Jaro“, a nevymlouvejte se, liché důvody předvádějíce, že snad neumíte správně česky psáti aneb že vám času nezbývá.“ (Jos. Klíma.)

Z obsahu I. ročníku jmenuji pro zajímavost aspoň nadpisy prvotín: „Velehrad“, „Církev katolická a naše literatura“, Rozmluva mezi právníkem a klerikem o přednosti svých stavů“, „Rozmluva těla s duší“ a j. Pojednání poučná a články obsahu žertovného napsali do něj: Šťastný, Klíma, Martinák, Florian, Špaček, Wolf

a j. Od č. 11 objevují se i články autorů německých.

Již v 1. čísle ozývají se v „Jaru“ první sloky mariánského pěvce Vl. Šťastného, jež později ozývají se v první sbírce jeho básní „Kvítí májové“. Jako perlička mezi ostatními básněmi vyjímá se báseň, opěvující Matku Páně:

Hvězdou jsi, o Matko Páně,
neb jsi světlo věčné nesla,
avšak hvězda časem padá,
a Ty nikdy nepoklesla!

Sluncem jsi, o Matko Páně,
pro to naše žití chladné,
avšak slunce skvrny chová,
a Ty nemáš vady žádné!

První tištěné básně jeho objevují se již r. 1859 v „Moravanu“, kde používal pseudonym Jos. Ruda. Časopis bohoslovců brněnských vycházel pod názvem „Jaro“ jen rok. Již v r. 1862 objevuje se pod novým názvem „C o n c o r d i a“. V jeho litografovaném čísle z 15. března 1862 zahajuje obsah Vl. Šťastný básní:

Jeden věnec z rozmanitých květů,
ze sta hlasů jeden slavný zpěv,
jeden vesmír z milionů světů,
nebeský to, čarokrásný zjev.

Krasší ale, svornosti kde páska
obejímá bratrů družinu,
kdežto jeden duch a jedna láska
z mnohých jednu tvoří rodinu.

V „Concordii“ objevuje se nový poeta Věnceslav K. (Václav Kosmák). Vstoupil do alumnátu až v r. 1862 jako abiturient gymnasia jihlavského. Rázem zjednal si srdce Šťastného, bohoslovce III. ročníku i ostatních koalbumnů, že býval vesel a hrával pěkně na kytaru. Psal s počátku více německy, ale Šťastným přiveden brzy k národnímu uvědomení. V „Concordii“ vystoupil básní „Již svítá“:

Aj, již svítá!
Duši mé po tmavé noci
v Pánu svítá! Však ach,
svítá jen!

Do „Concordie“ napsal též za přispění Klímy a Šťastného „Naše knihovna“ v r. 1849.“ Střídají se tu již články české s německými, jako na př. „Čeho jest nám třeba?“, „Vliv mučednictví na křesťanství“, „O ideálech časových“, „Zásluhy ženského pohlaví o rozšíření víry“, „Kde Kristus se narodil?“ a j. Do „Concordie“ psali z bohoslovců: Šťastný, Klíma, Kosmák, Kopka, Něnička, Střemcha, Balinský (Vidlák), Čermák. Musil, Papoušek, Juda a j.

Přes všecku snahu a dobrou vůli vycházela „Concordia“ pouze dvě leta (1862—1864). Od-

chodem Šťastného z alumnátu r. 1864 zanikla a nastala ve vydávání bohosloveckého časopisu přestávka, více než deset let dlouhá. Teprve v r. 1876, kdy Vl. Šťastný byl již katechetou na brněn. čes. gymnasiu, obnovena „Concordia“ pod názvem „M u s e u m“, jež vyšlo 1. ledna 1876 a stalo se ústředním listem bohoslovců zemí koruny svatováclavské. Vycházelo nákladem spolku „Růže Sušilovy“ a prvním redaktorem byl bohoslovec Arnošt Vlček, který kolem sebe soustředil, jako kdysi Šťastný, řadu básníků a beletristů. Od r. 1886 vycházelo tiskem čtyřikrát ročně, za velké přízně šlechtetného kanovníka Mat. Procházky.

Jak velký jeho učitel Sušil, tak i žák jeho Vl. Šťastný, začal býti tedy literárně činným, již jako bohoslovec brněnského alumnátu. Vzorem a ideálem byl mu prof. Nového zákona v bohosloví, Frant. Sušil, jemuž byl celým srdcem oddán po celý život.

2.

FRANTIŠEK SUŠIL.

(1837—1868.)

Narodil se 14. června 1804 v Rousínově u Brna a přišel z Kroměříže již jako vyspělý student VII. třídy na něm. brněnské gymnasium, kde maturoval r. 1823, načež vstoupil do alumnátu.

Jako vznětlivý mladík byl okouzlen Kollárovou „Slávy dcerou“ (vyd. r. 1824), která zaujala

mladou duši jeho tou měrou, že jal se veršovati ve slohu Kollárovském. První práce mu opravovali kněží-vlastenci P. Dominik Kynský a Vincenc Žák, kteří v něm roznítili vědomí národní značnou měrou. Jest to onen kněz Žák, na nějž vzpomíná ve svých „Pamětech“ italský básník Silvio Pellico, jemuž byl Žák zpovědníkem v trestanecké kobce na Špilberku do r. 1830. Později byl představeným v alumnátě a zemřel r. 1867 jako čestný kanovník a farář v Podivíně. Sušilovým učitelem na filosofickém ústavě brněnském byl též známý historik Řehoř W o l n ý, který nadchl Sušila pro poesii v duchu l i d o v é p o e s i e.

Po vysvěcení r. 1827 kaplanoval Sušil po 6 let v Olbramovicích, pak po čtyřletém pobytu v Komárově u Brna povolán biskupem Gindlem roku 1837 za profesora Nového zákona na bohoslovecký ústav brněnský, kde pak záslužně působil od r. 1837—1868. Jméno jeho proniklo rázem do veřejnosti, když téhož roku 1837 vydal v Brně první vědeckou práci svoji „Spisy svatých Otců apoštolských“. Píše v předmluvě: „Svět je namnoze odkřesťaněn. Má-li se opět pokřesťanštití, musí Kristus opět vládnouti srdcím lidským.“

Vlad. Šťastný a celý alumnát měl to štěstí, že Sušil, jemuž heslo „Církev a vlast“ bylo životním příkazem, byl té doby profesorem mladých duší, které vracel národu. Již v letech šedesátých, jako mistr básnického slohu, slaven po celé Moravě. Pražský časopis „Lumír“ píše o něm, že je Mo-

ravě tím, co Čechům Jablonský a Slovákům Kollár, a tak pohlíželi bohoslovci na svého učitele, zvláště ti, v jichž srdci hárala touha státi se nástupci a napodobiteli jeho v oboru básnickém. A takovým byl Vl. Šťastný, o němž zmiňuje se dr. J. Samsour v „Dějinách alumnátu brněnského“ následovně: „Do bohosloví přišli žáci, nadšeni pro práci v duchu vznešené idee cyrillomethodějské. Takovým byl Vlad. Šťastný, žák Matěje Procházky, jenž ho Sušilovi sám představil a k pokusům literárním pobádal.“ A Vl. Šťastný zmiňuje se o tom sám ve svém deníku těmito slovy: „Jako na gymnasiu Procházka, tak v bohosloví Sušil byli mně upřímně nakloněni.“

Když byl Šťastný ve III. ročníku, oslavili alumni srdečným projevem novou, velmi cennou práci Sušilovu, překlad „Nového zákona“ s výkladem, jenž vydalo pražské „Dědictví sv. Prokopa“ v r. 1863 a v letech pozdějších. Sušil psal prý Vinařickému o tom do Prahy: „Nejednou jsem při práci té nebeskou radostí se rozeslzel a zdálo se mi, že veškeren ten mír nad tím evangeliem velebný, se do duše mé snáší . . .“

Svědky ohromného církevně-vlasteneckého projevu v Brně byli alumnové se Sušilem ve dnech 25.—26. srpna 1863, kdy na pamět tisíciletého příchodu sv. Cyrilla a Methoděje na Moravu, konána v sále Lužánek velká pěvecká slavnost „B e s e d y b r n ě n s k é“ (zal. 1861). Měla býti původně konána na Velehradě, ale z národnostních

příčin nebyla tam mor. místodržitelstvím povolena. Hlavním číslem slavnosti byl „Chvalozpěv“, jenž na slova Sušilova složil P. Pavel Křížkovský, učitel pozdějšího mistra Leoše Janáčka. Zpívalo jej za doprovodu dechových nástrojů 1000 zpěváků. Na Sušila působil hymnus tak mocně, že v zbožném dojetí vyjádřil svůj obdiv povzdechem: „Bože, to je krása!“

Mluvíme-li o členu řádu kláštera starobrněnského, Pavlu Křížkovském, jemuž byl také Sušil učitelem, vstoupil do kláštera r. 1843, a jen úsilím Sušilovým obrácen k studiu písní národních, na jichž podkladě vytvořil pak celkem řadu nádherných skladeb sborových. On naučil Křížkovského těžiti z krásy písní lidových, jak to činil současně v Čechách mistr Bedřich Smetana, který neváhal se přiznati: „Teprve když jsem slyšel sbory Křížkovského, poznal jsem, co je to hudba naše, česká!“ Po nich celá řada nových skladatelů stavěla na tom zdravém, přirozeném základě, který dali českému umění hudebnímu Křížkovský a Sušil.

VI. Šťastný vzpomínal často a rád na dobu, v alumnátě ztrávenou, kdy jako nadšený posluchač sedával s jinými v r. 1862 „u nohou Sušilových“. Sušil imponoval mladým posluchačům vědomostmi a získal si jejich lásky vlídností a dobrotou srdce. „Všecku váhu kladl na důkladnou znalost Písma svatého,“ vypravuje Šťastný ve vzpomínce na svého učitele, „a žádal neústupně po nás, aby-

chom pro každou hodinu naučili se ‚kapitolce‘ z Nového zákona nazpaměť. Ve zkoušení byl mírným a shovívavým, ale ve čtení a studiu Písma sv. byl neúprosný.“

Jednou přistihl jistého posluchače, že neuměl předepsané kapitolky. „Víte, kdo to byl svatý Servulus?“ spustil na něho Sušil ve spravedlivém rozhořčení. „Nevíte? Povím vám to! Sv. Servulus byl žebrák, neměl na knihy a neuměl ani čísti. Ale duše jeho prahla po slovu Božím, po Písmě svatém. Víte, co udělal? Za to, co si vyžebbral, dával si předčítati Písmo svaté, až je celé poznal a mohl jiné poučovati. A vy, pane, máte vše, jste studovaný, knih máte dosti a jste tu proto, abyste se učil Písmu sv., byste jednou dovedl lidem hlásati slovo Boží!“

„Nebylo snadno naučiti se někdy přes poledne takové kapitolce,“ pokračuje Šťastný, „evangelia a skutky apoštolské šly do hlavy lehčeji, ale hůře to bylo s epištolami a posluchači všelijak si pomáhali. Když jednoho z nich přistihl, že kapitolku za zády spolužáka čte, přerušil ho rázem Sušil: Už dost! To ostatní si přečtu sám!“

VI. Šťastný vypravuje v „Obzoru“, jak byl přijat Sušilem s první svojí větší básní, která se mistru sice líbila, ale neobešla se bez jakési výčitky: „Vy mladí máte a musíte skládati lepší básně, než jsou moje! Jakýpak by to byl pokrok? Ale řeknu vám, že málo básníků je ve formě i rytmech k sobě tak přísnou jako já!“ Sušilovi vytýkala současná kri-

tika všeobecně, že jeví náklonnost k neologům (novotvarům), ne vždy zdařilým, což bylo jeho básním na újmu. Proto pražská kritika (Ferd. Schulz, Vít. Hálek a j.) nevyzněla pro básnickou činnost Sušilovu zvláště příznivě, hlavně však pro svůj obsah mravně náboženský, a to „vyšší“ kritika přirozeně nesnesla. Ale sláva Sušilova rostla a šla dále, zásluhou žáků jeho školy básnické, hlavně Šťastného, který o sonetech Sušilových napsal v „Hlasu“ r. 1870: „V mnohém ohledu mohou býti sonety Sušilovy vzorem a dobrou školou mladším básníkům.“ Když „Matice Moravská“ za redakce Mat. Procházky a Vlad. Šťastného vydala 2 svazky jeho básní: „Zpěvy a hněvy“ a „Nové básně“ strážlivě je posoudil kritik „Hlídky literární“ dr. P. Vychodil.

Přes všecko to byl Sušil tvůrcem nové školy veršovců, z nichž kněží literáti založili „Sušilovu družinu“, k níž patřili staří kněží vlastenci: Matěj, Jakub a Tomáš Procházka, Jan Bílý, Fr. Pojmon, B. M. Kulda, Jan Soukop, Karel Šmídek, dr. X. Hošek, Ignác Wurm, Jan Vojtěch, Tomáš Šimbera, Fr. Škorpík, Fr. Těšík a j.

Vedle Sušila dobyl si záhy srdce Vl. Šťastného nerozlučný průvodce Sušilův v životě, s nímž také sdílí společný hrob na Ústředním hřbitově brněnském, *M a t ě j P r o c h á z k a*. Procházku měl Šťastný profesorem po celou dobu na německém gymnasiu a zůstal mu vděčným a oddaným žákem. Věnoval mu jako básník jednu z nejlepších svých

sbírek básnických „Kytka z Moravy“ (r. 1879) a zvěčnil ho i v „Obzoru“ pěkným životopisem.

Práce Matěje Procházky budila úctu všude, kde ji znali. Alumni obdivovali se nejen jeho šlechetné lidumilnosti, ale že byl ze spisovatelů té doby, kteří psávali do časopisů náboženských i světských, jako byly „Besedy slovanské“, „Světotozor“, „Časopis Matice Moravské“, „Mor. Orlice“, „Národní Listy“ a p. O Sušilovi dozrává, že on to byl, který dal popud k založení časopisu „Hlasu“, který měl své kořeny v „Bratrstvu sv. růžence“ v Zábrdovicích v r. 1849, z něhož povstala pak „Katolická jednota“.

Skromný Procházka nejlépe ocenil význam Sušilův pro národ a církev těmito slovy: „Vůbec možno říci, že vliv Sušilův na duchovenstvo a skrz ně na veškeren lid moravský byl ohromný, takže za 30 let proměnil celou tvářnost Moravy, vtisknuv jí za hlavní rysy lásku k církvi a vlasti.“

Léta mladosti, nadšení a práce v alumnátě skončena pro Vl. Šťastného r. 1864, kdy 4. června téhož roku vysvěcen na kněze. Byl to nejkrásnější den jeho života, nejslavnější chvíle, jež mu vyzařovala vzpomínky do pozdního stáří. Kalila mu ji jen vzpomínka na otce, který té blaživé chvíle se nedočkal a šestý rok již odpočíval na tichém hřbitůvku rudíkovském . . .

S alumnátem a svými druhy rozloučil se vzpomínkovou básní: „N a o d c h o d u.“

Nuž budiž s Bohem, přístave náš milý,
tys syny svoje v lásce pohostil,
v tvém klidu ducha život čilý
v mnohý zdravý květ se vypěstil.

Tys vírou, vědou tužil naše síly,
tys bratrům jeden věčný vytknul cíl,
tys v Bohu založil nám život blahý.
Nuž, s Bohem, chráme, domove náš drahý!

Hle, jdeme! Čeká kalich na oltáři . . .
O, Hvězdo mořská, svíť nám svojí září!

Brněnský alumnát! Co vzpomínek rozvíří po letech v mysli sta a sta kněží moravských, kteří kdysi v pochmurných jeho místnostech prožívali radosti i starosti bohosloveckého života. Čtyřletý pobyt v něm zůstal tak mnohým přes všechny strasti života nesmazatelným. Ač měl ve svých útrokách celý labyrint síní a chodeb, tmavých bytů, kam po celý den slunko nezasvitlo, měl přece svůj jas, své světlo a teplo čistých radostí, jež tupé srdce nechápe.

Od let třicátých minulého století bylo v něm hřejivé ohnisko vlasteneckého nadšení, jež roznítil v něm velký národovec Sušil, který prošel jeho branou po prvé jako devatenáctiletý abiturient r. 1823, aby se do něj po čtrnácti letech vrátil jako jeho profesor. A Kampelíkova knihovnička českých bohoslovců? Byla první českou knihovnou v Brně vůbec! A horlivý Drašar? Jaký

duch vanul tehdy alumnátem brněnským! Při zahájení výstavky literárních památek z doby Sušilovy r. 1936 vzpomenuť života alumnů ještě z doby nedávné, nynější jeho regens Msgr. dr. Skoupý, když mimo jiné pravil: „Bohoslovci místo snídání dostávali měsíčně několik korun „pivného“, ale i toho se zříkali, aby uchránili nějaký ten groš na knihovnu, na svůj časopis i národní a vlastenecké účely, jako byla Matice školská a j.“

Na život ve starém alumnátě bývala také oblíbená vzpomínka preláta dr. Pospíšila, oddaného přítele Vl. Šťastného z mladých let, který v jeho zdech prodléval jako alumnus v r. 1866—1870 a sám pak byl po 20 let jeho profesorem i vrchním ředitelem (od r. 1905). Byl poslední z ročníku, který Sušil učil, ale jen do velikonoce v r. 1868, neboť v březnu Sušil ochuravěl a v květnu zemřel. Vzpomínal hlavně Kosmáka, který byl již alumnem IV. ročníku, když Pospíšil v r. 1866 do alumnátu vstupoval, ale rok ten stačil na vzpomínky po celý život. Bylo to i časté a horlivé zpívání národních písní a sborový zpěv, který cvičil pro hosty i domácí potřebu V. Kosmák, který míval sólo na kůře kostela dominikánského.

Starý alumnát, tak jak hostil Vl. Šťastného a jak jsem jej vídával v letech devadesátých a pozdějších, býval dobrodiním a útočištěm mnohých studentů, kteří se v něm obživil. Vzpomínal na něj zesnulý již „mistr barev“ Alois Kalvoda ze Šlapanic, jak v letech devadesátých docházel

s jinými gymnasisty denně do alumnátu, aby pod vrchním vedením „pana Josífka“ servíroval pá-
nům bohoslovcům. Vzpomenou i ti, jimž alumnát
kdysi otvíral náruč, ale dnes ji neznají?

Starý probuzenský alumnát zašel (1903), ale duch
Sušilův žije dál v alumnátě novém a heslo „Církev
a vlast“ stalo se drahým odkazem generacím, které
z něho vycházejí. Na pietní výstavce Sušilovských
památek (Výstava národního života a práce od
doby Sušilovy až do převratu“) v r. 1936, uspořá-
daná péčí bohoslovců brněnských, vycítil každý,
že stojí na místě, kde žijí mrtví a mluví zemřelí
velikáni, kněží-vlastenci. Po této stránce zůstane
brněnskému alumnátu zachován primát v dějinách
národního obrození na Moravě.

III.

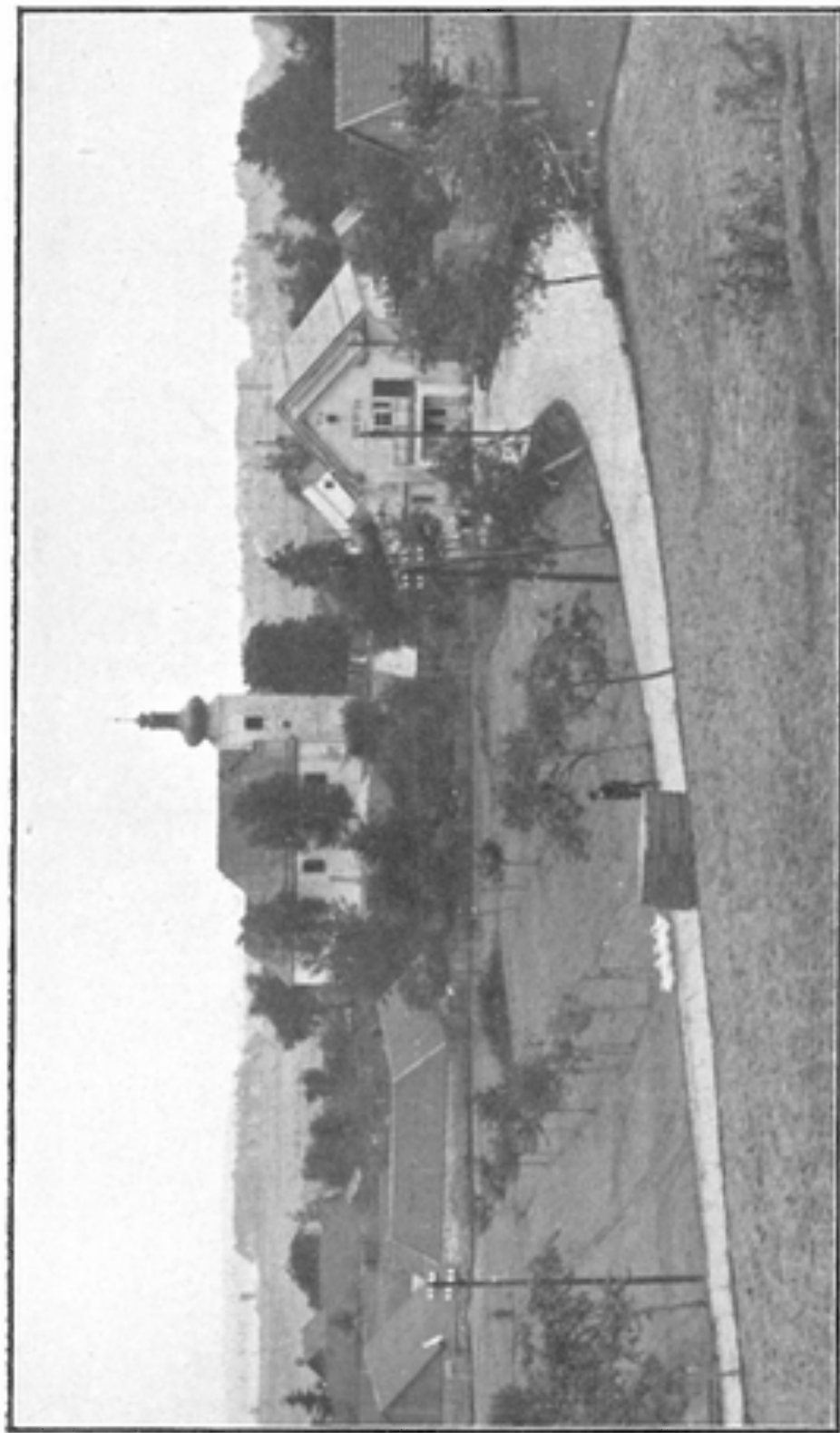
VE SLUŽBÁCH CÍRKVE A NÁRODA.

Kaplanem v Židlochovicích (1864). — Prefektem v brněnském biskup. semináři (1864—1867). — Profesorem na zat. slovanském gymnasiu v Brně (1867—1884). — Ze života Čechů brněnských. — Na I. čes. stát. gymnasiu (1884—18899). — Redaktorem „Obzoru“ (1878—1908).

I.

V prvním měsíci po vysvěcení na kněze byl Vl. Šťastný ustanoven brněnskou konsistoří za kaplana do Židlochovic na dobu jen tří měsíců (od 4. července do 4. října 1864).

Již 5. října téhož roku povolán zpět do Brna na místo prefekta biskup. semináře, jež zastával až do 20. září 1867, tedy po tři léta. Po celou dobu působení v semináři byl oblíbeným a laskavým představeným studentů. Dbal však přísně na to, aby studenti nezneužívali dobrodiní ústavu a připravovali se k vážnému povolání, jakým je stav kněžský. „Kouzlem své duše zrovna přitahoval gymnasisty,“ píše o něm bývalý seminarista, „jimž byl vlídným, ale přísným představeným.“ Seminaristy vychovával v duchu Sušilově, podněcoval nadané k bedlivému studiu básnické literatury, stavěl Sušila za vzor směru nábožensko-

RUDÍKOV. (Kostel s orlovnou.)

vlasteneckého, jímž ovlivňována byla celá „Družina Sušilova“.

Šťastný jako prefekt a mladý básník byl dále v nejužším spojení se Sušilem, který Šťastného si zamiloval pro skromnou povahu. Sušil bydlel s Matějem Procházkou, jenž byl spirituálem kláštera Uršulinek, pod jednou střechou mino-ritského kláštera a společně též chodívali na delší procházky za město, nejraději ke Královu Poli. „Dlouhé procházky prodlužují život,“ říkával Sušil Šťastnému, kterého též někdy vyzýval za město. O takové vycházce k sv. Antoníčku v lesích královopolských vypravuje Šťastný následovně: „Přišel jednou Sušil do semináře, dal si mě zavolati, nešel-li bych s ním na procházku. Procházka mi ochuravěl, tak jdu pro vás! Půjdeme k sv. Antoníčku! Bylo krásné podzimní odpoledne a Sušil byl v dobré náladě. Mluvili jsme o záležitostech, o kterých asi s prof. Procházkou na svých každodenních procházkách hovořovali. Před kaplí sv. Antonína jsme se pomodlili, chvíli odpočívali a pak zvolna vraceli se domů. „Musím vás zase dovésti, odkud jsem vás vyvedl!“ pravil žertuje Sušil a brzy došli jsme k semináři, jehož okna byla již osvětlena. Studenti už studovali. Tu se Sušil zastavil a pravil: „Vidíte, kdykoli jdeme tu s Procházkou kolem a vidíme tu řadu oken zářiti, vždycky oba velebíme pana biskupa našeho, že tento seminář zřídil a o něj se tak pečlivě stará. Šťastná mládež, která tu bez překážek může

pilně studovati a ke všemu dobrému se vede, zatím co jiným snad s bídou jest zápasiti, anebo nepořádným životem bídě hynouti. Kéž jen dům tento hodně mnoho vydá dobrých kněží, pak mu bude celá vlast dobrořečiti!“

Těchto slov vzpomínal Vl. Šťastný nejednou a Sušila měl na mysli vždy, kdykoli rozevřel starý, ohmataný již breviář, drahocennou to památku po Sušilovi. Však prefektura Šťastného netrvala dlouho, jen po tři léta, neboť již 12. září 1867 ustanoven byl biskup. ordinariátem zatímním učitelem náboženství na nově zřízeném „slovan-ském gymnasiu“ v Brně. Po vykonané zkoušce z náboženství (21. prosince 1867) byl jmenován skutečným profesorem. Nástupcem jeho v semináři stal se Jos. Klíma (1867—1871), druh z mladých let v alumnátě.

Z devíti gymnasií moravských, vesměs německých, byly státními: v Brně, Jihlavě, Olomouci a Znojmě. Ostatní byla piaristická. Jelikož v gymnasiu brněnském byla většina studentů českých, navrhlo r. 1863 moravské místodržitelství ministru vyučování, aby na žádost několika sborů profesorských i jednotlivých profesorů (Mat. Procházka, Karel Wittek, Jos. Hanačík a j.) zřízeno bylo v B r n ě pro české studující nižší gymnasium, s vyučovacím jazykem českým. A tak císařským rozhodnutím, jako za odměnu věrnosti lidu moravského k říši ve válečném roce 1866, povolena na Moravě čes. gymnasia hned

dvě: v Brně a v Olomouci. — Bylo to čtyřtřídní nižší gymnasium „C. k. slovanské gymnasium“ (K. k. slavisches Untergymnasium) v Brně, na němž vyučování zahájeno ve šk. roce 1867/8. Místnosti najaty v soukromých bytech v domě stavitele Jelínka v Hradební ulici (Basteigasse), nyní „Na hradbách“ v čís. 5.

S počátku mělo ředitele a šest profesorů: řed. Karel W i t t e k, prof. z něm. brněn. gymnasia, Theodor L a z a r, filologie, Vojtěch K o t s m í c h, čeština a němčina, Václav R o y t, země-dějepis, Josef S c h o l z, filolog, Ad. S t o š e k, matematika, přírodověda, Vladimír Š ť a s t n ý, náboženství. Vedle nich vyučovali: Jos. Zelený kreslení, Jan Nesvadba zpěvu, Jos. Pokorný krasopisu a Albín Kučera tělocviku. K personálu gymnasia čítal se rád i školník Frant. Toman, jenž sloužil ústavu poctivě a věrně celé čtvrtstoletí (do r. 1895). Památník gymnasijní z r. 1927 praví, že zem. inspektor Dvořák, ředitel Wittek a prof. Šťastný „založili dobrou pověst pro státní slovanské gymnasium již v prvních letech.“

S takovými skromnými počátky začalo vyučování na gymnasiu 1. října 1867 slavnou mší sv. v kostele u Jesuitů, a příštího dne se již vyučovalo. „Mladinkému slovanskému gymnasiu brněnskému“, vzpomíná bývalý žák P. Lad. Zavadil, „dostalo se v r. 1867 také mladinkého učitele náboženství. Byl to miláček studentů Vladimír Šťastný. Ukázalo se později, jak šťastná byla to

volba. Byl to profesor milý a vzor nedostižný. Neměl mezi žáky nepřátel, byl od nich milován, neboť dobrota jeho neomezovala se jen na stěny tříd, ale projevovala se i v studentském životě venku. Jako profesor hleděl roznítiti v srdcích žáků nadšení pro pravdy náboženské, aby životem dávali najevo smýšlení náboženské. Utvrzoval v nich lásku k rodné řeči a zemi, jda úplně ve stopách učitele svého Františka Sušila.“

Na gymnasiu zapsáno hned v prvním roce 154 žáků, a když ve šk. roce 1868/9 otevřena pátá třída, a dvě leta na to (r. 1871) gymnasium povýšeno na vyšší, pronajaty místnosti i v sousedním domě č. 3, a přibyli také noví profesori. Tak r. 1868 přišel Fr. Holub, v r. 1869 Frant. Bartoš, v r. 1871 Karel Kučera v r. 1872, dr. Fr. Formánek a druhý katecheta Fabian Roháček, spirituál brněnského alumnátu a dobrodinec chudých studentů.

Hned v prvním roce založen pro nemajetné studenty „Podpůrný fond“, jehož velkými podporovateli vedle dr. Al. Pražáka byli Fr. Sušil, K. Šmídek a řada kněží na Moravě. Obědy dostávali chudí studenti po domech soukromých, v alumnátě, v klášteře u Minoritů, na Starém Brně a v semináři. Z dalších profesorů vystřídali se tu: dr. Fr. Koláček (1873), dr. Jan Karpas (1875), Fr. Višňák (1876), dále profesori Ant. Vašek, F. Uličný, Vinc. Vávra, Fr. J. Rypáček, Fr. Hájek a j. K nim druží se i

vzpomínky na doby, kdy v kostele sv. Tomáše zpívali studenti gymnasia překrásně pašie na Květnou neděli, kdy libým tenorem zpíval prof. Uličný evangelistu a Ježíše hlubokým barytonem prof. Višňák. Jak se časy změnilly a lidé s nimi!

Slovanské gymnasium za ředitele Wittka rostlo a zkvétalo, takže pro veliký počet žactva bylo nutno v r. 1881 zřídit dvě jeho pobočky na Starém Brně, jež umístěny z nouze v budově učitelského ústavu, a spravoval je od r. 1886 prof. V. Royt, pozdější ředitel. Uvažováno o stavbě nového gymnasia brněnského, jehož třídy na Hradební ulici byly roztroušeny po soukromých bytech, ale brněnská německá radnice se bránila čes. středním školám a zpechovala se i odprodati pozemky na nutnou stavbu čes. gymnasia. Stav ten trval plných 17 let, než nalezeno v Brně místo k položení základů české střední školy, jež stala se požehnáním pro celý náš kulturní vývoj k dalšímu osvobození. Dnes mladá naše generace ani nechápe, jaké boje sváděny byly v Brně o věci, jichž potřeba byla uznána a zaručena státními zákony. Vl. Šťastný dostal se na gymnasium v době, kdy národní věc česká byla v prvním rozpuku blížícího se probuzení. Vědí dnes mnozí, kdo to byli Rudiš, Kunz, J. Wurm, dr. Šrom, dr. Klenka z Vlastimilů, Mikšíček, Hlávka, Zedník, Havlíček, dr. Koudela, dr. Šílený, Pluhař, Fanderlík, Barvič, Brandl, Bartoš, Klíčnick, Volejník, Dvořák, Hatlák atd., vedle kněží, již

vpředu jmenovaných, k nimž později přistoupili prelát Rambousek, kanovník Zeibert, profesori náboženství Eichler, Šťastný, Ruprecht, Ambrož, Kupka, dr. Pospíšil, Raus, dr. Hodr a m. j.? Scházeli se, jak ti první křesťané, v tichosti a zakřičení v soukromých bytech, než si vystavěli za podpory celé Moravy svůj „Besední dům“ v r. 1872. Z brněnských vlastenek byly tu Julie Kusá, Adéla Koudelová, A. Zedníková, Julie Kučerová, M. Dvořáková, El. Machová, Jos. Šťastná, F. Teplá, Lucie Bakešová. M. Steyskalová a j., jichž jména upadají v zapomenutí. To byla hrstka vlastenců, kteří bojovali a vybojovali boj o české školství brněnské v letech sedmdesátých. Neboť teprve r. 1876, tedy skoro deset let po vstupu Vl. Šťastného na gymnasium, byla jediná oboujazyčná škola normální v Brně (u Minoritů) přeměněna na českou jako „ústav pro vzdělání učitelů“, pro nějž postavena budova na břehu Svratky (Staré Brno).

Když v r. 1860 zrušena jediná česká škola v Zábrdovicích, čímž školství brněnské stalo se úplně německým, ustavilo se v r. 1876 zvláštní kuratorium pro zřízení první soukromé školy české v Brně. Zasedali v něm: dr. Hoppe, továrník Rudiš, K. Kunz, dr. Vrtal, prof. Burjan, řed. Em. Schulz, prof. Blažek, prof. F. Ruprecht, katecheta K. Eichler a řed. banky „Slavie“ J. S. Wurm.

Po odchodu čes. ústavu učitelského od Mino-

ritů zřízena kuratoriem v opuštěných místnostech první česká škola obecná, na jejíž podporu založena r. 1878 brněnská „Matice školská“. Vyučování na škole zahájeno 17. října 1877 službami Božími u sv. Tomáše, které sloužil katecheta dr. K. Eichler. Ač v těch letech mělo Brno z 80.000 obyvatelů na 30.000 Čechů, byla radnice brněnská donucena zřídit veřejnou školu českou až v r. 1881 na Josefově a v r. 1883 na Křenové.

Podobně tak vypadal život spolkový v Brně, kde ještě v letech sedmdesátých hlásili se mnozí z Čechů brněnských k „Moravcům“. Byl tu, jak již řečeno, v letech padesátých jediný řádný spolek, a to „Národní jednota sv. Cyrilla a Methoděje“ a z časopisů její list „Hlas“ („Hlas Jednoty katolické pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost“). První číslo tohoto předchůdce „Dne“ vyšlo 6. ledna 1849 za redakce zakladatele Mat. Procházky (1849—1851). Fr. Sušil zahájil je zdařilým překladem latinského hymnu. Vycházel třikrát týdně, a vedle obsahu náboženského měl pěstovati duchovní básně, drobné povídky mravoučné i příběhy humoristické.

V duchu Procházkově vedli list další jeho redaktoři, mezi nimiž byl v letech sedmdesátých Vl. Šťastný. Byli to: Těšík s Pojmonem (1851—1859), Šmídek (1859—1870), Klíma se Šťastným (1870 až 1877), (za nich počal do „Hlasu“ psáti V. Kosmák), dr. Eichler (1887—1878), Novotný (1878

až 1884) a Hruďička (1884—1888), za něhož „Hlas“ proměněn v deník.

Druhým nejstarším brněnským listem byla „M o r a v s k á O r l i c e“, která začala vycházeti 11. března 1863, jako v předvečer velkých slavností jubilejních na Velehradě. Doposud potřebám českého lidu brněnského sloužily vedle „Hlasu“ toliko poloúřední „M o r a v s k é N o v i n y“, v nichž od r. 1850 mluvili, za těžkých ještě poměrů, nadšený prof. Al. Vojtěch Š e m b e r a, ohnivý Fr. Mat. Klácel ze starobrněnského kláštera a jejich nástupce Leopold Hansmann (spis. Antoš Dohnal). Pokusy o vydávání neúředního, samostatného listu lidového podařily se až v r. 1860 založením „Mor. Orlice“, která se tiskla s počátku v tiskárně Schneidrově za redakce Fr. Kubíčka. Korektorem jejím byl známý spisovatel a filolog Frant. V y m a z a l. Do „Orlice“ psávali i Matěj Procházka, V. Kosmák, K. Šmídek a jiní tehdejší vlastenci z kruhu duchovenstva. „Hlas“ a „Mor. Orlice“ vykonaly v letech sedmdesátých veliký kus práce národní a politické, a byly mluvčími lidu moravského a jeho zástupců.

V r. 1867 došlo na vydávání časopisů směru náboženského. Benediktin rajhradský P. Placid M a t h o n zakládá „Š k o l u B o ž s k é h o s r d c e P á n ě“ a když r. 1872 přestěhoval se do Brna, dal popud k založení vlastní benediktinské tiskárny (v budově starého alumnátu). Přílo-

hami tohoto časopisu, jenž se udržel dodnes, byl od r. 1882 časopis pro mládež křesťanskou „A n d ě l S t r á ž n ý“ (red. Vil. Ambrož) a r. 1883 „K v ě t y m a r i á n s k é“.

Rokem 1884 rodí se pro literaturu naši nadmíru potřebný a důležitý list „H l í d k a l i t e r á r n í“, jež povstala jako druhý ročník „Zpráv apoštolátu tisku“ pro šíření křesťanské četby. V čele jeho byli: Jan Vojtěch, Plac. Mathon, Vlad. Šťastný, Vil. Ambrož a dr. J. Pospíšil. Třetím ročníkem dostalo se „Hlídce“ výborného redaktora v osobě mladého kněze benediktina Pavla Jul. V y c h o d i l a, který již od r. 1886 řídí ji dodnes. Co velkého vykonala za uplynulé půlstoletí, ocení budoucnost.

Velmi platnou službu naší lidové a katolické literatuře prokazovalo té doby „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ z r. 1850, které za redakce prvního jeho předsedy Fr. Sušila vydalo již roku 1851 z vědeckých prací „B i b l i ě s k o u“ od prof. Sýkory a Hejčla z Olomouce. Zavděčilo se čtenářům nemálo souborným vydáním Kosmákových spisů („Kukátek“), když v r. 1876 vydalo I. díl, v r. 1878 díl II. a v letech 1883—1892 díly III.—V.

Z vědeckých listů zaujímá čestné místo „M a t i c e M o r a v s k á“, založena v r. 1869 na troskách zaniklé „Národní jednoty“. Jako časopis nestranný a všenárodní vydala i dva svazky Sušilových básní („Nové básně“, „Zpěvy a hněvy“).

V tomto, pro Čechy brněnské památném roce 1869, založena „Akciová společnost pro stavbu Besedního domu v Brně“, za předsednictví hr. Egb. Belcrediho z Líšně.

Zajímavý a zasloužilý muž tento o národní věc českou v Brně byl zároveň předsedou „Matice Moravské“, „Matice velehradské“ i „Družstva Hlasu“ od r. 1878. Po léta zasahoval do politických bojů Moravy a býval dobrým řečníkem na schůzích i jako poslanec na sněmu. Ač česky dobře neuměl, podporoval Čechy brněnské v bojích za uznání práv národních. Za jeho předsednictví dokončena v r. 1872 k nemalé radosti starých vlastenců stavba Besedního domu, jenž stal se pak střediskem národního života nejen Brna, ale i celé Moravy. V místnostech jeho měly své místnosti nejpřednější spolky a listy brněnské, jako „Hlas“, „Obzor“, „Katolická jednota“, „Sokol“, „Filharmonická beseda“, „Mor. Orlice“, „Matice Moravská“ a j. V krásné jeho dvoraně hrávalo se od 1. října 1874 až do 8. prosince 1881 divadlo společnosti Elišky Zöllnerové a pořádána tu dne 16. června 1873 velká, za ohromného nadšení, slavnost na paměť stoletých narozenin patriarchy čes. písemnictví Jos. Jungmanna, při níž účinkoval i hudební náš mistr Bedřich Smetana, tvůrce české hudby. Pištěkova společnost hrála tu jeho „Prodanou nevěstu“ po prvé 23. října 1879.

To byl národnostní ruch a život, který zvolna plnil poněmčelé Brno, když Vl. Šťastný, jako 26letý

katecheta čes. gymnasia, přispíval též vlasteneckou činností svojí k dalšímu rozvoji a rozkvětu příštího českého Brna od r. 1867.

Do všeho toho radostného veselí a ruchu jako hromovou ranou působila zpráva z Bystřice pod Hostýnem, když 30. května 1868 zemřel tam buditel Brna a celé Moravy Frant. Sušil. Dne 3. června konán slavný jeho pohřeb z chrámu minoritského na starý městský hřbitov, kde stojí i nynější alumnát. Obřady slavnostní vykonal sám biskup brněnský Arn. hr. Schaffgotsche za asistence celé kapitoly brněnské a účasti půl třetího sta kněží, mládeže studující a vlastenců ze všech koutů Moravy. Vlad. Šťastný rozloučil se s velkým učitelem svým dojímavou básní „U hrobu Sušilova“ a ve prospěch postavení jeho pomníku vydal ještě téhož roku svazek svých raných básní „K v í t í m á j o v é“, jež měly býti kyticí pomněnek na jeho čerstvý hrob. Brněnská „Mor. Orlice“ uvítala v nich Vl. Šťastného jako dědice Sušilova, jehož přítomnost poněkud prý mírní bolest z mistrovvy smrti . . .

2.

Nadešel nad jiné památný rok 1882, kdy císařským rozhodnutím mělo dojít k stavbě vlastní budovy čes. gymnasia. A tak již téhož roku přikročeno k budování jeho na „Hutterovu rybníku“, který tvořil za městem močál, zasypáván vyváženým

městským smetím. Po dvou letech došlo k slavnostnímu jeho otevření 18. září 1884 za přítomnosti místodržitele B. Schönborna, a slavnou mši sv. sloužil v kostele u sv. Tomáše biskup brněnský dr. Fr. S. Bauer.

Kromě Šťastného, jemuž ještě na starém gymnasiu dostalo se r. 1877 hodnosti konsistorního rady, přibýlo gymnasiu nových sil učitelských, z nichž někteří nabyli zvučného jména v literatuře a učeném světě. Byli to: dr. Jan M a y e r, Alois V l k, dr. Jan K o r e c, dr. Fr. K a m e n í č e k, Kar. S v o b o d a, Václ. K ö n i g, dr. Frant. Š u j a n, dr. K o l í s e k, B a t ě k, K r o n d l a j. Šťastný, jako nejstarší člen sboru profesorského, napsal o stavu gymnasia později „Rozhled po prvních pětadvaceti letech trvání c. k. vyš. čes. gymnasia v Brně“ (1867—1892). Zem. inspektorem byl od r. 1891 obávaný Jan Slavík, řed. akadem. gymnasia z Prahy.

V této druhé polovici působení Vl. Šťastného na novém gymnasiu dosáhla rozkvětu činnost jeho básnická a literární vůbec, jež jevila se nejlépe v „O b z o r u“, jím vydávaném a výborně redigovaném. Až do r. 1878 nebylo na Moravě samostatného katolického listu beletristického. Moravští kněží spisovatelé psávali do olomoucké B e s e d y (zal. 1849) neb K o l e d y, která vycházela od r. 1874 jako příloha „Našince“. Také Vlčkova pražská „Osvěta“ nebo časopis „Lumír“ měly přispěvatele z Moravy, až teprve r. 1878

počal tehdejší brněnský „Hlas“ vydávati samostatnou přílohu pod názvem „Obzor, list pro poučení a zábavu“.

První číslo tohoto čtrnáctideníku vyšlo 5. května 1878 a podepsán na něm jako vydavatel a redaktor Adolf Růžička, ač ve skutečnosti byl redaktorem mladý katecheta brněnského gymnasia Vl. Šťastný, který úvodním článkem v č. 1 vysvětluje důvody, jež vedly k založení listu. Dle slov jeho měl státi „na stráž literárního života národního a hájiti zásady křesťanské osvěty a vzdělanosti“. Hned v prvním ročníku napadly jej časopisy „Pokrok“ a olomoucký „Našinec“ (tehdy ještě radikálního směru), že se jim zdá „Obzor“ málo umělecký, konservativní a „útočně“ náboženský. Také „Česká Včela“ si zaštípla duchaplnou větou: „Co pochází od kněží, nevyniká, leč nechutnou morálkou“. Redaktor Šťastný jim odpověděl: „Dle rady vaší řídit se nehodláme. Chcete-li býti proti každé tendenci náboženské v listech beletristických, nemůžeme proti tomu ničeho namítati, ale že byste kdy stejnou měrou vystoupili proti tendenci protináboženské v listech českých, o tom nevíme!“

I v pozdějších letech vystoupil v „Obzoru“ proti snahám, zavléci cizí, nezdravý pessimismus do naší poesie, pessimismus moderní doby, zrozený na půdě cizí a v jiných poměrech než jsou naše. Tím dostal se jako redaktor do konfliktu

s listy pokrokovějšími, které hájily novotu, jen aby neutrpěly na pověsti listů krajně pokrokových.

„Ó, jací jste to chudáci,
vy pessimisti mladí,
jste jak ti poutní mrzáci,
jež před chrámem se řadí.“

Podobně tak odpovídá zrádcům národa, kteří vlastní listy potírají, ale cizí, bezcenný literární brak doporučují, jelikož „nevyplácí se sloužiti jenom vlasti!“

Zdali vyplatí se vlasti sloužit?
ptá se mnohá hlava obezřetná.
„Duchům velkým, po velkém jest toužit,
naše vlast jest malá, nemajetná!“

Tak bylo „Obzoru“ zápasiti hned v počátcích s neporozuměním a škodolibou závistí. Přes všechno to dobýval si nových přátel v obci čtenářské a je zajímavé, že prvním jeho abonentem byl zasloužilý kněz prof. Karel Šmídek. Po dvou letech, a to od r. 1880, vychází „Obzor“ samostatně. Redaktor Šťastný seskupil brzy kolem svého listu celou družinu básníků, spisovatelů a kritiků, a vtiskl mu ráz skutečné beletristické revue, kterou prospěšně řídil po 30 let. Než založena Benediktinská tiskárna, tiskl se „Obzor“ v Mor. akciové tiskárně, jejíž předchůdkyní byla „Národní tiskárna“ z r. 1862.

Jak se první ročník representoval na veřejnosti, svědčí jména prvních autorů jeho článků: dr. Jos. Pospíšil („Pravá vzdělanost a moderní její karikatura“), Vlad. Šťastný („Od pomníku Jungmannova“), Fr. Kovář („Etický význam národních písní“), Václ. Kosmák („Upomínky bývalého studenta“), Frant. Stranecká („A ona zapomněla . . .“), Fr. Vymazal („Z dějin jazyka francouzského“), Frant. Bartoš („Brousek jazyka českého“), Jan Herben („Ze Slovenska“) a j. V dalších číslech a ročnících shledáváme se s autory, jimž „Obzor“ otevřel cestu k další dráze spisovatelské. Uvádím pro zajímavost některé: Vinc. Brandl, Jan Vychodil, Kar. Eichler, Fr. Bačkovský, Alois Hlavinka, Vil. Ambrož, Jan Tenora, Al. Koudelka (O. S. Vetti), A. G. Stín, Gabriela Preissová, Jan Soukop, F. M. Vrána, Jan Kabelík, Zik. Bouška, Al. Kolísek, K. Vrba, Boh. Simonides, A. Grossmanová-Brodská, Fr. Skalík, A. Dostál-Lutinov, Rud. Stupavský, Jar. Tichý, Prok. Zaletěl, Frant. Janovský, Max Weinberger, J. Korec, Jan Nečas, J. Kachník, Vojt. Pakosta, Fr. Kyselý, Ferd. Pěčka-Místecký, Čen. Kramoliš, Fr. Valoušek, Jiří Sahula, F. Všetečka, J. Ocetek, Rud. Vrba, Ign. Zháněl, dr. Rud. Zháněl, Fr. Čech, Josef Šorm, Boh. Šťastný, Gisela Náchodská, Jos. Soukal, Al. Javorník, Fr. Dohnal, Jan Kárník, J. Vaněk-Pohorský, A. Dvořáček atd.

Není ani možno vypsati jména všech, kdož do „Obzoru“ ukládali svoje práce aneb v něm

aspoň okusili radosti spisovatelské, které kdo okusil, je zaklet v spisovatele na vždy. „Škoda mé první tištěné básně,“ vzpomíná i básník Šťastný, „neboť mi učarovala pro celý život!“ V kritice pražských „Národních Listů“ z r. 1885, kdy i „Obzor“ byl v rozkvětu a přímo zaplavován pracemi nadšených spisovatelů z řad kněžských, tvrdil anonym J. H., že moravské kněžstvo v literatuře málo pracuje, a co pracuje, že nestojí pravidelně za nic. Vl. Šťastný zastal se v „Obzoru“ napadené cti moravského kněžstva a odpověděl v listárně svého listu následovně: „Jen v Brně vychází tou dobou 9 časopisů, redigovaných kněžími! Že mezi nimi vypěstován byl německými profesory a konsistořemi úžasný fanatismus? Pan J. H. dobře ví, že mezi profesory bohosloví v Brně již po 20 let nebylo žádného Němce, že tu působily přední ozdoby theologického písemnictví českého, jako Sušil, Hošek, Pospíšil a j. Moravské kněžstvo vydalo prý heslo proti celé české literatuře, protože prý je nemravná! Když nám páni z Čech posílají kalendáře, které pro nemravné obrazy musí býti konfiskovány, podobně to různé zboží veršované, před nímž lid přirozeně varujeme, to se nazývá kněžský fanatismus?“

„Obzor“ míval potyčky i ve vlastním táboře, odkud sršely někdy střely na jeho redaktora, odvážil-li se říci někdy: Toto je pěkné, to ne! Byl to svého času náš „Nový Život“ (D. Lutínov), který podezříval vydavatelstvo „Obzoru“ z mimo-

řádných podpor, což pravdou nebylo. „Uvažte laskavě,“ adresuje N. Ž. redakci „Obzoru“, „že v táboře vašem jsou hodnosti, moc a tisíce, v táboře našem — prázdné kapsy!“ Na to odpověděl redaktor Šťastný: „Po celých 20 let nepoznal „Obzor“ podpory jiné, než kterou skrovným předplatným listu poskytují mu skuteční předplatitelé.“ Nedorozumění tato brzy se vyjasnila dobrou vůlí obou redakcí, jmenovitě když redaktor Šťastný vlídnou pozdější kritikou Nového Života získal si trvalé jeho přízně.

Jiný boj rozpoutal se na stránkách „Obzoru“ již před tím v r. 1879, kdy rozhodovalo se o pravosti a nepravosti „Rukopisů Králodvorského a Zelenohorského“. Proti houževnatému jich odpůrci prof. Ant. Vaškovi z čes. gymnasia postavili se v čelo obránců jejich pravosti archivář brněnský Vinc. Brandl a prof. Fr. Bartoš, který do „Obzoru“ napsal pamflet: „Filologický důkaz, že Moravské písně jsou podvrženým dílem Fr. Sušila.“ Boj, vedený v „Obzoru“, zůstal nerozhodnut, jelikož Bartoš vzdal se na konec svého přesvědčení, když jej opustil i prof. Gebauer. Brzy na to ukládal do hrobu red. Šťastný jednoho bojovníka z nich, prof. Ant. Vaška, který již r. 1880 zemřel a pochován za asistence kanovníků Zeiberta a Šuderly na brněnském hřbitově. „Blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost!“ hlásá nápis na jeho pomníku.

Bartoš rozhněval si pražské básníky, když v „Obzoru“ podrobil kritice almanach „Máj“

(v r. 1878). Vytýkal některým, že nevolí „všelidských ideí pozitivních: lásky k Bohu, vlasti, svobodě, přátelství, které zúrodňují, kdežto negace, sprostý materialismus a cynismus poesii ničí.“ Proti tomu ozvali se někteří básníci z Čech, a boj mezi Brnem a Prahou odehrával se v „Obzoru“ i v „Hlídce literární“ (dr. P. Vychodil), která byla rovněž na straně Bartošově.

„Obzor“ pěstoval kromě článků poučných, vědeckých a básní též kritiku děl básnických i prosaických, ale kritiky ty bývaly většinou z pera jiného, než redaktorova. Dobrými kritiky „Obzoru“ byli: Fr. Bartoš, V. Brandl, dr. Tom. Korec, Sig. Bouška, dr. Jos. Pospíšil, Fr. Bílý, Ignát Zháněl, Prokop Zaletěl a j. Bylo-li třeba, ozval se redaktor Šťastný sám, zvláště byl-li k tomu vyzván. Tak na kritiku básní obsahu náboženského odpovídá pražskému poetovi: „Zlehčovati, co jiným svatým, patří již k modě v české literatuře a je i příznakem — velkého genia!“ Podobným tónem ozval se v „Obzoru“ i V. Brandl (1894): „Hálek je už popraven, Vrchlického to čeká. Těšme se blahou nadějí na lepší časy, až se podaří naší básnické omladině pokáceti všecky ty staré modly, jež národ ctil a jich si vážil. Pak budeš, vlasti, šťastna!“

Redaktor Vl. Šťastný sledoval horlivě prvotiny básnické i v „M u s e u“ bohoslovců brněnských, nabádaje nadanější autory k soustavné práci, a tak uvedl mnohého z nich do literatury. „Zdálo se,“

píše náš literární historik Vilém B i t n a r, „že mladá generace let devadesátých učiní z „Obzoru“ orgán svých obrodných uměleckých snah.“ A skutečně nalézáme v něm ukázky nejednoho z pozdějších „katolických modernistů“, jako na př. Lutinova, Šorma, Skalíka a j. Ale Šťastný podlehl prý vlivu pražské „Vlasti“, jejíž redaktor Tom. Škrdle odmítal každou spolupráci mladých modernějších talentů. Proto prý se generace mladých moravských básníků odcizila „Obzoru“ a došlo tak r. 1895 k založení revue „N o v ý Ž i v o t“, k němuž přihlásilo se z Moravy ihned několik básníků kněží: R. Stupavský, Ot. Tauber, M. Chudoba, Fr. Dohnal, Fr. Bukovec, Jakub Deml a j. Podnět k jeho založení dali mladí autoři almanachu „Pod jedním praporem“ (1895): Bouška, Dvořák, Bitnar, Koráb, Vaněk, Kyselý, Skalík, Chlumecký a j.

Vzpomínám při tom na almanach „R ů Ź e S u š i l o v y“, vydaný v jubilejním roce 1885 brněnskými bohoslovci, za redakce bohoslovce IV. ročníku, Aloise Hlavinky. I zde Vil. Bitnar správně usuzuje, když praví: „Nelze přehlédnouti fakt, že to byl Vlad. Šťastný, který ve svém, brněnském „Obzoru“ poskytoval mladým literárním adeptům katolickým nejen hojnost vznětů, ale i dosti živné půdy k zachycení prvních útlých kořínků. Soudím, že bez Šťastného a jeho „Obzoru“ sotva by se byli odvážili mladí lidé k podniku tak smělému, jako bylo vydání almanachu —

Růže Sušilovy.“ Sluší podotknouti, že z mladých našich autorů vystupují v něm básník Jos. Vejhodský, historik Jan Tenora, dějepisec Napoleonův Alois Slovák, povídkář Jan Vyhlídal a j.

„Obzor“ sloužil po celou dobu vycházení za tribunu našeho nejlepšího znalce lidu moravského, řed. Frant. Bartoše. Téměř veškeré souborné spisy v lidu moravském prošly dříve stránkami „Obzoru“, jako na př. „Hospodářství na gruntě moravském“, „Slovácké nářečí“, „Chléb v národních zvycích“, „O nynějším úpadku našeho lidu“ a j. Jako Bartoš věcmi vědeckými, tak zase Kosmák bavíval čtenáře „Obzoru“ zdařilými obrázky ze života, jako byly: „Cesta ke klidu“ (1885), „Chlubilova rodina“ (1887), „Na lehčím chlebě“ (1897), „Slečna Eugenie“ (1882), „Paní Eugenie“ (1883), „Potkalo ji štěstí“ a j. Vinc. Brandl uveřejňoval tu velmi cenné „Vzpomínky“ od r. 1881, dr. Jos. Pospíšil různé úvahy filosofické, podobně tak Vl. Šťastný, kromě celé řady jiných a jiných autorů ze všech oborů našeho písemnictví.

Třicet úplných ročníků „Obzoru“ jsou stěžejním dílem práce Vl. Šťastného, která vyplnila celou druhou polovici jeho života. Co tu zastoupeno básníků a spisovatelů, událostí v církvi a národě, cenných kritik a úvah, nekrologů, životopisů, různých časových referátů a p., za dobu od r. 1878—1908! Že se mu jako katolickému časopisu jednalo hlavně o stránku nábožensko-národní, nedá se upříti, zvláště redaktoru jeho

básníku, dle jehož slov „Náboženství je nejvyšší poesii.“ Byly doby, kdy do něho psávali Frant. Vymazal, Jan Herben, Stránecká, Gabriela Preissová a jiní spisovatelé, jimž „Obzor“ popřával místa počátečnického k dalšímu rozmachu. Rozumí se samo sebou, že nezískal si přízně tam, kde nechápali, že křesťanský tisk nesmí mlčeti při snižování náboženství a hanobení kultury křesťanské. Proto ostře kritisoval na př. básníka Machara (dr. T. Korec), ale horoval pro poesii Čechovu, Sládkovu, Zeyerovu, miloval zdravý humor Hermanův i Nerudův a pěstoval sám veselé črty ze života (Kosmák). Doporučoval spisy Raisovy i některé z Jiráskových („Maryla“), kromě autorů domácích, katolických.

Vedle redaktora Vl. Šťastného je nerozlučně spíato s „Obzorem“ i jméno jeho administrátorky, sestry básníkovy, J o s e f í n y, známé vlastenky brněnské. V letech 1878—1883 byla učitelkou na matiční škole u Minoritů, pak dohlážitelkou mateřských školek a od r. 1885 až do své smrti (1907) administrátorkou „Obzoru“, za pomoci neúnavného P. Fr. Korce, tehdejšího faráře z Řeznovic, později z Urbanova. Jim děkovati má „Obzor“ za svůj rozvoj po stránce finanční, za získávání odběratelů, z nichž mnozí a mnozí dostávali jej za cenu poloviční, nemajetní a studenti zdarma.

Byl to velký omyl a snad i zlomyslnost, připsovati malou vilu v Obřanech, kterou si v po-

sledních letech zakoupil Vl. Šťastný ze svých skromných příjmů, za „výslužku“ z „Obzoru“. Mohu prozraditi s dobrým svědomím, že příliš důvěřivý a ideální jeho redaktor vydával svůj list za dosti těžkých poměrů, a nebyti energické jeho sestry, měl byti již dvacátým ročníkem (1898) zastaven. Nescházelo se včas předplatné, nevyplácely se sbírky básní, jeho nákladem vydávané, staré nedoplatky nevymáhány, ale Vl. Šťastný bránil se jeho zániku, zvláště když doporučováno heslo na obranu víry a křesťanské kultury: List proti listu, kniha proti knize! S láskou a pílí řídil jej plných 30 let, až do čísla šestého ročníku XXXI.-1908, kdy pro pokročilou chorobu srdeční byl nucen předati jej rukám mladším.

V čísle 1—5 jsou poslední jeho verše v „Besedě“, ve které od r. 1882 uveřejňoval své drobné básně, jež byly seménky básnických jeho sbírek. Tam také rozloučil se s „Obzorem“ navždy vroucí básničkou „Za † matičkou“ (14. 4. 1909), tak jak svoji činnost literární započal básní „Na hrobě otcově“ (1860).

Jako spisovatel článků poučných a vzdělávacích, jež psával do „Hlasu“ a „Obzoru“, jako byly na př. „Náš Velehrad“, „Život a literatura“, „Važme si lidu svého“ a j., vynikl jako dobrý životopisec a pro „Obzor“ napsal: „Fr. Bartoš“ (1887), „Frant. Pravda“ (1894), „Václ. Stulc“ (1894), „Jos. Dobrovský“ (1879), „V. Brandl“

(1902) a j. — Uplatnil se také jako spisovatel výborné „Učebnice katolického náboženství“ pro I. tř. škol středních (r. 1881), jež pro svoji hodnotu byla zavedena do všech téměř střed. škol moravských a dočkala se několikaterého vydání.

IV.

Z DÍLNY BÁSNICKÉ.

Básnické sbírky: Kvítí májové (1869). — Vánoční dárek (1872). — Kytka z Moravy (1879). — Drobné květy (1887). — Hlasy a ohlasy (1892). — Hory a doly (1894). — Následování Krista (1902). — Básně příležitostné a epigramy.

I.

Po prvé na veřejnost vystoupil Vl. Šťastný jako alumnus III. ročníku v r. 1859 v „Moravanu“, kde zúčastnil se soutěže o cenu Halabalovu. Byly to dva krátké akrostichy na jméno „Moravan“, jimiž cenu získal.

V roce 1860 objevují se v „Moravanu“ tři nové veršované jeho práce, mezi nimiž básnička „Na hrobě otcově“ je tklivou vzpomínkou na otce záhy zesnulého:

Nuž, dřímej klidně sladký sen,
Ty, otče drahý, v hrobě,
až nový věčné slávy den
se rozední zas Tobě.

Já zatím vděčně na hrob Tvůj
chci sázet jaré kvítky,
a pěstít je, jak Ty jsi kdys
nás pěstil, svoje dítky.

To kvítí moje za jara
vždy opět krásně zkvete,
to srdce však se nevzbudí,
mně nejmilejší v světě!

Redakce k tomu poznamenává: „Je to čacký syn záhy bohužel zemřelého spisovatele výborných článků o hospodářství, v našem Moravanu vloni i letos podávaných.“

Druhá básnička „Jarní“, jednoduchá a prostá, jak ta chudobka jarní, končí slibnou nadějí na jaro, k životu se budící vlasti:

Bude jaro, bude,
Moravěnka vstane
a po vlasti celé
jaro krásné vstane.

Kromě „Moravana“ přispíval verši svými i do Foustkových brněnských „Zábavních večerů“, Vymazalovy „Slovanské poesie“, do olomoucké „Hvězdy“ a později do „Besedy“ (zal. r. 1874), jež byla jedním z nejlepších listů českých. Mezi jejími přispěvateli čteme jména: Soukop, Kosmák, Šťastný, Krch, Lužická, B. Mühlsteinová, Ed. Jelínek, Fr. Žherský, Havelka, Kadeřávek, Bayer, Hrubý, Stránecká, Vrána a j.

K první sbírce básní odhodlal se na veřejnost až po smrti svého učitele Fr. Sušila r. 1868, vydav ve prospěch postavení jeho pomníku výběr z prvních svých básní a básniček pod názvem „K v í t í m á j o v é“. Svazeček těchto jeho prvo-

tin vyšel k nemalé radosti autorově v brněnské tiskárně J. Schneidra a tehdejší „Moravská Orlice“ uvítala je srdečně, těšíc se na další úspěchy básníka Šťastného. O své poesii píše s lehkou narážkou na směry v poesii nové: „Známo je všem, že poesie upadla jaksí v nevážnost a že kromě novin již málokdo co jiného si přečetl. Také prazvláštní choutky moderních našich pěvců mnohého od čtení veršů odpudily. Ale proto by se nemělo zavrhovati šmahem, co druhdy nás samých povznášelo a co přece je výkvětem každé literatury — ušlechtilé poesie. Nemá-li poesie ve znaku ušlechtilost, není již poesí.“

Tři léta nato (r. 1872) překvapil Šťastný naši chudou obec literární novou sbírkou básní „V á n o č n í d á r e k“, obsahující zároveň divadelní hru vánoční „Svatí tři králové“ vedle vánočních deklamací. Byl to opravdu „dárek z lásky“ našim školám, křesťanským rodinám a spolkům, který vydal již tiskem Mor. akciové knihtiskárny v Brně, nákladem vlastním.

Vánoční hra „Svatí tři králové“ je psána správným pětistopovým jambem a našla obliby v brněnských dobročinných spolcích při pořádání vánočních slavností. Hudební vložky k ní velmi zdařile komponoval svatopetrský varhaník, proslulý později mistr Fr. Musil („Z dalekého východu“, „Buď Bohu chvála . . .“, „Spějte, spějte, radujte se s námi!“ a p.).

Jako ukázky z vánočních deklamací uvádím
dvě z nejlepších básniček:

I.

Na nebesích světla zlatá,
vůkol zpěv a zvonů znění —
Jak jsi krásná, noci svatá,
Krista Pána narození.

Těš se, duše, v temnu šerém,
v něž tě vina zahalila,
noc ta na zem v lesku sterém
Boží lásky zář vylila.

Rozezvuč se, duše, v tísní,
doufej v trudné žalu době,
v betlemské tam rajské písni
andělé též pěli tobě.

Ustaň, světe, ve své zlosti,
nebem vanou slova klidu:
„Sláva Bohu na výsosti
a mír dobré vůli lidu!“

II.

Když se Pán Kristus narodil,
přiběhl pastýř, kde kdo byl.
Ježíška vroucně vítali,
krásné mu písně zpívali.

Viděli všechnu nebe zář,
viděli dítku milou tvář,
ba i to tiché oslátko
uzřelo Božské děťátko.

Ve spánku tuhém spočíval
v době té s dvorem Herod král
a jeho duše nekalá
těžkými sny se lekala.

Povstaň jen, duše ubohá,
těžkým snem hříchu stížená,
spěš, neboť posud lidem všem
milostný kyne Betlehem!

Projevem oddané vděčnosti možno dle věnování nazvat třetí a nejlepší jeho sbírku básní, „K y t k u z M o r a v y“ z r. 1879. Vydal ji básník opět svým nákladem v Mor. akciové tiskárně a věnoval ji se zvláštní úctou P. Matěji Procházkoví, někdejšímu učiteli svému z německého gymnasia.

„Kytka z Moravy“ vzbudila všeobecnou pozornost v literárních kruzích moravských i v Čechách. Tak na př. zemřelý brněnský prof. učitel. ústavu Mat. Blažek, známý češtinář, pozdravil ji nadšenými slovy: „Morava má opět svátek: náš básník Vl. Šťastný vydal „Kytku z Moravy“, a vůni její budou cítit i za hranicemi Moravy.“ V „Časopise Matice Moravské“ rozepsal se o ní neméně vřele Jan K o s i n a, ředitel gymnasia olomouckého, podobně tak V. Brandl v „Obzoru“

brněnském. „Nehledě k ceně poetické,“ praví se tam, „doporučují se básně svým ryze vlasteneckým a křesťanským obsahem, takže patří k těm nečetným sbírkám básnickým, jež mohou i mládeži s dobrým svědomím doporučený býti.“ („Obzor“ II, 1879.) — „Kytce“ této nebylo na ceně, když proti ní ozval se nepřejícný hlas Ant. Babičky v olomoucké „Koledě“, ani mladého básníka Rud. Pokorného v pražské „Umělecké Besedě“.

Jsou básníci, které nutno čísti srdcem, nepřítvati díla jejich do směšných maličkostí, a k nim patří i Vlad. Šťastný, jehož nevelké sice, ale cituplné básně naplňují mnohá srdce čistou radostí, již tupý člověk nechápe. Proti „Koledě“ ozval se na obhajobu Šťastného V. Brandl, jenž píše: „Nesnášíme se s úsudkem, který o básních Šťastného přinesla ‚Koleda‘ v čís. 8. Vyčítá mu, že napodobuje Erbena, což pravdou není. Pak by musil býti také Erben neoriginálním, jestliže jeho balada ‚Svatební košile‘ co do látky podobá se velice Bürgerově ‚Leonoře‘. A co se týká tendence náboženské, připomínáme p. kritikovi z ‚Koledy‘, že i protestantští básníci skládají legendy, a to se vytýká básníku, katolickému knězi?“

„Kytka z Moravy“ je obšírnější než sbírky dřívější (175 str.) a skládá se ze dvou dílů: I. díl „Ozvěny z dávných dob“ a II. „Pověsti a báje“. Již ten milý její předzpěv zlatí příjemně mysl

čtenáře ke čtení těchto básní „nehrdých a prostých“ z nichž některé staly se ozdobou Bartošových čítanek.

„Kytku jsem uvil z moravského kvítí,
jak na těch horách našich plá a svítí,
jak v srdci lidu zakvétá a roste,
třeba je barvy nehrdé a prosté.

Z takových květů kytku tu jsem uvil:
kéž by vám v srdci každý kvítek mluvil!

Z básní I. dílu je nejzdařilejší a nejpůsobivější „První služby Boží na Moravě“, známá báseň našim studentům z čítanky školní. (V I. roč. „Obzoru“ z r. 1878 zní název „První bohoslužba na Moravě“.) Z několika aspoň veršů chci ukázat, jaká hudba veršů vane z poesie Šťastného:

„Apoštol Method, oděn v zlatém hávě,
se sborem žáků před oltářem stane;
horoucná zbožnost ze tváře mu plane,
konátě první obět na Moravě.

Koná ji na zdar svojí nové setby,
by Bůh ji chránil pohromy a kletby,
by jí dal zrání v milosti a klidu
ku spáse všeho moravského lidu.

Aj, skřivan vzletěl nad oltářem k výši,
kde jasný blankyt nebes mírem kyne;
vesele zapěl ve vzdušné své říši:
Pomiluj rod svůj, věčný Hospodine!

Utichnul zpěv i šumné stromů chvění,
skřivánek slétnuv, skončil svoje pění,
kněz tělo Páně podzvihuje výše
a kalich lidu ukazuje svatý.
Hle, každý kvítek v kadidlo je vzňatý
a každá hora libou vůní dýše.

Závěrem básně je vroucí modlitba přítomného
lidu za zdar a požehnání příštím pokolením:

Moravský lid pak na kolena klesá,
neznámou slastí ve vši duši plesá,
vždyť sobě Krista po prvé dnes vítá
a srdce prosté všecko jemu skýtá:

„Ó, buď nám, Pane, jméno Tvoje svato,
království Tvoje přijď a zůstaň s námi,
utvrď a šíř se vlasti končinami!“

Vysoké duby šumné hlavy kloní,
větrík jak zadul v koruny jich stinné,
že jako zvonů hlaholem z nich zvoní:
„Pomiluj zem svou, věčný Hospodine!“

— — — — —

Část II. „Pověsti a báje“ obsahuje osmnáct
legend: „Kamenný mnich“, „Šporkova chasa“,
„Sláva nebes“, „Slzičky Panny Marie“, „Strom
vánoční“, „O dvanácti měsíčkách“, „Sněženka“
a p. Celou sbírku končí „Pěvcova jízda svatební“,
líčící pěvce a poesii, jeho nevěstu. Víla poesie:

Lilií plane bělostný jas čela,
čarovné oči zkvetly pomněnkou,
růží se ústa vlnadná rozechvěla,
a její slova — samé písně jsou.

V básních těchto zazní leckde baladový tón Er-
bena a Čelakovského, kteří byli i Šťastnému, jak
všem ostatním básníkům současným, nedostižnými
vzory.

Hálkovsky zabarveny jsou básně, líčící krásu
přírody, jako na př.:

„V úvalu ticho . . ., zvadlý list se chýlí,
slyšeti kterak padá v hebký mech,
motýlek vzrušen povyletnul bílý
a křídlem rozvál vonný kvítek dech.

Jak mohutně zase zní verše, líčící bouři na
hradě:

Nad Buchlovem bouřný vichor vál,
hvězdné nebe halil v černé mraky.
Na cimbuří hradu pěvec stál
o varyto opřen, v temnou zíral dál.
Zadal prudký vichor strunami,
rozlétla se píseň horami:

„Hoj, ty šedý reku, hrade tvrdý,
kde jsou časy, kdy tvůj prapor hrdý
v slávy slunci vanul z cimbuří?
Nyní noc se klade kolem tebe,
nad vlastí se zachmuřilo nebe,
brzo litá bouř se rozzuří.

Vnitřek chrámu Páně sv. Petra a Pavla v Rudíkově.

Poslední už hvězda tam se skrývá,
blesk už mihem nebes šero zrývá,
mraky černé se všech stran se kupí.
S mraky vidím letět dravé supy,
letí na lup, letí pro kořist!

Hučí hrom a sténá strom i list,
ba ne list, ne strom, to lid můj úpí.
Vlasti má, ó vlasti nebohá,
ó, že jest tak slabá ruka má,
ó, že jest tak slabý můj ten zpěv,
že mi nelze stlumit vrahův řev!“

Šlehl blesk, a zachvěl se hrad celý . . .

— — — — —

Vl. Šťastný liboval si v epice, v básních výpravných, a kladl také větší váhu na básně tohoto druhu, než na lyrické, citově zabarvené. Důkazem toho jsou četné jeho básně, jako na př. „Poklad černomořský“, „Šporkova chasa“, „Svatozluk“, „O dvanácti měsíčkách“, „Pěvcova jízda“, „První služby Boží na Moravě“ a j.

Čtvrtou sbírkou básnických jeho děl jsou roztomilé „D r o b n é k v ě t y“, vydané r. 1887 nákladem „Obzoru“, ale již v nové tiskárně benediktinů rajhradských.

Připomínají na četných místech nábožensko-výchovný ráz „Moudrosti otcovské“ Bol. Jablonského a věnovány jsou v pokorné úctě památce

druhotin tehdejšího slavného papeže Lva XIII.,
jak hlásají věnované sloky úvodní básně:

Svatý Otče, jehož jméno velké
hlásá slávy hymnus přeskvělý,
prostých veršů květy drobné, mělké,
připsat Tobě, kdo se osmělí?

Nikoliv! Jen jménem Tvým si žádá
ozdobiti pěvec vínek ten,
skromně pak jej ke Tvým nohám skládá,
vzpomínkou jen na Tvůj slavný den!“

Vkusně vypravená sbírka má 2 oddíly, z nichž
první zdobí významný nadpis: „Já jsem cesta,
pravda i život!“ (Jan 14. 6.)

Místo delšího rozboru, jak by něžná tato kytice
drobných květů básnických zasluhovala, podá-
vám ukázky z básní, z nichž vycítiti možno, čím
oplývalo nitro básníkovo při skládání těchto písní.

Z „H o r s k é h o k á z á n í“.

Pokoj vám, kdož pokoj rozséváte,
símě vaše blahem pokvete,
blažení, kdož ducha míru máte,
syny Božími slout budete!

Jenom z útrap trnitého hloží
růže krásy pověčné se stkví:
Blažení, kdo trpí pro věc Boží,
jejich nebeské je království.

H u d b a.

Slyš tu hudbu, jak se vlní
ladně různých tónů moře,
až se blahem duše plní,
tichne žal i každé hoře.

Víš-li pak, co v souhlas leje
zvuků směs tak různotvarnou?
Přísný zákon harmonie
mění zvuky v hudbu čarnou.

Nade vše milá a srdce jímající je prostá tato
báseň:

T ř i r ů ž e.

Rozkvetly růže tři zároveň na keři
poblíže domu,
ve květ se rozvily vonný a spanilý,
nevědí komu?

Jednu si šohaj vzal, na okno milé dal:
„Láskou tu dýchej!“
Ke druhé dívka dí: „Ty Pannu Marii
pozdravit spíchej!“

A třetí růžičku pro dětskou rakvičku
máť trhá sobě:
„Ty vonné poupátko, celuj mé robátko
místo mě v hrobě!“

Také díl II., jehož motto zní: „Samému Bohu
čest a sláva na věky věkův“ (Tim. I. 17.) honosí
se vybranými čísly. Na př.:

P a d á l í s t e k . . .

Padá lístek v jeseni
s vysokého stromu,
list to z knihy přírody,
co tam psáno komu?

Kráse psáno: Jako já
za nedlouho zvadneš!
Slávě psáno: Jako já
s výše jednou spadneš!

Lásce psáno: Tvoje slast
letním vánkem přejde!
Víře psáno: Nový list
novým jarem vzejde!

Pátá sbírka „Hlas y a o h l a s y“ vyšla v roce 1892 v nakladatelství Emila Šolce v Telči. Připsána je tehdejšímu vlasteneckému předáku spolků brněnských hr. Egbertu Belcredimu v Líšni. Má 3 díly: I. „Z Velehradu“. — II. „Legendy a pověsti“. — III. „Básně příležitostné“.

Část první obsahuje většinou básně s motivy velehradskými: „Sv. Cyrill a Method mezi maličkými“, „Úmrtí sv. Methoděje“, „Pout na Velehrad“ a j. O této části „Hlasů a ohlasů“ vyslovil se dr. Jan Korec, prof. čes. gymnasia, slovy: „Velehradské písně Vlad. Šťastného patří k nejkrásnějším písním o Velehradu. Přál bych si, aby byly pojaty do našich čítanek a aby je znala naše mládež zpaměti.“

Z legend a pověstí části druhé nejvíce vynikají: „Slavíci sv. Sávy“, „Marie Náměstnice“, „Sv. Zita“, „Trojí přání“ a p. Díl třetí je věnován básním příležitostným, jako jsou pozdravy a vzpomínky „Fr. Pravdovi“, „Nad hrobem Boženy Němcové“, „Za víru a právo“, „U hrobu P. Mat. Procházky“ a j.

Pro básnickou tvorbu Vl. Štastného příznačná je šestá sbírka jeho veršů „H o r y a d o l y“, vydaná r. 1894 vlastním nákladem a tiskem Benediktinské tiskárny. Je to jedna z nejlepších děl jeho básnických, o niž rozpoutala se polemika mezi básníky našimi a básníky modernisty. „Je v ní plno líbezného, náladového poesie,“ píše o sbírce básník Jar. Tichý, „zdravý humor a zvonivý tón písní národních.“ Oproti tomu ozval se hlas z protivného tábora, který se obává, že „Štastný chce pokatoličtit celou přírodu“. Zbožně ho nahladí lesní kaple, pohled na večerní nebe vybavuje mu na mysli oltář, vůně květin zdá se mu kadidlem v chrámu přírody a p. Avšak co je přirozené, zůstává krásným, a tak i „Hory a doly“ přes všecku kritiku zůstaly pěknými dodnes, neboť jejich poesie přírody, zvláště lesa, je plna jímavých nálad, hlubokého citu, ale i roztomilého humoru.

Celá sbírka je rozdělena ve čtyři díly: I. „Z lesa“, II. „Z potulek“, III. „Studenti na hradě“ a IV. „Obrázky z pouti“.

Část první „Z lesa“ je nejzdařilejší, jak do svědčují výňatky jednotlivých básní:

Ticho . . . Lístky sotva dýší,
velebně k nebes výši
zdvihá lesa chrám.

Anděl míru nad zelení
letí nesa políbení:
Pokoj budiž vám!

A list k lístečku se sklání,
vůkol samé celování:
Pokoj budiž vám!

Píseň o jedličce na kraji lesa je drobnou, vzácnou perličkou celé sbírky:

Ty milá jedličko na kraji lesa,
když na tě pohlednu, srdce mi plesá,
srdce mi plesá a vesele buší,
jako bys měla s ním jedinou duši.

Jako by nebylo než plachý ptáček,
co po tvých haluzích lítá a skáče,
co s tvého vršku se do kraje dívá
a světu celému zpívá a zpívá . . .

Jak skutečný motýl vznáší se lehounkým rytmem nad ostatními verši báseň „Motýlek“:

Přiletla za mnou v lesa klid svatý
vzpomínka milá, motýlek zlatý.
Hebounkým křídlem polétá lehce,
kamkoli vkročím, s očí mi nechce.

Básníkovi les je i nejlepším lékařem, jak napovídají sloky básně „Les lékařem“:

Známým prý jsi doktorem
lese, šumný druhu,
jehož zdárné léčení
každému jde k duhu.

— — — — —

I zde ta dvě srdečka
v kůru vrytá, praví,
že i také rány les,
slavný lékař, spraví!

V druhém oddílu „Z potulek“ vzpomíná básník krásných chvil, ztrávených v romantickém kraji Podyjí („Květ na troskách“, „Cornštýn“, „Matka Boží chlebová“, „Na hradě znojemském“ a p.):

Byl večer. V pustém nádvoří
jsem stanul dojat mocným bolem,
jak na velikém hřbitově
tak ticho, mrtvo, smutno kolem.

Tu jako hnízdo vlaštovčí
zřím přistavenu k hradní bráně
tak starověkou kapličku,
v ní obraz milé Matky Páně.

A před obrazem milostným
aj, lampa rudým světlem kmitá,
a z kvítí čerstvá kytice
tu pod ní v šero hradu svítá.

Ó, jaký květ to na troskách!
Toť pocta Matky Boží tklivá!
Hrad mrtev jest i jeho věk,
však duše jeho živá, živá!

Nejveselejší je oddíl III. „Studenti na hradě“. Je to veskrz podařená sbírka básní, opěvující šťastný a bezstarostný život studentský v době prázdnin. Kdož by ze studentů brněnského gymnasia nevzpomněl na píseň, komponovanou prof. Al. Vikem:

Pantáto, pantáto,
studenti jdou,
honem se zatočte,
pivečka natočte,
žíznivi jsou!

Humorem překypují i další básně: „Nová škola“, „Myslivecká latina“, „Prázdniny“ a j.

Část čtvrtá a poslední obsahuje „Obrázky z pouti“, jaké se nosívají milým z pouti na památku. V části této objevuje se VI. Šťastný jako nadšený pěvec mariánský, jak svědčí báseň z oddílu „Ze světa a života“:

B y l k d y s i m á j . . .

Byl kdysi máj — a s kytkou prvních fial
jsem, Matko Páně, stanul před Tebou,
Tvůj úsměv milý květy prosté přijal
a osvěžil jak rosa duši mou.

Byl jiný máj — a před Tebou jsem klekl,
o Panno svatá, s věncem trnovým.

Tys pomohla, bych tíhu jeho snesl,
a trn se ovil květem nachovým.

Je zase máj, a růži Tobě kladu
dnes na oltář, o Matko přemilá,
květ lásky čisté! Přijmi její vnaďu,
by ctností lahodou se rozvila!

Poslední veršovanou jeho prací je překlad „zlaté knihy“ Tomáše Kempenského „O n á s l e d o v á n í K r i s t a“, jako vhodný dárek naší české inteligence. Vyšla v r. 1902 v tiskárně Benediktinské nákladem překladatelovým a věnována jím bývalému učiteli, prof. Aug. Krátkému, členu řádu sv. Augustina ze St. Brna.

O významu této knihy samé, jež byla několikráte přeložena do češtiny, netřeba se zmiňovati. Je pokladnicí vznešených myšlenek a vážných rozjímání o životě křesťanském. V oznámení o svém překladu vysvětluje Vl. Šťastný, co ho přimělo, překlad v rouše básnickém pořídit: „Je známo, že latina originálu Kempenského není klasickou latinou, nýbrž středověkou, prostoupenou germanismy. Ale tento nedostatek klasické přesnosti jest nahrazen neobyčejnou jasností a srdečností, kterou spisovatel „zlaté“ knihy k srdci mluví. Když jsem překládal původně pro „Obzor“ několik kapitol, jež potkaly se s oblibou, převedl jsem ponenáhlu celou knihu.“

Převod knihy Kempenského v roucho básnické bylo od básníka Šťastného nejen odvahou, ale výsledkem dlouholeté, vytrvalé práce a mravenčí pilnosti. Odvážný pokus tento podařil se znamenitě, jak svědčí o tom i schválení a doporučení bisk. konsistoře brněnské z 18. února 1902:

„Biskupská konsistoř, vyhovujíc žádosti Vaší, uděluje Vám, vysoce důstojný Pane, mileráda své svolení, byste svůj, českým veršem pořízený překlad „Čtvero knih Tom. Kempenského o následování Krista“ vydati směl a vyjadřuje Vám zároveň své přání, aby práce Vaše v národě českém účinně přispěla k rozjímání o následování vznešených myšlenek ctihodného sluhy Páně, lahodným veršem Vámi vyjádřených.“

Náš velký češtinář Fr. Bartoš, který z nemalé ochoty prováděl korekturu sazby, o překladě se vyjádřil takto: „Tomáška rád čtu. Bude to kniha skutečně znamenitá. Váš překlad je velmi pěkný, lahodný a plyný, a tím krásný obsah knihy velmi získal.“

Básník P. Sigismund Bouška o knize samé píše rovněž přímo překladateli:

„Sám jsem se o to pokoušel, přeložiti rytmickou vzácnou tuto perlu mezi knihami náboženskými, ale oříšek zdál se býti přece jen tvrdý. Je to práce i filologicky těžká. Prostudoval jsem Váš překlad a řeknu Vám upřímně, jak velice se mi Vaše zdarilá práce líbí!

Překlad Váš je lepší než francouzský. Dobře jste vystihl svojí slohou grandiosní prostotu a čistotu básnické dikce Tomášovy. Byl jste zajisté povolán k práci takové, a toho si nejvíce cením při knize Vaší, že je tak ryze česká a mile k srdci mluví.“

Počátky překladu možno sledovati již v II. roč. „Obzoru“ 1879, kde najdeme z knihy I. kapitolu 1. v překladě:

„Kdo mě následuje, v temnu nechodí,
tak jsi pravil, Kriste, pravdo živá. —

A kapitola končí:

„Za Tebou jen kráčet chci, Pane,
nuže, nechať vůle Tvá se stane:
Ty, jenž jsi všech lidí Spasitelem,
buď mi vůdcem, rádcem, učitelem!“

Jak dokonale vystižen originál hudbou veršů, podávám aspoň ukázkou:

Odstavec 3 kapitoly V. zní v originále česky:
„Otče spravedlivý, svatý a věčné chvály hoden,
blíží se hodina, o níž jsi od věčnosti věděl, že
nadejde, kdy na chvíli služebník Tvůj podlehne
na venek, avšak stále s Tebou uvnitř živ bude!“

Ve veršovaném převodu:

„Otče spravedlivý, slušno,
aby sluha Tvůj byl zkoušen,
Otče milý, hodina jest,
by byl pro Tě nyní zkrušen.

Otče věčný, přišla chvíle,
kterou znal jsi od věčnosti,
by klopýtnul, avšak uvnitř
živ byl z Tvojí přítomnosti!“

Začátek odstavce 5 v originále začíná slovy:
„Díky Ti vzdávám, že jsi neušetřil hříchu mého,
nýbrž zkáral mne šlehy trpkými, způsobiv mi
bolest a naplniv mne úzkostí.“

„Není, kdo by potěšil mne
pod nebem v té bídě mojí,
než Ty, jenž jsi lékař duší,
který raní a zas hojí.“

Kniha „Následování Krista“ vyšla v překladě již r. 1498, v novější době pak po velmi rozšířeném překladě Douchově z r. 1842 následoval překlad Desoldův, Vejchodského a posléze dr. Jana Sedláka r. 1890. Však básnický překlad Šťastného vystihuje původní poetičnost díla lépe, než překlady prosaické. Kdo přečetl aspoň některou kapitolu, rád ve chvíli oddechu vezme knihu do ruky opět.

Pěkný posudek o zveršovaném vydání Vl. Šťastného přinesl: „Věstník českých profesorů“, r. 1902, č. 4: „V dobách, kdy váčná a suchá scholastika napíná všecky struny rozumu a chladným zkoumáním a přesnými úsudky uzavírá se v určitý směr a řád, je nutno, aby promluvil cit, dosud umlčován. Kde mluvil pouze rozum, mlčel

cit, však srdce přihlásilo se k svému právu v mystice. Jedním z význačných děl mystiky je „Čtvero knih o následování Krista“.

Rozebíraje obsah knihy, v básnickém překladu Šťastného, končí úvahu slovy: „Překlad je velmi zdařilý, vystihuje plně originál, jen potíže asi působí překlady z Písma sv., jemuž nezvykle sluší roucho verše. Kniha, v úpravě velmi úhledné, vydaná pro potěchu srdce, hodí se za příhodný dárek jak mládeži studující, tak inteligenci vůbec.“

Vyjmenovanými sbírkami není vyčerpána všechna básnická činnost Vl. Šťastného. Mnoho básní a básniček, v soubor nepojatých, roztroušeno jest v různých našich listech, zvláště v „Obzoru“. Jsou to ponejvíce oblíbené básničky, skládané ve slohu Jablonského i Hálovy, jak se ozývají z básnických sbírek „Hory a doly“, pak i z „Hlasů a ohlasů“.

Básně jeho přinášela každým rokem i ročenka brněnského dobročinného komitétu dům „Chudým dětem“ (roč. I.—XIX.), jakož i almanach „Morava svým Maticím“ kde básně Šťastného neušly pozornosti samého Svat. Čecha, jenž dopisem pořadatelstvu vyslovil své uspokojení s obsahem listu.

Ač vyrostl v ovzduší staré vlastenecké školy, jako žák Procházky, Šmídka a Sušila, vyšinul se Šťastný vlastním nadáním a silou svého ducha

nad své učitele. Jsou básníci, které nutno čísti srdcem, jak sám praví v předmluvě sbírky „Drobných květů“:

Věnuji vás tomu oku,
které srdcem čísti umí,
věnuji vás tomu srdci,
jež vám nejlíp porozumí!

Byť by Vl. Šťastný nebyl básníkem velkým, geniálním a „strhujícím“, bylo by přece nespravedливо, ba křivdou, dívat se dnes na básnické jeho knihy, jako na museální památky doby probuzenské. Pravda, krása, cit a nadšení vanou z nich dosud, což je znamením jejich přirozenosti a ceny, kterou jim neodejme sebe povýšenější kritika. „Vy si myslíte, když je Kosmák farářem, že nemusíte o něm ničeho věděti?“ rozkřikl se jednou profesor Hlavinka na gymnasiu, když student nevěděl, co jim byl profesor češtiny o moravském spisovateli vypravoval. A tak možno užítí slov jeho i o našich básnících kněžích, jako byli Sušil, Šťastný, Soukop, Dvořák, Lutínov, Skalík, Stupavský, Dohnal, Leubner, Chlumecký, Bouška, Kyselý, Deml a j.

Slyšme posudky o básnické činnosti Vl. Šťastného z úst povolaných kritiků a spisovatelů, jak se shodují i rozcházejí:

„Jméno Vl. Šťastného“, píše prof. Ad. Vašek v M. N., „mělo kdysi na Moravě dobrý zvuk a v letech sedmdesátých minulého století byl u nás

jediný, jenž promlouval k lidu moravskému ve verších, maje při tom význam buditelský. Nebyl sice vynikající básník, jenž by hledal v poesii nových cest neb sám chtěl vésti, spíše si liboval v poesii lidové, rázu erbenovského.

Pravému umění však nevadilo, že byl příliš tendenční a že své náboženské přesvědčení a názory stavěl do popředí. Liboval si v básních epických, výpravných, zvláště rázu baladického, později přešel úplně k básním rázu nábožensko-naučnému. Byl nadšený pěvec pro ideu cyrillo-methodějskou a motiv tento se častěji v jeho básních opakuje. („Hrob sv. Methoda“, „Úmrtí sv. Methoděje“, „Sv. Method malířem“, „Pout na Velehrad“, „O sv. Klementovi“ a p.).

Ještě za živobytí zván byl „slavíkem moravským“, ale básník Jar. Tichý nazývá jej vším právem „skřivánkem Moravy“, neboť svým líbezným zpěvem zpíval Moravě již v době probuzenské a budil ji tak ze sna k novému životu.

Lahoda a zpěvnost jeho písní lákala některé naše hudební skladatele, že je zhudebnili a tak i zvěčnili. Byli to: Jos. Chmelíček, Leoš Janáček, Fr. Musil, Jos. C. Sychra, Alois Vlk a j.“

Prof. dr. Hýsek v „Literární Moravě“ (1849 až 1885) podceňuje poesii buditelů moravských a básnický talent Vl. Šťastného vyjadřuje celkovým úsudkem: „Šťastný byl pilný a vytrvalý

literární dělník, který úsilovnou prací naučil se dělati slušné a uhlazené verše.“

Neznámý kritik J. J. poznamenává o poesii Vl. Šťastného toto: „Ve všech svých sbírkách zaujímá Vl. Šťastný klidné stanovisko lidové. Ne-
libuje si ve filosofickém hloubání, ale zpracovává prosté motivy, povětšinou klidné zjevy životní, a lehký, plynutý jeho verš blíží se poesii lidové.“

P. Ladislav Zavadil končí vzpomínku svoji v „Památniku čes. stát. gymnasia 1927“ upřímnými slovy: „Byl básníkem-slavíkem Moravy, ale tato jeho činnost šla většinou přes hlavy jeho žáků.“ Řed. Fr. Bílý napsal do Ottova Naučného slovníku (díl VI., 313) o něm takto: „Žil a básnil jako básnický nejnadanější nástupce Sušilův, jenž vroucí zbožnost spojuje s uměleckými snahami.“

A nejlepší z jeho přátel, šk. rada Fr. Rypáček, posoudil nestranně básnickou činnost Šťastného v obšírné zprávě výroční čes. gymnasia v roce 1910-11: „Jak jeho život a mysl jemná, ušlechtilá, spanilá a ryzí, taková byla i jeho poesie, jako zřejmý výraz duše ideální, šlechetné, zbožné a vlastenecké. Učitelem byl mu Sušil, Čelakovský, Jablonský, Erben i Hálek.“

Také brněnský „Hlas“ doprovází vzpomínku na zemřelého básníka (v r. 1910) těmito uzná-
nými slovy: „Jako básník a spisovatel projevil Vl. Šťastný každým svým veršem něžnou a zbožnou duši a snahu po zdokonalení mravním. Oč menší byl snad jeho rozmach básnický, o to větší

byla jeho ušlechtilost a povznešenost nade všecko všední . . .“

Několika ještě drobnými ukázkami z jeho tvorby básnické chci poukázat na správnost kritického ocenění básnické činnosti Šťastného při různých námětech, ať zpívá o Bohu, přírodě, umění nebo o svém vlastním nitru. Jako lidovýchovní básník jeví se hlavně v drobných svých mravoučných básních. Na př.:

P r ů p o v í d k a.

Chceš-li, milé kamení,
abys bylo k stavení,
pak se musíš také dáti
napřed řádně otesati.

Aneb:

Nemluv chlubně: Zítř ráno
to a to buď vykonáno!
Mlč, a zítř sebe chval:
„Ejhle, to jsem vykonal!“

Z mravoučných těchto básní vybral mnohé Fr. Bartoš do svých čítanek pro školy střední. Podobně tak shledáváme se s nimi i v čítankách Leparových i Jursových pro naše školy obecné, kde jsou v pečlivém výběru. Boží mír a milá pohoda srdce zračí se v prostých verších básně, jako je „Pšenka“:

Kráčí rolník polem,
pšenku rozesívá,
zrní hází k zemi,
k nebesům se dívá.

„Žehnej, Pane Bože,
zlaté moje pšence,
chraň mi ji, až sobě
sezvu na ni žence!

Pšeničko má zlatá,
nechať Bůh Tě množí,
ať nám tebou roste
převzácný dar Boží.

Ve zlatém ať klasu
vyzrává chléb bílý,
tisícům ať skýtá
potravy a síly.

S políčka tu mého
rozejdeš se světem,
matka z tebe spraví
vánočku svým dětem.

V paláci se zaskvíš
na stříbře a zlatě,
hody z tebe budou
ve chudičké chatě.

Ba i pro svůj oltář
Bůh si zvolil tebe,
chovati nám budeš
Pána nebes, země!“

Stane rolník, smeká,
sivou hlavu sklání —
z kostela zní zvonek
na pozdvihování . . .

Jemného poetu Šťastného naladí k vzpomínkám
na zašlé časy prostý, starodávný stůl, jenž stál
ve světelnice „u stařečků“, jeho letního bytu.
VI. Šťastný, jako milovník starožitností, koupil
starodávný stůl z výměnku, jehož zvěčnil srdečnou
básní „Starodávný stůl“:

Kolikero pokolení
svým tě stolem zvalo,
a co radostí i žalu
se tu vystřídalo!

A ty besedy a přástky,
a ty dračky peří!
Co tu pohádek jsi slýchal,
nikdo neuvěří!

Ale jak se časy mění!
Nevděk vládne světem,
a co starým draho bylo,
nehodí se dětem.

A hle, čeho za ta léta
nezažil jsi spíše,
poeta dnes na tobě též
verše svoje píše!

Rovněž básně z přírody patří k nejmilejším a nejhezčím jeho básním, jež jsou ozdobou básnických jeho sbírek. Mne vždy zvláštním kouzlem jeho samorostlé poesie dojala na př. některá z jeho jarních písní, teskně náladových, jako je třeba „Píseň kosa“:

Kos po prvé dnes pozapěl
své písně krátkou sloku,
však celý hymnus jara zněl
z ní u jásavém toku.

Pěl, že se vrátí nebi jas
a zemi list a kvítí,
že proudy hučet budou zas
a lesy zpěvem zníti.

Že zkvete blaho ztracené
zas jak ta růže v keři,
a srdce žalem zmořené
tak rádo všemu věří! . . .

Může býti krásnější básně, jež je reflexem vlastního nitra básníkovy? A takových je více, ať již opěvujících krásy léta, zimy nebo podzimu. Že si všímá zjevů našeho venkova, svědčí písnička „Dobře ti, sedláčku!“:

Dobře ti, sedláčku,
s červeným líčkem,
dokud jsi celé vsi
kmotrem a strýčkem.

Zvou-li tě pantátou,
nemůže škodit,
k jiným-li „phantátům“
nebudeš chodit.

Až se však, sedláčku,
zvát budeš pánem —
hleď, by ses nemusil
rozžehnat s lánem!

Roztomilou, mravoučnou básničkou jsou i jeho
„Vlaštovičky“, nabádající mladou duši v honu
světa na cíl životní pouti — věčnost:

Vyletují vlaštovičky
bujným letem ze svých sídel,
dříve nežli odputují
cvičit letem mladých křídel.

Jaký shon to po krajině
u veselém ptácat reji,
a když slábne křídel síla,
sborem k výši chrámu spějí.

Duše, Boží vlaštovičko,
k daleké se strojíš pouti:
lítej, hoň se po té zemi,
ale věz, kde spočinouti!

Podzimní květy aster připomínají básníku
hvězdy nad hrobem, jak končí cituplná báseň
„Astry“:

Astry, milé astry,
pěkné jméno máte,
nad přírody rovem
hvězdičkami pláte.

Vesně dala Moudrost
skromných fial zdobu,
létu dala růže,
ale hvězdy — hrobu.

2.

Vedle básní, z nichž uvil později různé ty kytice básní vlasteneckých, náboženských, mravoučných a z přírody, byl Vl. Šťastný autorem četných proslovů a pozdravů příležitostných, jež mu zjednały popularitu, hlavně v brněnských spolcích katolických.

Básně podobného druhu uveřejňoval v „Obzoru“, aby upozornil na slavnost nebo jubileum spolku neb jednotlivců. Že i v tomto oboru vynikl jako básník nadaný a pohotový, vysvitne z několika těchto ukázek:

FRANTIŠKU SUŠILOVI

k 100letým narozeninám
(1804—1904).

Vděčná vlast — hle, věnec vavřínový
na kolébku prostou klade dnes,
kde před lety tichý domu ples
uvítal v ní rodiny květ nový.

Dnes jej národ stomilionový
zná a ctí, že dán nám od nebes
jako vůdce, učitel a kněz —
a vlast chválu pěje Sušilovi.

Nejen jemu, Bohu díky vzdává,
proroka že tenkrát vzbudil nám,
jenž co pěl a hlásal, plnil sám.

„Vlast a církev!“ Toť i odkaz nám!
Láskou, prací, která neustává,
vrátí se nám znovu zašlá sláva!

K OSMDESÁTINÁM B. MET. KULDY

(17. 3. 1900, tehdy již osleplému).

Let osmdesát dopřálo Ti nebe,
náš slavný, předůstojný krajane,
a ještě v práci nalézáme Tebe,
ač světlo zemské už Ti neplane.

Však z temna svítí čisté duši Tvoji
tím jasněji zář Boží milosti,
jež zem i nebe, svět i Boha pojí,
jak duha míru svitem věčnosti.

A láska Tvá si z jasných vidin spřádá
svůj světlý blaženosti ideál,
ó, kéž by, čeho srdce Tvé si žádá,
Bůh hojně církvi, vlasti, Tobě dal!

(„Obzor“ 1900 č. 6.)

ZA VINCENCEM BRANDLEM

(† 26. 12. 1902.)

Tak opouštíte nás druh za druhem,
co vůdci jste a přáteli nám byli,
a vzory práce, v nížto, co jste žili,
jste kráčeli svou vlastí za pluhem.

Tys byl z těch našich velkých bohatýrů,
jenž neváhal, by za svou vlast a víru
vždy tasil meč a pravdy jasný štít.

Tvá duše patří nyní Hospodinu . . .
Tvá díla zdobit budou domovinu
a jméno Tvé — to věčně bude žít!

(„Obzor“ 1902.)

Nad jiné krásná a dojímavá je báseň, složená
VI. Šťastným u příležitosti 1000leté památky smrti
sv. Methoděje na Velehradě r. 1885:

Přistupte ke mně, drahé dítky moje,
k spánku již otec váš se ukládá,
dokonán běh a skončeny jsou boje,
života slunce zvolna zapadá.
Zapadá zde, však vím, že v nové záři
bleskem mi vzejde v Boží věčné tváři.

Již kyne Klement palmou vítěznou
a bratr Cyrill jde mi v ústrety,
již slyším zdaleka tu píseň novou,
jak vlní se a proudí nad světy,
a cítím, kterak rostou duši křídla,
by vznesla se v ta věčná blaha zřídla.

Slábne mi dech a hasnou moje hledy,
v poslední chvíli u mne prodlete,
za drahou vlast se ještě naposledy
modlitbou Páně se mnou modlete! —

Vedle těchto příležitostných básní napsal Šťastný slova k hymnám a kantátám pro spolky národní a dobročinné, jako je na př. „H y m n a d ě l - n í c k á“ na nápěv Al. Vlka:

Zapějme si píseň, bratři,
píseň práce ve sboru,
sdružme se, kdo k sobě patří,
k vítěznému praporu.

Světlem ať náš prapor vlaje
práci Bohem požehnané,
jím se dáme k cíli vést:
Budiž práci naší čest!

Zajímavým dokumentem z doby té je i „P í s e ň J e d n o t y s v a t o j o s e f s k é“, kterou na slova Vl. Šťastného složil tehdejší ředitel varhanické školy brněnské, Leoš J a n á č e k, pozdější český hudební skladatel světového jména.

Veselého rázu a studentské bezstarostnosti jsou „Studentské písně“, které na slova Šťastného zkomponoval pro čtverozpěv prof. Al. Vlk. Vydány byly r. 1900 nákladem Benediktinské tiskárny v Brně.

Básník Šťastný byl horlivý skladatel písní kostelních, zvláště mariánských. Kdož by nevzpomněl rozšířené dnes písně „Z d r á v a s

M a r i a“, která vedle druhé jeho písně „B o Ź e, c o ' s r á č i l . . . “ zpívá se po celé Moravě! S básněmi mariánskými začal již jako bohoslovec („Hvězdou jsi, ó Matko Páně!“) a této Hvězdě života zůstal věren do smrti. V brněnském „Obzoru“ (1904) zveršoval celou Loretánskou litanii, jejíhož zhudebnění se již nedočkal.

Vedle kostelních písní mariánských psal texty k písním mešním, jako na př. „M e š n í p í s e ň k D u c h u s v a t é m u“ (v r. 1903), jež začíná:

Sestup na nás, Duše Svatý,
s darem všech svých milostí,
ať Tvé lásky plamen vzňatý
střeží naše slabosti!

Mešní píseň „S v. J a n u N e p o m u c k é m u“ („Z hříchů svých se vyznáváme“) komponoval Fr. Musil v r. 1899. Menší známá vložka „K n e b e s ů m s e o r l a v z l e t e m“ pochází rovněž z jeho pera a pro svůj lahodný nápěv od Milana Smolky došla veliké obliby. Je pojata do Eichlerovy „Cesty k věčné spáse“.

Šťastný s Bartošem horlil pro očistu písní poutních a zavrhoval všelike prázdné a nevkusné písně, jež ducha o poutích nikterak povznésti nemohou. Proto uvítal návrh bratrů Františka a Tomáše Korce na vydání důkladné „P o u t n í k n i h y“, kterou básnický zkorigoval a upravil k veřejné potřebě. Byla to práce úmorná, již

svědkem byl jsem i já. Přehlédnouti 275 písní, některé z gruntu přepracovati, nebylo maličkostí. „Při vydání této knihy,“ píše Šťastný v předmluvě, „přihlíženo ne tak k vysoké ceně poetické a hudební, jako více ke slohové a rytmické správnosti písní. Prohlédl jsem všecky, poopravil text, kde se jen dalo, aby dostalo se lidu našemu do rukou knihy k oživení a povznesení zbožné mysli o poutích zvláště.“

Rozsáhlou tuto sbírku písní (na 1000 stranách) vydalo r. 1893 „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“ a slouží dodnes ke cti jejich pořadatelů (Fr. Korec, farář v Urbanově, a bratr jeho dr. Tom. Korec, katecheta na II. čes. stát. gymnasiu brněnském). Milovníkům mariánských písní zůstává dílo jejich zdrojem radosti a potěšení.

Málo je snad veřejnosti známo, že básník jemných veršů byl vtipným skladatelem časových epigramů, jimiž dovedl šlehnouti, kde uznal za dobré. Uveřejňoval je občas v „Obzoru“ a mnohé z nich nepozbyly platnosti i pro dnešní poměry v obci spisovatelské, v národě a společnosti lidské. Jako malou ukázkou uvádím některé:

N a P a r n a s u.

Na Parnasu mnoho pěvců,
přelíbezné poslouchání,
škoda, někdy neslyšet jich
pro hádky a nadávání.

N e d o t k n u t e l n í.

Kritisuj si potentáty,
biskupy a literáty,
klerikálům třeba vynadej —
kritika však kritisovat,
před tím Bůh tě uchovej!

J i s t á s l á v a.

Co mám psáti? Drama snad?
Těžko najdeš nových vnaď.
Román? Brachu, po Zolovi
publiku nic nevyhoví!
Tedy epos? Ach, cop ten
modernou je popraven.
Nuže, svazek lyriky?
Lil bys vodu v rybníky!
Poslyš, češ-li slávu jistou,
jdi a staň se — pamfletistou!

T v r d o h l a v e c.

S tvrdou hlavou nejmoudřejší
hlava pranic nespraví,
býváť pravým tvrdohlavcem
vždy jen člověk bezhlavý!

N e v d ě k.

Tím víc nevděk srdce raní,
čím byl nevděčník nám dražší,
proto chtěl i tuto bolest
trpět Kristus na Jidáší.

K l e r i k a l i s m u s .

Nám klerikalismus je kabát,
v němž katolíka tušíme,
my nebijeme katolíka,
jen v klerikála bušíme!

P r o t i v y .

Mnoho hudby, málo melodie,
mnoho veršů, málo poesie,
dosti peněz, ale více dluhů —
jak to může národu jít k duhu?

Š k o d a .

Mnoho máme tvrdých lebek,
udatně se láteří,
škoda, že se nedostává
k nim též pevných páteří!

J i s t é p o e s i i .

Už věru netřeba je poesii
dnes Pegasa, ni vzletných jeho křídel,
spíš doleze, než dolétla by zřidel
těch bahnitých, v nichž „poetové“ ryjí.

P r a v i d l o .

Nikdy nekupuj nic bez peněz,
co jen můžeš, poříd' ještě dnes,
každou věc vždy na své místo dej,
co si nadrobíš, sám vyjídej!

V.

Z PAMĚTÍ A VZPOMÍNEK.

V domě na Radvitově ulici. — Z dopisů přátel. — Čtenářský spolek. — Bartoš, Kosmák, Pospíšil. — Leoš Janáček. — Sjezd českých katolíků v Brně. — Šebestián Kubínek. — Mariánský ústav. — Dívčí škola „Vesny“. — Vojtěch Šťastný. — Z posledních let života.

I.

Doba, ztrávená v Brně v letech 1884—1907 (smrt sestry Josefíny v r. 1907), byla nejkrásnější dobou života Vl. Šťastného, kdy stál na vrcholu své slávy a životní práce.

Hlavní štěstí měl ve své staříčké matce (předěšla ho jen krátký čas před smrtí jeho ve stáří 86 let) a starostlivé sestře Josefě či Josefíně, jak se podepisovala a jak ji také titulovali všichni její přátelé a ctitelé, mezi nimiž byli zvláště Brandl, Bartoš a Kosmák. Ty vedly skromnou jeho domácnost, nejdříve v ulici Hřbitovní (nynější Kounicové), pak na čas v Besedním domě a hlavně v domě „u Barešů“ v Radvitově ulici č. 14, kde jsem i já patřil jako student do tohoto čtyřlístku šťastných lidí.

Tam scházívala se vzácná a pestrá společnost známých a význačných osobností tehdejších kruhů

literárních, kromě nich hlouček vlastenců brněnských, jichž poznati bylo mým velkým přáním.

Vidím tak živě a s věrnou určitostí milé ty postavy, jak se kdysi rýsovaly v zorníčkách zvědavých dětských očí. Takovým vzácným zjevem byl v letech pětadesátých staříčký již čestný kanovník Matěj Procházka, učitel básníka Šťastného, nerozlučný druh Sušilův, který s hlavou hodně schýlenou dobelhal se o hůlečce do Radvitovy ulice, a když pak nemohl do schodů, čekával na Šťastného na ulici až půjde ze školy, na „kousek řeči“. Jak zdrcující to byla však zpráva, která rozlétla se Brnem a donesl ji i Vl. Šťastný domů, že kanovník Procházka náhle skončil, ač do poslední chvíle bylo ho vídati na brněnských ulicích. Zemřel smrtí tragickou za sychravého podvečera 26. listopadu 1889, kdy vetřelého, nahluhlého starce povalila na Lažanského náměstí drožka a na místě ho usmrtila. Relief jeho a Sušilův visíval nad knihovnou v bytě Šťastného.

Téměř denně přicházel po obědě prof. Frant. Bartoš z čes. gymnasia, aby při černé kávě si pohovořil o událostech dne a novinkách v literatuře. Vedle něho častým hostem býval „starý pán“, archivář Zem. domu, Vinc. Brandl, osobnost v životě brněnských Čechů velmi vážená. Zaskočil občas dr. Jos. Pospíšil z Petrova, přítel Vl. Šťastného z mládí, filosof věhlasný a při tom skromný, přijížděl v kočáře hr. Egbert Belcredi z Líšně, předseda družstva „Hlasu“ a jiných spolků,

objevila se v ulici Radvitově equipáž tehdejšího biskupa brněnského dr. Fr. S. Bauera, chodíval i pěšky, který rád si povykládal s matkou Šťastného o starých časech na venkově, jsa sám synem hradčovického mlynáře. Přišla si pohovořit vzorná matka šesti synů kněží: Františka, Leopolda, Aloise, Ignáta, Karla a Jana, „paňmáma Kolísková“ z Protivanova, která vedla domácnost nejstaršímu synu Františkovi, vikáři na dómě, po 20 let. Přicházeli jiní a jiní, známí a neznámí, a já naučil se poznávati naše básníky, spisovatele, umělce, lidi učené i neučené. Všecky vítávala vlídná tvář Šťastného stejně srdečně. Vzpomínám... Vidím akad. malíře J. L. Šichana, jenž vymaloval dovedně matku básníkovu, zamračeného „kukátkáře“ V. Kosmáka z Tvarožné, spisovatelku Fr. Straneckou, řed. Leoše Janáčka, paní Mikšíčkovou, které za mlada psávala do Brna Bož. Němcová, řed. Višňáka z Kroměříže, řed. J. Bílého z Prahy, kanovníka C. Stojana, dr. Hrubana, velmi nadaného překladatele „ze všech jazyků“ P. Aloise Koudelku (O. S. Vetti), far. Fr. Korce z Řeznovic a jiných „zapadlých vlastenců“ ze všech koutů Moravy, kteří kdykoli do Brna přijeli, nezapomněli navštívit básníka Šťastného a vlídnou jeho domácnost.

Tak neopomenula dále zastaviti se mladá tehdy spisovatelka Gabriela Preissová, Mařenka Čechova, sestra bás. Svatopluka Čecha, učitelky-vlastenky Eliška Machová, J. Teplá a Eleonora Pamm-

Matka a sestra básníkova Josefína v letech osmdesátých.

rová, sběratelka starodávných zvyků Lucie Bakešová z Ořechova, vlastenec prof. Al. Slovák, katecheta Vil. Ambrož, dr. K. Eichler, prof. Hru-dička z čes. reálky, prof. P. Kašpar z „Vesny“, prof. P. Kalvoda ze St. Brna, skladatelé Fr. Musil z Brna a Jos. Nešvera z Olomouce, vážný prof. z ústavu učitelského Ant. Burjan, vlastenec a člověk ryzího charakteru, jehož paní, bývalá učitelka, bývala přítelkyní sestry Šťastného Josefíny, ukázali se občas insp. Ant. Macháč, paedagog na slovo vzatý, insp. A. Vorel, známý „písničkář“, jehož Bartoš náležitě cenil, vedle nich řada bývalých žáků Šťastného, spisovatelé z venkova, mezi nimiž tehdy prostý veršovec Ant. Travěnec požíval zvláštní přízně redaktora „Obzoru“, a různí takoví přátelé, kteří z dobrotivosti těžili nejen pro sebe, ale i pro jiné. „Vy můžete býti tvrdším,“ řekl mu jednou Bartoš, „ale měkčím už ne!“ Znal Šťastného předobře a věděl, že cizí bolesti jsou mu přednější než vlastní, ač jich měl také dost.

Kromě četných přátel přicházeli zástupci dobročinných spolků brněnských, jichž byl štědrým podporovatelem. Byly to hlavně dámy z „Komitétu brněnských dam“, vedle nich spolky studentské, literáti, hudebníci, jako C. M. Hrazdira, varhaník a círk. skladatel z Mor. Ostravy, pozdější kapelník Čes. nár. divadla v Brně, dostavil se na „literární novinky“ prof. Fr. Dlouhý z učit. ústavu brněnského, jako redaktor „Literárních

Listů“, jemuž red. Šťastný, předával došlé novinky předních čes. časopisů, jako byly na př. Šimáčkův „Světobzor“, Ottova „Zlatá Praha“, Vlčkova „Osvěta“ a různé moravské i české revue a měsíčníky, z nichž čerpal prof. Dlouhý kritiky pro list, jehož byl redaktorem.

Z bývalých profesorů starého gymnasia, kteří odcházeli jeden za druhým na odpočinek, nezapomněli na vlídného katechetu Šťastného řed. Krondl, pozdější řed. učit. ústavu učitelek v Brně, zem. insp. V. Royt, jehož Šťastný před smrtí zaopatřoval, řed. H. Tůma, přišel se z Prahy podívat proslulý prof. university pražské, matematik a hvězdář dr. Fr. Koláček, jenž bydlel dlouhou dobu v Radvitově ulici na společné chodbě s rodinou Šťastného, přicházeli jiní a jiní, jako dr. J. Šrámek, far. Vinc. Ševčík, známý dr. Jos. Koudela, poslanec Jos. Šamalík, vlastenecké dámy Luisa Špičková, Ant. Zedníková, Adéla Koudelová a j. v. Několik zachovaných dopisů svědčí nejlépe, jakých oddaných přátel Vl. Šťastný v životě měl. Dokladem uvádím některé z nich:

Milý příteli!

18. 11. VI. 95.

Z hloubí duše děkuji za vděčnou gratulaci a drahou mi přízeň Vaši. Zdar a štěstí provázejž Vás všude!

Všecek Váš upřímný přítel

Ad. Heyduk.

Z dopisu Al. Jiráska z 11. 10. 1902:

„. . . Konečně prosil bych Vás co nejuctivěji, kdybyste mi onen Váš rukopis pro moji potřebu půjčil a zaslal jej přímo red. Šimáčkovi. Srdečně Vás zdravím a děkuji za laskavou ochotu a jsem v upřímné úctě oddaný Al. Jirásek.

Slovutnosti!

Děkuji Vám srdečně za Vaši laskavou vzpomínku a znovu za vše, čím Jste mi svého času vedení „Lumíru“ usnadňoval.

Oddaný Vám Jos. V. Sládek.

Zajímavou vzpomínkou je dopis cestovatele Vráze ze Sev. Bornea:

Sev. Borneo 13. 3. 1897.

Srdečný dík za milý dopis, který jsem právě obdržel. O mých posledních osudech dočtete se v „Pražských Listech“. Promiňte, že tak spěšně a krátce píši, mám moc starosti a ještě jsem se nezotavil! Právě počínám poslední tisícovku mého cestovního fondu, což ale nikterak není appel na cizí kapsy!

Zdraví Vás a ostatní co nejsrdečněji

Váš

St. Vráz.

Z nejstarších dopisů je dopis spisovatelky Frant. Stranecké (Kerschnerové) z 25. dubna 1878. Píše mimo jiné:

Zajímaly by Vás nemálo zvyky a obyčeje zdejšího lidu. Kéž by i pro Hradištsko vynašel se nějaký Fr. Bartoš! A jíti sem, bylo by velmi žádoucno, sice ten ráz původnosti bude již skoro brzo nadobro setřen.

Račte, prosím, vyjádřiti úctu Vaši jak paní matce, tak i slečně sestře!

S největší oddaností znamená se

Františka Kerschnerova.

Mnoho dopisů od čelnějších našich spisovatelů, s nimiž byl Vl. Šťastný v přátelském spojení, ztratilo se po jeho smrti. Že jich byl slušný počet, soudím dle toho, že všechny dopisy, i méně významné, si ukládal do svazků, na jichž obálce byla označena jména odesílatelů.

2.

Trojlístkem nejmilejších přátel, vedle archiváře Brandla, byli Šťastnému Fr. Bartoš, Václav Kosmák a dr. Jos. Pospíšil.

Vinc. Brandl byl nejstarší z nich (nar. r. 1843 ve starobrněnském klášteře, kde otec jeho byl sluhou). Byl z hlavních sloupů tehdejších brněnských vlastenců, a byl to B e s e d n í d ů m, kde ve „Čtenářském spolku“ vévodil stůl, u něhož předsedal rázovitý Brandl.

Čtenářský spolek byl založen již r. 1861 pode jménem „S l o v a n s k ý č t e n á ř s k ý s p o-

lek v Brně“. Prvním předsedou byl dr. Jan Lachnit, náměstkem P. Fr. Maršovský, farář u sv. Magdaleny, a jednatelem řed. Frant. Mathon z německé reálky na St. Brně. Dalšími předsedy byli: dr. Jos. Tuček (1887—1900), prof. náb. Fr. Ruprecht (1901), dr. Ot. Pražák (1902—1908), dr. Fr. Hodáč (1909—1918) a od r. 1918 dr. Hynek Bulín.

V „Čtenářském spolku“ soustřeďovala se brněnská inteligence česká, jakož i z moravských měst i venkova při různých schůzích a slavnostech národních. Brandl, jehož Klácel získal národu, byl osou, kolem níž se otáčel tehdejší život brněnských Čechů, jehož střediskem byl v letech sedmdesátých a osmdesátých „Čtenářský spolek“. Tam scházivali se pravidelně jednou týdně Bartoš, Šťastný, Vymazal, Šichan, red. Dvořák, Kosmák, dr. Tuček, dr. Koudela, profesori z vyššího čes. gymnasia a četní hosté, a tam také zrodila se (1888) početná obec „Štouralov“, která měla i svého rychtáře (Brandla), faráře (Šťastného), kostelníka (Šichana) a obec. „servusa“ (prof. Rypáček). Tam také slavil v r. 1891 své padesátiny hlučným a slavnostním způsobem Vl. Šťastný za účasti a srdečné nálady celé „obce“.

„Čtenářský spolek“ zúčastňoval se velmi činně dobročinné akce ve spolku „Sv. Vincence“, na podporu chudých studentů, jehož předsedou býval Brandl. „Nebylo muže,“ píše o něm v nekrologu Vl. Šťastný, „který by větší úcty a lásky požíval

u všech, kdo jen poněkud jej znali.“ Vždy veselý, hovorný společník, při tom vědec prvního řádu. Nestrpěl ani žertem narážky na náboženství, a mladší členstvo mělo mu jaksí za nevlastenecké, že na jeho návrh v r. 1893 zamítnut příspěvek na Husův pomník v Praze. Přes všecko to byl Brandl z těch vlastenců, kterým bylo nutností, dobře činiti všude, jednalo-li se o věc, celému národu prospěšnou. „Zasvětil celý život svůj ustavičné práci národní a humanitní,“ končí vzpomínku na tohoto z prvních vlastenců brněnských Vl. Šťastný.

Brandl vydal také životopisy Jos. Dobrovského, Pavla Šafaříka a K. Jar. Erbena, byl představen v Brně Palackému, když v r. 1861 jmenován po předchůdci Chytilovi zem archivářem. Jeho „Kniha pro každého Moravana“ byla nejpopulárnějším dílem z jeho prací historických. Odešel v r. 1899 zároveň se Šťastným do výslužby, ale zemřel již 23. prosince 1901 a byl slavně Vlad. Šťastným pochován na Ústředním hřbitově, po boku Václ. Kosmáka a nedaleko hrobu Sušilova a Procházkova.

Druhou osobností, jíž si nad míru vážil a kterou upřímně i miloval, byl věrný druh z počátečních let starého českého gymnasia, Fr. B a r t o š.

Když v r. 1869 přišel z téšínského gymnasia do Brna, bydlel v prvních letech (1870—1871) společně se Šťastným. Jako výborného profesora češtiny, získal jej Šťastný po založení „Obzoru“

hned v prvním roce pro svůj list, kde pracemi národopisnými dodal mu směru vědeckého.

Býval v rodině Šťastného velmi častým, ba denním hostem, a nepřišel-li, nebo byl-li nemocen, bývala nálada dne nevalná, smutná. Byl Bartoš společníkem milým, skromným, proto všude vítaným, a Vl. Šťastný pokládal ho za národní charakter. Bartoš byl rodině Šťastného upřímně oddán, a vykládalo se o něm, že se i ucházel o ruku sestry Šťastného, Josefíny. Že byl jí skutečně velkým přítelem, vysvítá z četných vlastnoručních podpisů na knihách, jí od něj věnovaných. Tak na př. na „Slovesnosti“ jeho z r. 1876 stkví se jako vzácná památka jeho věnování: „Spanilomyslné vlastence, slečně Josefině Šťastné Fr. Bartoš.“ A Vl. Šťastný připsal v pozdějších letech pod toto věnování: „Z knihy této jsem vyučoval J. cís. Výsost arcivévodu Leopolda Salvatora.“ (1896).

V „Naší Řeči“ píše o přátelství Bartoše k Josefině Fr. Bílý, kde líčí styky s Bartošem:

„Bartoš chodil často do rodiny prof. Šťastného a dlouho se myslelo, že sestru jeho Josefinu pojme za choť. Když však později Brandl požádal o její ruku, nastalo ochladnutí přátelství mezi Brandlem a Bartošem. To asi pravdou nebylo. Bartoš, velký a ryzí vlastenec, zamiloval si sestru básníkovu pro milou její povahu a ryzí, vlastenecké srdce. Byla z těch prvních vlastenek brněnských, které v r. 1874 založily „D o b r o č i n n ý k o m i t é t

dam v Brně“, na podporu žactva brněnských škol českých. Bartoš své nelíčené vlastenectví projevil tím, že r. 1881, kdy v Praze založena „Ústřední Matice školská“, stal se prvním jejím zakládajícím členem, s příspěvkem 1000 zl. pod heslem: „Sobě hospodař, vlasti utrácěj!“

Velkého podporovatele snah svých našel Vl. Šťastný v Bartošovi, na jehož popud založen r. 1881 „literární odbor“ ve Čtenářském spolku, jehož stal se předsedou. Do „Obzoru“ začal psát hned v prvním roce jeho založení (1878) a uložil v něm postupem let celou řadu článků národopisných i filologických. Když v r. 1876 připravoval „Čítanku pro I. tř. škol středních“ (v r. 1883 pro II. tř. a r. 1887 pro III. a IV. tř.), zařadil do obsahu jejich i básně Vlad. Šťastného. Zase jako vlastenec věnoval honorář z nich později brněnské „Vesně“. Čítanky jeho příznivě přijaly brněnský „Hlas“, „Mor. Orlice“, „Komenský“ (Kosina), Jan Bílý v „Listech filologických“, ale v pražských „Národních Listech“ ozval se proti nim čítankový konkurent V. Petrů, vytýkáje Bartošovi, že zavedl do čítanek méně významné autory moravské, Šťastného a Kosmáka články a básničkami, v nichž prý „zbožná tendence nahrazuje umělecké kvality“. Je nesporno, že Bartošovy čítanky, které došly ještě za živobytí Bartošova (do r. 1907) sedmého vydání, přispěly k popularitě básnického jména

Vl. Šťastného, jehož někteří staří vlastenci až přeceňovali.

Útoky pražské proti Bartošovi, jehož chránil v „Obzoru“ Šťastný, datují se od r. 1878, kdy Bartoš, jako mladý ještě profesor čes. gymnasia brněnského, podrobil kritice almanach „M á j“. Redaktor Šťastný propůjčoval mu velmi ochotně svůj list k veřejným odpovědím na útoky neprávem mu činěné. Byl Bartoš poctivec a Vrchlický sám po letech nabídl mu ruku k smíru, ke skončení dlouholetého nepřátelství, vyvolaného úpravou některých básní Vrchlického v čítankách.

Když pak v r. 1887 vydal u J. L. Kobra v Praze (ve studentské knihovně) slohově i pravopisně opravenou „B a b i č k u“ Bož. Němcové, ozval se proti takovému „smělému přebušování tohoto velkého démantu v pokladu našich národních skvostů“ Jan Lier, dosti nevybraně.

Bartoš, jako Brandl, býval velmi platným členem „Čtenářského spolku“ v Brně, nad jehož místností bydlel a kde kukátkář Kosmák nejednou přespál. Když r. 1888 dostal se za ředitele niž. čes. gymnasia na St. Brně, přestával častěji chodit do společnosti Besedního domu, a věnoval více času „Starobrněnské Besedě“, středisku Čechů na Starém Brně. Na nižším gymnasiu starobrněnském, třeba se tísnícím v místnostech učitelského ústavu, liboval si velice a nejednou svěřil se příteli Šťastnému, že může se více věnovati zamilovaným pracím, než kdyby se stal ředitelem gymnasia vyššího.

Ale za deset let po nastoupení místa ředitel-
ského, rozloučil se s gymnasiem dříve, než se
kdo nadal. Bylo to v měsíci dubnu 1898, rok před
pensiováním Vl. Šťastného, kdy přišel Bartoš do
bytu jeho velmi rozrušen, bled a sklíčeným hla-
sem vyprávěl, co mu zemský inspektor Slavík
v ředitelně vyvedl. „Považte, řekl mně, že jsem
lenoch! Že se málo starám o ústav, kroniku že
nemám celou, že bude pro gymnasium líp, když
půjdu!“ Nejvíce ho bolelo, že vyjádřil se o něm
těž, jakoby poškozoval českou věc Brna, když
nesnaží se o rozšíření ústavu, jemu pod správu
svěřenému. Později teprve dověděl jsem se, že
Bartoš po výstupu tomto byl rozrušen tak, že se
dal drožkou dovézt do svého bytu a ze silného roz-
čilení ulehl. Potom 28. května, na žádost podanou
hned po inspekci zem. inspektora Slavíka, odebral
se jako školní rada (z r. 1892) a řádný člen České
akademie (r. 1890) na odpočinek do rodné Mlatcové
u Zlína, kde se před šedesáti lety narodil.

Ve „Čtenářském spolku“ bylo rozloučení s ním
nanejvýš tklivé, a řeč na rozloučenou měl kromě
předsedy přítel jeho Vl. Šťastný, který žertovně
o Bartošovi podotkl, že zkoušku z vlastenecké
školy brněnské prodělal „s vyznamenáním“. I na
Mlatcovou dojížděl za ním Šťastný, někdy
i se sestrou Josefínou, dr. Katholickým, dr. Po-
spíšilem, prof. Rypáčkem a j. Bartoš psával do
Brna stále smutnější dopisy o stavu svojí ledvi-
nové choroby, až 9. června 1906 došel telegram,

že Bartoše není více... Právě na Boží Tělo, 11. června 1906, pochovával jej Vl. Šťastný na hřbitově ve Zlíně. Pohřební průvod vedl opat kláštera ze St. Brna, Fr. S. Bařina, a slavné requiem sloužil ve Zlíně Šťastný za asistence zlínského duchovenstva. Bartoš odešel, a rok za ním odešla i sestra Šťastného Josefína (1907), jíž ztrátu těžce nesl a nepřestal jí želeť.

★

„Šťastným býti a jiné blažit, to jest úkol člověka!“ Toto životní heslo slavného Bolzána hleděl v životě uplatňovati náš nezapomenutelný „kukátkář“ a milý druh Šťastného z let alumnátských, P. Václav K o s m á k.

Rodák z Martinkova u Mor. Budějovic (nar. 1843), vstoupil r. 1854 na něm. gymnasium v Jihlavě, kde dvě leta před ním studoval I. tř. Vl. Šťastný, než odešel na gymnasium do Brna. Když pak v r. 1862 přišel Kosmák do alumnátu brněnského, setkal se s ním Šťastný již jako bohoslovec II. ročníku. Jak již vpředu vzpomenuto, měli alumni Kosmáka velmi rádi. „Nikoho nezarmoutil,“ píše o něm Šťastný, „byl stále veselý, mysli a zpíval rád při kytáře, hlavně vlastní písně, které skládal z potřeby srdce. Časem vybrousil se tak, že jako bohoslovec III. ročníku uveřejnil několik zdařilých básní v „Hlasu“. Přátelství z alumnátu přenesli Kosmák a Šťastný na celý další život, jako spisovatelé a nerozluční přátelé.

Kosmák uveřejnil své nejlepší práce v „Obzoru“, kde na výzvu red. Šťastného pustil se s chutí do povídek pro lid, jimiž se tolik na konec proslavil. Pravidelné návštěvy do Brna za Šťastným datují se z Moutnice, odkud dojíždíval do Brna a nocoval u Šťastného, Bartoše a později i u dr. Eichlera, když byl ještě profesorem bohosloví. Večer poseděl si ve „Čtenářském spolku“, nejraději u plzeňského, mezi veselými přáteli novináři, jako byli Jindřich Dvořák, Benjamin Popelka, Frant. Vymazal a j.

Když v r. 1877 uprázdnilo se na patronátě hr. Egberta Belcrediho farářské místo v Tvarožné, zajeli do Líšně Vl. Šťastný s prof. Bartošem a dosáhli toho, že Tvarožnou dostal Kosmák, ač na patronátě nebyl. Belcredi byl předsedou družstva „Hlasu“ a chtěl prý míti dobrého spisovatele blízko sebe.

Od r. 1877 až do odchodu z Tvarožné r. 1893 psával Kosmák k radosti „Hlasu“ i „Obzoru“ horlivě, či jak říkával „do roztrhání“. Někdy to dalo také dosti práce, přiměti ho, aby nepovoloval a dopsal, co začal. I redakce „Obzoru“ měla s ním v té věci trápení, když na př. tiskárna čekala a „pokračování“ nešlo. Pravdou je, že nadaný Kosmák psával současně několik povídek do několika listů zároveň. Doma, v Tvarožné, vypomáhal mu při psaní oblíbený jeho žák, alumnus Theod. Kaláb, ale hůře bylo v Brně, kde musil býti někdy celé půldne u Šťastného

uzavřen, aby nějaké to pokračování měl redaktor v hrsti. Diktoval z paměti do pera sestře redaktorově, která se znamenitě vyznala v jeho libůstkách spisovatelských. „Josefínko, vy jste z Boha dítě! Tak, tak! Co jste dořekla, to tam napište!“ pochvaloval si nejednou a uzavřel s ní věrné přátelství „nadosmrti“.

O přátelství tomto svědčí každoroční gratulace Kosmákovy k jejímu svátku a četné básně, jež jí s případnou, žertovnou ilustrací posílal. Za př. uvádím „Serenádu, schválně k svátku slečny Josefínky dne 19. března 1883 složenou od Václ. Kosmáka, zpěváka na odpočinku“. Má osm veršů a začíná:

Pod oknem Tvým, drahá, stojím,
kytaru svou k zpěvu strojím,
ale zazpívat se bojím:
čouhá policajt!

Kdybych do zvukných strun sáhl,
vysoké „C“ z plic vytáhl,
hned by on svou pěst napřáhl,
s kytarou mě hnal.

Proto skládám svoje noty,
ač jich mám zde do foroty,
k domovu obracím boty —
Vale dávám Ti! . . .

Z gratulace k jinému svátku:

Milá Josefínko!

Abyste neřekla, že zapomínám, posílám Vám k svátku kytičku podsněženek s tím upřímným přáním, aby Vám v srdci vždy nějaké kvítečko nevinné radosti kvetlo i tehdy, kdyby ležel vedle cesty Vašeho života studený sníh, čehož Bůh uchovej!

Druhá kytička patří spisovatelce Fr. Stranecké k svátku již odbytému. Zaneste ji tam a omluvte mne, že jsem hned tehdy jí nepřál, když se byla osobně podívat na náš kostel. Zatím s Bohem!

Zachovejte ve svém vlasteneckém srdci

Václava Kosmáka.

Poněkud zasmušilé bylo přání z r. 1887:

„. . . Blíží se svátek sv. Josefa, Vašeho patrona, ale nevěje jarní vánek, neotvírají jarní kvítka vesele svá očka, nejásá skřivánek . . ., ale fouká mrazivý vích, honí sníh po polích a i tvrdá kavka shání se bez krárotu po krmi, aby uchránila strastiplný život svůj. Tak je to i se mnou!

Chladný nevděk jak ten sníh zahání každý měkčí pocit ze srdce mého a zasypává je omrzlostí.“

Přání končí slovy:

„Váš sv. patron s andělem Vaším vediž Vás
po tvrdé stezce životem ke klidnému odpočinku,
do stínů věčných palmových rájů!

Dokud však žijeme zde na zemi, zachovejte
vlídnou svoji přízeň

Vašemu

Václ. Kosmákovi.“

Redaktoru Šťastnému připsal „na důkaz bratrské lásky“ roztomilou humoresku „Jak byl Rapouch jun. vyléčen“. Jako hledanému společníku dává mu Šťastný toto dosvědčení: „V karty nehrával nikdy, ba tuším, že jich ani neuměl, a v jeho společnosti se do karet ani nechtělo, protože výborně vypravoval své žertovné kousky ze života a ještě raději zpíval.“

Ptal se jednou Vl. Šťastného, neměl-li by raději psát více básní, že by to také dovedl, mají prý básníci „lepší břink“! Ale Šťastný mu přátelsky poradil, aby se držel svých „kukátek“, ty že mu lépe svědčí, a to by zase mnohý básník nedovedl. A Kosmák poslechl. V brněnském „Hlasu“ (1893) napsal o něm: „Kosmák byl realistou dříve, než přišlo heslo realismu do literatury, ale zůstal při tom idealistou a dovedl v kukátka vdechnouti život.“ Psal si Kosmák dále pro své povídky básničky, a tak povstala časem celá sbírka jeho písni, které v r. 1900 na popud dr. Eichlera

zhudebnil dovedně brněnský skladatel Fr. Musil, varhaník na dómě („Písně Václ. Kosmáka“).

Jak Šťastný kdesi vyprávěl, viděl Kosmáka po prvé slzeti, když jej navštívil jednoho dne v Tvarožné s Václ. B e n e š e m T ř e b í z s k ý m, jenž byl na návštěvě v Brně. Třebízský přenocoval u Kosmáka na faře, a když druhého dne po mši sv. dal Kosmák modliti se „Modlitbu za vlast“ od Třebízského a nadučitel Fibich zahrál na varhany chorál „Svatý Václave“, objal prý Třebízský Kosmáka jako bratra a v pohnutí zašeptal: „Václave, takového uvítání jsem nečekal!“ Kosmák jen slzel a nebyl v tu chvíli mocen slova.

Odchodem Kosmákovým z Tvarožné do německých Prostoměřic v r. 1893 jak by odešla s ním i veselá mysl a chuť k větším pracím literárním. Začal brzy nato churavěti a brněnští přátelé dověděli se z dopisů dr. Eichlerovi a Šťastnému, že ze zastaralé choroby jaterní, z níž se léčil i v Karlových Varech, vyvinula se vodnatelnost. Nemoc se horšila den ze dne, někdy bylo líp, jindy hůř, jak píše o tom počátkem března roku 1898 Vl. Šťastnému a jeho milým doma, jako na rozloučenou:

„Mám v Boha a sv. Josefa důvěru, že zase okřeju, aspoň tak, abych mohl dopsat, co jsem rozepsal. Teď jsem se dlouho díval smrti do očí a dostal jsem o světě docela jiný názor a rád bych ještě něco s vyššího hlediska napsal

a zbytek či lépe přídavek života — Deo fidelius serviens — obětoval.

Paní mamince a Pepi děkuji za modlitby a prosím je, až půjdou někdy kolem Minoritů, aby se zastavily v Loretě a věnovaly tam Otčenášek na můj úmysl. Beztoho jsme se s paňmámou a Pepi jak se patří nerozloučili, a tak s toho světa přec odejít nemůžeme!...

Za Tvůj laskavý slib 100 zl. zaplať Pán Bůh!“ —

Zemřel nato krátce před sv. Josefem 15. března 1898 a pochovával ho v Prostoměřicích, jako jeho přítele Fr. Bartoše, Vl. Šťastný.

„Pochovali jsme Václava Kosmáka,“ pravil nad jeho otevřeném hrobě, „a kdyby nad hrobem tímto zdvíhal se kdysi pomník sebe krásnější, stačilo by na něj napsati: Zde v Pánu odpočívá Václav Kosmák! A každý, kdo tu bude čísti jeho jméno, skloní hlavu a zašeptne nábožnou modlitbu za toho, jehož tělesné ostatky budou pod ním odpočívati.“ A rozebíraje význam slov staré latinské písňe „Quid mundus militat pro vana gloria? (Proč ten svět bojuje o slávu vadmoucí?), poukázal na dobré činy a zásluhy zemřelého přítele, jež mu získaly slávu i po smrti. Také při převezení ostatků jeho z Prostoměřic na Ústřední hřbitov brněnský 27. dubna téhož roku vykonal pohřební obřady Vl. Šťastný za asistence dr. K. Eichlera.

V „Obzoru“ pak zvěčnil jeho památku vystihlým životopisem.

Dr. Josef P o s p í š i l, papež. prelát a generální vikář stoliční kapitoly brněnské, byl nejen krajanem Vl. Šťastného, ale důvěrným přítelem, jako byli Bartoš a Kosmák. Byl o tři léta mladší Šťastného a vysvěcen až r. 1870.

Jelikož narodil se v hájence u Dolních Heřmanic (r. 1845), odkud přestěhoval se otec jeho jako šafář do Oslavičky, běhával jako hoch do blízké školy rudíkovské, kde otec Šťastného učil až do r. 1858. Když v r. 1864 dostal se Šťastný, jako mladý kaplan židlochovický, za prefekta do brněnského semináře, byl Pospíšil v VI. tř. gymnasia brněnského.

Jak mi sdělil o slavnosti v Rudíkově v r. 1911, tehdy již jako vysoce postavený církevní hodnostář, měl k poděkování Vl. Šťastnému, že se stal knězem. Hmotně podporoval ho lidumilný farář Klinkáč, morálně Šťastný. Vypravoval mi o svém rozhodném kroku na kněžství asi takto:

„Bylo to o prázdninách r. 1866, kdy prefekt Šťastný navštívil svoji matku a sourozence v Rudíkově, kam i já docházel. Toho roku měl jsem po maturě a my setkali se spolu v Rudíkově a šli cestou k Hroznatínu. Vl. Šťastný vyptával se mě, pro jaké povolání jsem se rozhodl, ale já dosud nebyl rozhodnut nijak, ačkoli můj dobrodinec, farář Klinkáč, rád by mě viděl knězem. A prefekt Šťastný vyprávěl mi o životě kněžském tak pěkně

a přesvědčivě, že jsem zrovna pocítil náhlou touhu jíti na kněze. Poděkoval jsem mu při rozchodu a řekl: „Pane prefekte, když takové radosti má stav kněžský, jak jste mi vyložil, půjdu na kněze!“ Jak vidíte, slovu jsem dostál a Šťastný udělal mě na světě šťastným!“

Jak jsem se později dopátral, byl to opravdu P. Frant. Klinkáč, který zemřel v r. 1899 jako děkan v Telnici u Brna, za jehož podpory Pospíšil studoval. Jako theolog pod jménem Frant. Květnický (rodák z Tišnova) uveřejňoval své básně v „Moravanu“, „Blahověstu“, též v bohoslovecké „Concordii“, později též v „Obzoru“ a dr. Pospíšil připsal mu z vděčnosti svoji „Kosmologii“ (díl II. Filosofie).

S Pospíšilem udržoval věrné přátelství Vl. Šťastný až do své smrti. Býval častým hostem v rodině Šťastných a rád vzpomínal života ze staré školy rudíkovské. Jeho zásluhou jako starosty „Dědictví sv. Cyrilla a Methoda“ zasazena pamětní deska na rodinném domku Šťastného v Rudíkově („stará škola“ č. 34) dne 6. srpna 1911.

Dr. Pospíšil byl také z prvních přispěvatelů „Obzoru“ od r. 1878, kdy již byl profesorem dogmatiky a fundamentální theologie na brněnském alumnátě (od r. 1874). Redaktor Šťastný si jeho vědeckých prací velice vážil a když pražské „Athenaeum“ za redakce prof. T. G. Masaryka přineslo spravedlivou kritiku o Pospíšilově „Filosofii podle zásad sv. Tomáše

A k v i n s k é h o“, chlubil se Šťastný s nelíčenou radostí, jakého vědce česká literatura má. V kritice té se praví:

„Spisu dotčeného vážíme si velice pro vnitřní jeho hodnotu. Je prvním pokusem seznámit nejen theology, ale i vzdělance vůbec se scholastickou filosofií, a proto spis dr. Pospíšila je skutečným obohacením naší literatury filosofické. Pokládám jej za jeden z nejlepších spisů filosofické literatury vůbec.“

Za vědeckou tuto práci byl poctěn dr. Pospíšil r. 1895 členstvím Akademie sv. Tomáše v Římě. Byl u nás také první, který z vlastního popudu (od r. 1875) začal v I. roč. alumnátu přednášet filosofii scholastickou. Dělal to dobrovolně a zdarma po 20 let! Čas mu dal za pravdu, neboť nařízením sv. Stolicе žádá se u bohoslovců nejdříve důkladné studium filosofie, nežli přejdou k dogmatice a morálce.

Když v r. 1905 byl dr. Pospíšil jmenován za skutečné zásluhy vrchním ředitelem alumnátu, pokládal to Vl. Šťastný za velké štěstí pro ústav. Neboť on to byl, který četnými žádostmi, memorandy a intervencemi dosáhl za staré vlády rakouské toho, že v r. 1890 vláda uznala za nutné postavit novou budovu alumnátu, čehož se za svou práci dočkal. Litoval jednoho v životě: že nebylo mu popřáno zúčastniti se pohřbu milovaného svého přítele Vl. Šťastného, jelikož byl té doby na pouti do Sv. země. Zachoval mu však

trvalou vzpomínku v srdci a obnovoval pamět jeho neustále v dorostu kněžském.

Také s Janem S o u k o p e m, rodákem třebíčským († r. 1892 jako farář v Doubravici), udržoval red. Šťastný stálé přátelství, neboť již jako alumna nadchly jej Soukopovy básně „Velehrádky“ a „Kytice velehradská“ z r. 1862, z nichž některé zhudebnil Pavel Křížkovský, jako na př. známou po celé Moravě „Ejhle, oltář Hospodinův září“, jejíž první odstavec původně zněl:

Ejhle, svatý Velehrad už září,
nejvzácnější perla otčiny,
s milostnou vás pozdravuje tváří
jako anděl s nebes výšiny!

Do „Obzoru“ napsal „Z dob Sušilových“ (1889) a byl znám dobře jako pohotový básník příležitostný. Oddaným přítelem byl Šťastnému P. Augustin Krátký, podpřevor řádu august. ze Starého Brna, jemuž jako svému bývalému učiteli věnoval překlad T. Kempenského „O následování Krista“, vážil si neúměrné práce spis. Aloise K o u d e l k y (O. S. Vetti), který již jako alumnus uveřejnil v pražských „Květech“ překlad z italštiny a kterého „Obzor“ od r. 1883 čítal mezi vzácné své spolupracovníky. Roku 1887 řídil i brněnský „Hlas“ a jako český „Mezzofanti“ uveřejňoval v různých listech zdařilé překlady ze všech téměř jazyků evropských i jiných. Jen ve sbírce „Na táčkách u cizích spisovatelů“ shledá se

čtenář s povídkami 20 různých řečí! Učený, ale skromný tento český kněz ovládá 33 cizích jazyků, což musí buditi úctu u všech nepředpojatých inteligentů. Vedle již zpředu jmenovaných žil rovněž v přátelské úctě s preláty Fr. Korčiánem z Rajhradu a Fr. Bařinou z kláštera starobrněnského a jiných, kteří v jemném básníku Vl. Šťastném viděli ztělesněnou krásu vlastní jeho duše.

Básníka Vl. Šťastného znal každý student nejen českého gymnasia, ale ze všech škol brněnských a žil ustavičně v paměti svých bývalých žáků. Prof. Hýsek píše ve svých vzpomínkách na čes. gymnasium: „Tatínek rád nám doma vyprávěl o svých profesorech a tak jsem již z domu věděl, kdo to byl Vlad. Šťastný, Royt, Bartoš a j.“

Málo jest však o něm známo, jakým byl milovníkem hudby. V pracovně jeho bytu stál starý již klavír, na nějž Šťastný obstojně hrával, ale který se hřmotně rozzvučel, když k němu zasedl mladý dirigent „Brněnské Filharmonie“ Leoš J a n á č e k (od r. 1876), žák Pavla Křížkovského. Byl jsem jednou přítomen, když z klavírní partitury přehrával hostům Šťastného čerstvou ještě a první operu „Šárku“. Nevydržel jsem do konce, jak zle na klavíře řádl. Vl. Šťastný hudbě Janáčkově více rozuměl, než sběratel národních písní moravských Bartoš, který byl nadšeným ctitelem Smetany a Dvořáka, vida v jejich dílech ztělesněnou slávu české hudby.

V „Obzoru“ z r. 1904 dočteme se také o premiéře Janáčkovy opery „J e j í p a s t o r k y n ě“ (z 21. ledna 1904). Píše o ní red. Šťastný jako referent: „Každá nová, zdravá idea zasluhuje, aby s všeobecnou účastí byla přijata, neboť ji čekají mnohé boje a zápasy, než úplně zvítězí. A idea Janáčkova je nová a zdravá. Kdo zná ukázky ze studií skladatelových o hudbě lidové řeči, zná již i základ její. Jemnému sluchu mistrovi celá příroda zpívá a mluva lidská ve svých obměnách a stupnicích jest mu zcela přirozeným zpěvem, jímž city, vzněty a vášně lidského nitra se pronášejí a jsou svérázným jich tlumočníkem. Na tomto základě zbudoval Janáček nové dílo své, zhudebniv známé drama Gabriely Preissové „Její pastorkyně“. — Tak psal Šťastný o Janáčkově hudbě již před třiceti lety a usuzoval dobře, neboť Janáčkova zcela nezvyklá krása hudby nachází obliby a pochopení, až když jí náležitě porozumíme!

VI. Šťastný dal také svolání v „Obzoru“ (r. 1902) k zbudování pomníku Pavlu Křížkovskému († 1885) a byl předsedou komitétu, v němž pod protektorátem mistra Ant. Dvořáka zasedali z hudebních skladatelů: Leoš Janáček, Kar. Kovařovic z Prahy, Jos. Nešvera z Olomouce a Fr. Musil. Pokladníkem byl dr. Pavel Vychodil. Pomník odhalen až 9. května 1926 na úpatí Špilberku. Zajímati bude čtenáře vzpomínka na Křížkovského z r. 1848, kdy už byl jako novic přijat do kláštera starobrněnského. Jak vzpomíná

P. Aug. Neumann, zúčastnili se i někteří členové kláštera vlasteneckého ruchu v bouřlivém tom roku. Pozdější velmi populární prelát Anselm Rambousek, tehdy již jáhen, složil rýmovačku, jež začínala:

„Aj, vy bratří, aj, jonáci,
vizte, jak se svět potácí!“

Burcuje v ní národ, aby se vzchopil a strásl se sebe tyranské jho. Nápěv k ní mu složil mladý novic Křížkovský, který postavil se radikálně vlasteneckým smýšlením věrně po bok Rambouskovi. To byla první skladba Pavla Křížkovského, který od té doby komponoval méně významnější skladby na slova Klácelova. Regenschorim kláštera starobrněnského stal se Křížkovský též v r. 1848, když dosavadní ředitel kůru P. Filip Gabriel žádal za propuštění. Když později dostal se do Olomouce, aby zreformoval chrámový zpěv při katedrálním kostele, byl prý nemálo překvapen, když mu P. Anselm Rambousek sděloval, že zástupce Křížkovského, nadaný Leoš Janáček, chystá se na cestu do Petrohradu. „Máme dosti dobrých hudebníků v Praze, ve Vídni, v Drážďanech a jinde. Nač tedy až do Petrohradu? Hlavní věci u hudebního skladatele jest fantasie, a když té nemá, pak mu ani Petrohrad nepomůže!“ Zásadně však proti cestě nebyl a prosil P. Anselma, aby nabídl Janáčkovi jeho jménem 50 zlatých na cestu. Dnes by byl Křížkovský s Janáčkem jistě spokojen, třebaže jako

věhlasný a svérázný skladatel nešel Janáček ve stopách svého učitele. Nebyl Janáček též žádný hudební revolucionář, dovedl psáti skvěle barevnou, většinou epickou hudbu, která původem vyrostla z moravské půdy. Překotná dravost spojená s náruživou citovostí, jsou její znaky. Co chvíli vyšlehne z ní plamen citového vzrušení, aby ustoupil nato trhavým, bleskurychlým pasážím. A přece, jak výrazná je jeho hudba! Kdo slyšel poslední akt jeho opery „Liška Bystrouška“, pozná, co něhy a sladké lyriky je obsaženo v této jeho hudbě, kde zdá se, jako by se v ní loučil s krásou života, s nejkrásnějšími vzpomínkami na lásku, lid, na přírodu! . . . Janáček byl citově založený člověk. Jak vypravuje zemřelý již účastník pohřbu Křížkovského († 8. 5. 1885), byl dojat, když vstoupil do světnice, v níž Křížkovský zemřel, a našel tam u jeho lože Janáčka, jak klečí a pláče . . . I v pozdějších letech projevil se nad míru citově zkrúšen, když mu zemřel nadějný dvouletý synáček Vladimír a radost jeho života, dcera Olga, v nejkrásnějším věku mladého žití. Bolest Janáčkovu tehdy nesli všichni jeho přátelé, neboť byla hrozná, těžká, k neutišení. Janáček přežil Vl. Šťastného téměř o dvacet let a byl mu oddán do té míry, že neváhal komponovat sbor Svatojosefské jednotě na vybraná slova Vlad. Šťastného.

Jako měl Šťastný smysl pro hudbu, tak jevil zájem o umění malířské, v němž ho zaučoval

známý malíř brněnský, Václav Zelený. Dovedl to tak daleko, že zdařilé jeho olejomalby zdobívaly světnice i předsín jeho bytu. Jeden z obrazů jeho, „Křest Páně“, visí v kapličce ponětovické, kam byl na jeho pamět věnován.

*

Kromě spisovatelství byla to i přednášková činnost, která doplňovala činnost jeho literární. Přednášoval rád jako katecheta studentům, později jako prefekt v biskup. semináři a konečně jako spisovatel na veřejných schůzích a literárních kroužcích. Nebyl zvláštním řečníkem, který by rázem uchvacoval, ale vše, co prošlo jeho ústy, vycházelo ze srdce. Uvádím jen na vzpomínku první sjezd českých katolíků v Brně, konaný od 30. července do 1. srpna 1894.

Sjezd tento byl nejdůležitější událostí domácí, o němž i pražský „Čas“ napsal, že program jeho musí imponovati přáteli i nepříteli. V refektáři alumnátu, kde zasedal IV. odbor sjezdový pro vědu, literaturu a umění, přednášel Vl. Šťastný na téma: „Tisk a literární družstva.“ Resoluce z jeho referátu zněla:

„Sjezd katolický zavrhuje co nejostřeji všechny plody tisku špatného, nevěreckého a nemravného, považuje jej za zhoubnou otravu, jež mravní sílu našeho národa v samém jádru podlamuje a ničí. Za přísnou povinnost každého katolíka a vlastence prohlašuje sjezd, aby tisk dobrý a katolický hmotně i mravně podporoval.“

Mluví se v něm dále o zřízení samostatného katolického nakladatelství a končí výzvou k inteligenci o větší porozumění pro tisk katolický.

Nejraději přednášel o svém učiteli Sušilovi a tak mluvil o něm i 3. srpna 1904 při odhalování pamětní desky jeho na Velehradě v proslovu: „Sušil ve svých básních“, v němž znovu zdůraznil svoje vtrzení, že básně Sušilovy mohou se vším právem čestně zařaditi k podobným pracím Kolára a Čelakovského.

2.

Nezapomenutelným zjevem jeho z mládí byl apoštol „křesťanské osvěty“ Šebestián K u b í n e k, o němž ještě dnes se tak málo ví. A přece byl to pokorný služebníček Boží, prostá, ideální duše, které nebyvalo všude dobře rozuměno, neboť osoba jeho bývala obestřena roztodivnými pověstmi. [Moje články ve „Dni“: „Apoštol“ (1926), „Šeb. Kubínek a kukátkář“ (1933) a „V Boží službě“ (1935).]

Kdo to byl Kubínek, vědí nejlépe ti, co jej znali a práci jeho uměli ceniti. Když v r. 1847 prodal v Blažovicích dědický dům s polnostmi, vytkl si vážný úkol v životě: šířiti skutkem křesťanský tisk mezi lidem. Říkával, že šíří křesťanskou osvětu proti tisku světáckému, který ničí a otravuje lidské nezkušené duše. Tak s al-márkou na zádech bloudíval světem a zabloudil i na hory, až do Rudíkova, rodiště básníkova,

který ho jako student vídával klečeti u kříže před kostelem a při harmonice prozpěvovati nábožné písně. Zpíval neumělým hlasem a po modlitbě dal se na cestu dům od domu. Kubínka znali lidé po celé Moravě, znali i jeho povahu, poněkud drsnou, ale dobráckou, jak nejlíp to dosvědčil V. Kosmák v kukátku „Šebestián Kubínek“. Ve své almárce nosíval svazky knih z různých „Dědictví“, kalendáře, životopisy svatých a p. Když nocoval v rudíkovské škole, do fary si někdy netroufal, spával na holé zemi ve třídě, odpíraje zásadně nějaké měkčí podhlavnice, odvolávaje se na Spasitele, že neměl kam hlavy položit a zemřel na tvrdém dřevě kříže. Málo jedl, ničeho kromě vody nepil a málo mluvil, ale při doporučování knih býval „mnohořečný“ a dovedl své zboží náležitě odbýti. Rudíkovského pana rektora Šťastného míval Kubínek rád, že mu pomáhal rozprodávati po obci knihy, které Kubínek vlastnoručně podepisoval. „Co dáváte dětem, dáváte Bohu, neboť jejich je království nebeské!“ děkovával tam, kde rozumní rodiče zakoupili od něj dětem „Dědictví Maličkových“ nebo „Zlaté klasy“ a p.

Kubínek cítil se i spisovatelem a rád zasílal redakci brněnského „Hlasu“ drobné články o životě zbožného křesťana a činnosti katolických spolků. Od r. 1869 až krátký čas před svou smrtí psal si deník, který pak vydal v 11 svazečcích pod názvem „Deník Kubínkův“.

Vypravoval jednou Bartoš Šťastnému, jak prý Kubínek v r. 1881 odmítl zazpívat mu jako starý pamětník nějakou národní lidovou písničku. „Víte, pane, já se takovými písněmi neobírám,“ řekl Bartošovi krátce. „Já mám jiné myšlenky, než starati se o zamilované písně!“

S Kubínkem setkal se Šťastný v pozdějších letech v Brně jako redaktor „Obzoru“. To už byl Kubínek osmdesátiletý stařec, valně sešlý, nahluchlý a na jedno oko slepý. Ještě rok před smrtí navštívil Šťastného a mezi řečí pochlubil se, jakého vyznamenání dostalo se mu z Prahy, kde byl red. Štulcem jmenován čestným členem „Dědictví svatováclavského“. „To jsme jenom my dva z Moravy: Sušil a já,“ vysvětloval sebevědomě, ale radosti té dlouho neužil, neboť zemřel brzy nato 8. července 1882 v nemocnici Milosrdných bratří ve stáří 83 let.

O životě Kubínka zajímal se svého času starosta „Dědictví sv. Cyrila a Methoděje“, kanovník P. Matěj Procházka, chtěje se životopisem odměniti mu za všecku horlivost jako šířiteli „Dědictví“. K sepsání důkladného životopisu Kubínkova nedošlo, zato dostalo se mu zasloužené cti v kostele na Hostýně i v rodném kostele blažovickém, kde s almárkou na zádech je vymalován zdařile na stěně chrámu. I bývalý farář jeho V. Kosmák z Tvarožné postaral se o to, aby památka Kubínkova v Blažovicích (na domě č. 40) nevyhynula. Při slavnosti 30. září 1888 zasazená

na rodný dům jeho deska s významným nápisem, jenž končí: „Budiž jemu čest na zemi a sláva v nebesích.“

★

M a r i á n s k ý ú s t a v ! Nade vše milé místo, kam Vl. Šťastný denně (mimo neděle a svátky) spěchával, aby tu obětoval v kapli ústavu mši svatou. Milý a tichý ten dům na Nové ulici č. 24 byl mu radostí života, neboť příležitostné slavnosti tam konané byly většinou konány za vydatného přispění jeho básnického pera.

Z láskyplné zprávy, kterou mi z uložení ctih. sestry představené zaslala sestra Milada, uvádím aspoň to nejdůležitější pro poznání povahy zesnulého duchovního vůdce ústavu, jakož i vděčnosti, s jakou vzpomíná se dosud jeho památky v bývalém jeho působení. Při zprávě té napadla mi slova Vl. Šťastného: „Vděčnost je květina, která ani za hrobem nevadne a neumírá.“

V Mariánském ústavě byl Vl. Šťastný činný od r. 1870. Byl původcem, že kongregace „D c e r B o ž s k é L á s k y“ přišla do Brna, aby tu založila „Mariánský ústav“, jehož předním úkolem ve velkoměstě jest, ujímati se dívek službu hledajících, cvičiti je ve všech domácích pracích, poskytnouti jim bezplatně přístřeší a stravy a opatřiti jim zdarma přiměřenou službu. Teprve na druhém místě škola, sirotčinec a pensionát.

V Mariánském ústavě, jehož byl Vl. Šťastný též biskup. komisařem, sloužíval, jak již řečeno,

mši sv. od 1. května 1870, kdy bylo svěcení ústavu, až do doby, kdy se odstěhoval k ctih. sestram sv. Františka na Sirotčí ulici, kde již v r. 1890 zřízen ústav pro ošetřovatelky nemocných „Sestry III. řádu sv. Františka“. Krásnou kapli Sv. rodiny dal v r. 1901 vystavěti tehdejší zasloužilý biskup brněnský dr. Fr. S. Bauer. V „Mariánském ústavě“ zřízena a vysvěcena útulná kaple již v r. 1878 a zřízena soukromá škola.

V ústavě, třeba tehdy vedeném v duchu německém, byly konány pro chovanky ústavu české i německé, ale vždy rovnoprávně krásné, daleko známé slavnosti vánočního stromku, k nimž Vl. Šťastný jako „domácí básník“ skládal příležitostné básně, kantáty a vložky, jež zhudebnili zdařile buď dr. Jos. Chmelíček neb Fr. Musil. Chvilé blaživých vzpomínek pro pamětníky zašlých časů, kdy vánoce v ústavě nahrazovaly krásou a teplem vzpomínek vzdálený domov!

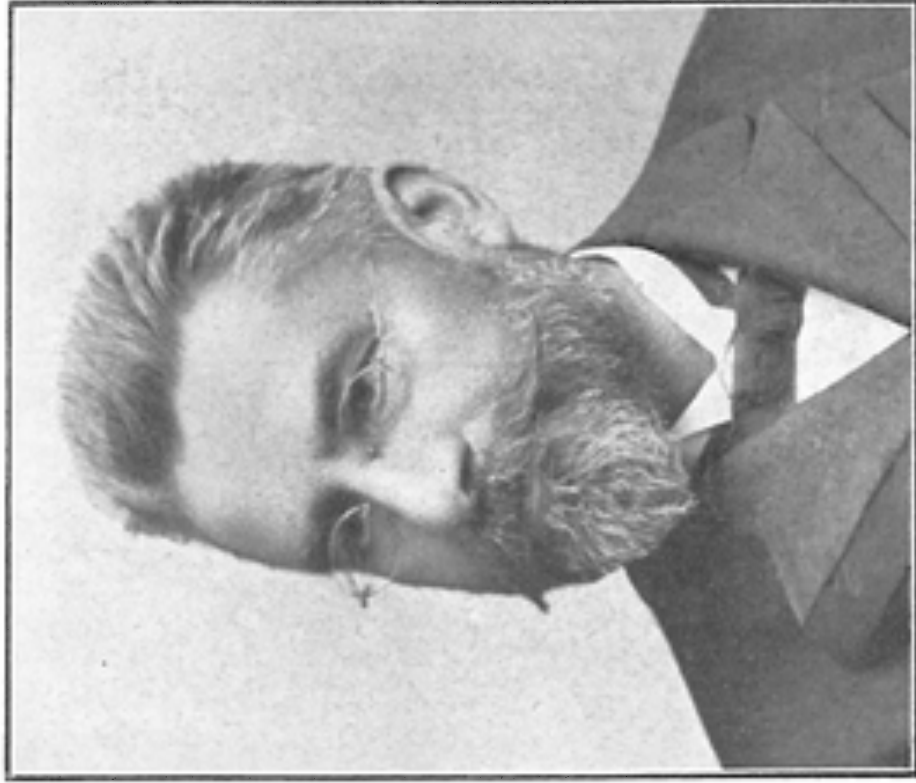
Z tehdejších zpěvů vánočních byl to na př. „Vánoční stromek Lva XIII.“ s deklamacemi a písněmi pro tři ženské hlasy, složené Vl. Šťastným pro Mariánský ústav, zhudebněné dr. Jos. Chmelíčkem v r. 1887. — Dále kantáta vánoční, rovněž od Šťastného, „U jesliček“ s českým i německým textem, komponovaná Fr. Musilem, „Štědrý večer u jesliček“ (1902), „Domov duše“ a j.

V ústavě tomto slavil básník náš za přítomnosti své stařícké matky a sestry v r. 1889 také své

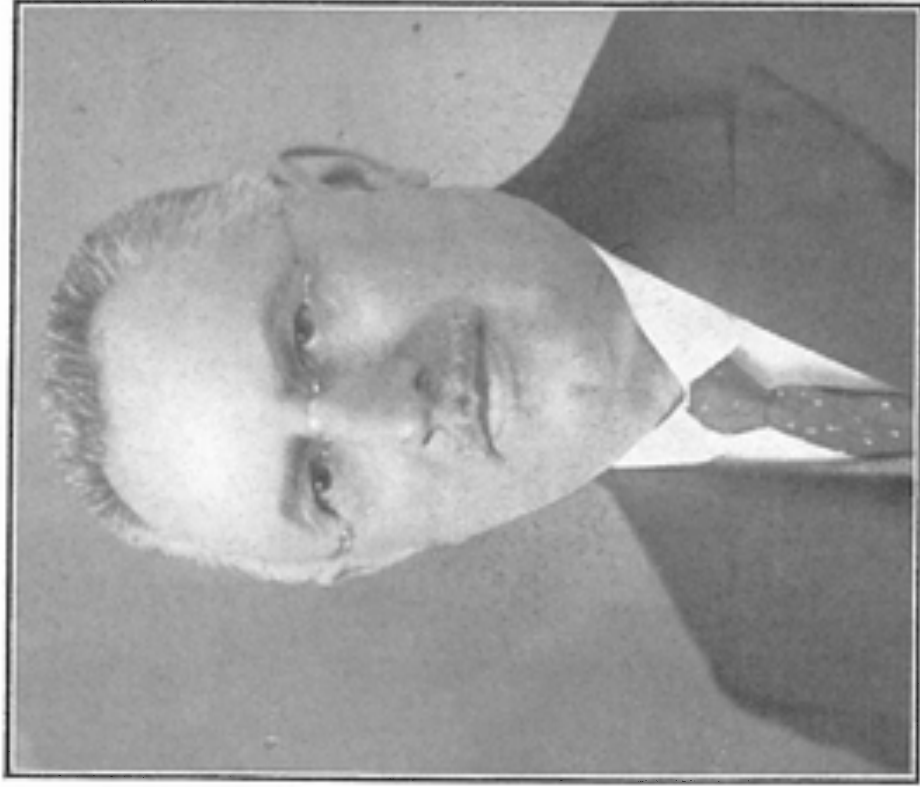
25leté kněžské jubileum, jehož byl též přítel Šťastného, kukátkář V. Kosmák, přítomen.

„Pamatujete se, maminko, jak jste si vezla před 25 lety na žebřinovém voze domů panáčka?“ pravil tenkrát pohnut svojí matce. A takových jiných radostných chvil prožil Vl. Šťastný u jemných, zbožných duší ústavu mnoho a mnoho. Nebylo svátku jeho nebo jeho matky i sestry, aby nepřišly gratulantky z Mariánského ústavu, které nikdy bez cenného, vlastnoručně dělaného dárku nepřišly. A takovéto „dárky z lásky“ bývaly Vl. Šťastnému nejdražší a nejmilejší.

Když přijel jednou do Brna dr. Jeglič, biskup lublaňský, a navštívil Mariánský ústav, sešli se s ním tu přátelé Vl. Šťastný, dr. Körber, prelát Pospíšil a dr. J. Hodr a dlouho se s ním v srdečné rozmluvě těšili a bavili. Vlad. Šťastný měl zlaté srdce a dovedl promluvit laskavě s posledním žebračkem. Neměl nepřátel a jsa poslední dobu churav, měl velkou starost, komu svěří svoji drahou máti, kdyby se stalo a on dříve zemřel nežli ona. Než Pán Bůh to tak zařídil, že jeho něžně milovaná matka zemřela dříve . . . „Vidím jej u okna,“ píše zmíněná již sestra, „jak bolestně se s ní pohledem loučil! Já zase zvláštním řízením Božím přišla jsem do jeho bytu, když právě umíral. Máme o něm ty nejkrásnější vzpomínky a často o něm v lásce a vděčnosti mluvíme! Jak nám chyběl při každé slavnosti, nedá se vypovědět! Často mi napadá i jeden jeho výrok:

VOJTĚCH ŠŤASTNÝ,
řídící učitel, nejstarší bratr.

BOHUMIL ŠŤASTNÝ,
řídící učitel v. v., nejstarší synovec básníkův.

„Přijde doba, kdy my kněží budeme velmi litovati, že jsme nepracovali pro zachování sv. víry tak horlivě, jak svatí Cyrill a Methoděj!“
Bůh budiž jeho věčným odplatitelem!

Vl. Šťastný staral se také o vyučování náboženství na dívčí škole „Vesny“, kterou zřídil pro národní uvědomení dívek českých dámský spolek „Vesna“ v r. 1886 z podnětu učitelky Elišky Machové a vlasteneckých paní Julie Kusé a Adély Koudelové. Ředitelem byl s počátku Frant. Bartoš (1887—1889), po něm správu školy převzal prof. žen. ústavu učitelského Fr. Mareš, načež Bartoš stal se jejím protektorem. Sestra Šťastného Josefína byla pokladní „Vesny“ po sedm let. Školní budova postavena až v r. 1897 v Augustinské ulici, kde zřízen zároveň pensionát. Dříve se učivalo v soukromém domě „u Hurychů“ v ulici Radvitové č. 2.

Rád bych šířeji vypsál dobročinnou stránku Vl. Šťastného, ale nejednal bych dle přání zesnulého, neboť nikdy nechtěl, aby o této stránce jeho činnosti bylo psáno a mluveno. Mnozí lidé mají již takové štěstí, že sebe menší dobrý jejich čin zví ihned celá veřejnost. Ale o Vl. Šťastném jako lidumilu a dobrodinci vědělo se skoro až po jeho smrti, kdy ozvali se z vděčnosti ti, jimž byl dobrodincem. Byli to hlavně žáci jeho z gymnasia, jimž byl nejen laskavým učitelem, ale otcovským rádcem a přítelem.

Byl až příliš dobrým a štědrým a mnozí jeho dobroty i zneužívali. „Chudé máte vždycky s sebou!“ říkával, jednalo-li se o žáka hodného a při tom chudobného, jemuž chtěl pomoci. Přišel do jeho bytu student, nemaje na byt, jiný přinesl upomínku od knihkupce za knihy, jiný prosil na lístky do „obecní kuchyně“ . . . přišli rodiče prositi za nehodného syna o stipendium, o podporu ze Spolku sv. Vincence, o místo do semináře — zkrátka byt Šťastného byl hotovou jakousi kanceláří na činy lásky a dobročinnosti.

Zajímavý příklad vypravoval mi dp. děkan rudíkovský O. Novák, jehož byl sám očitým svědkem. Chudý, nešťastím při pololetním vysvědčení postižený student čes. vyš. gymnasia měl zaplatiti za první pololetí školné, ale neměl peněz. Když po pololetních prázdninách přišel do třídy, byl hned v první hodině vyučování vyzván profesorem, aby opustil třídu, protože dle předpisu nemůže bez zaplacení dále ústav navštěvovati.

Zdrcen a zahanben odešel a pláče, potkal na chodbě prof. Šťastného. „Kam jdete?“ ptal se ho s údivem. „Jsem vyloučen,“ přiznal se student se slzami v očích. „Nemohu zaplatiti školné.“ „A co si počnete?“ dotazoval se soucitně prof. Šťastný, dívaje se útrpně na plačícího. „Nevím! Domů nesmím!“ usedavě se rozplakal student. Prof. Šťastný, měkká, citlivá duše, vzal ho za ruku a pravil: „Víte, kde bydlím? Přijďte po

poledni ke mně!“ Rozešli se. V určenou dobu dostavil se student do bytu profesora Šťastného, který mu dal 20 zl., aby ihned zaplatil školné. „Kdy vám to, pane profesore, oplatím?“ ptal se překvapený student. „Nic po vás nechci,“ pravil mu dobrodinec, „jen abyste pilně studoval!“ Na opětovanou prosbu o sečkání řekl prof. Šťastný: „Stavte se v kostele u sv. Tomáše a pomodlete se tam nábožně Otčenáš!“ Vděčný student tak učinil. Byl zachráněn a dnes je vysokoškolským profesorem. Vzpomene i on?

Velkým, ba největším dobrodincem byl bratru svému V o j t ě c h o v i, jehož četnou rodinu podporoval jak druhý její otec.

Vojtěch Šťastný (nar. 1843 v Rudíkově) byl druhým synem učitele Frant. Šťastného, u něhož na rudíkovské škole pomocníkoval v letech 1857-58, než odešel na „praeparandu“ do Znojma. Jako mladý učitel v Jemnici (1859—1868) oženil se s J o s e f o u K r e u t z w i e s e r o v o u, dcerou měšťana v Jemnici, která se narodila 23. února 1847 ve Vídni a byla na vychování u babičky svojí Františky Pokorné, v kovárně Ant. Körblera v Budiškovcích u Mor. Budějovic. Z Jemnice dostal se za správce školy do německé Lubnice (1868—1871) a odtud na školu do Bystrce u Brna v r. 1871.

Do Bystrce zajíždíval rád Vl. Šťastný, neboť krásné jeho okolí, řeka od hradu Veverčí tekoucí a blízké lesy, zejména půvabná „Mniší hora“,

patřící klášteru starobrněnskému, lákala četné hosty z Brna k letnímu pobytu. Mezi jiným býval tu o prázdninách Vl. Šťastný s matkou a sestrou, kde za pobyt zvolili si školu. Stávala v sousedství starého mlýna, měla krásnou zahradu, blízké koupaliště nad splavem, kde za večerních chvil bylo milo procházeti se setmělou alejí starých vysokých topolů. Pro básníka Šťastného bylo to místo zrovna stvořené, zvláště když mlýn opravoval v té době „pan otec“ Medek, pravý typ českého mlynáře („Obzor“ XXIII., můj obrázek „Pan otec“).

V Bystrci setkával se s milým starouškem Frant. Liškou, pamětníkem starých dob a staré slávy bystrckého kostela, kde řadu let tloukával na „kotly“ při intrádách a zpíval na kůře při pašijích Petra i Ježíše („Obzor“ XXIII., „Liškův dědoušek“). Také s rodinou Maluškovou a Rojkovou udržoval přátelství do pozdních let života.

Zajímavou vzpomínku na Bystrc měla i spisovatelka naše Božena Němcová, autorka slavné „Babičky“, která tu byla na kratičku jen dobu hostem, jak píše o tom brněnský dr. Helcelet příteli dr. Hanušovi do Prahy v dubnu r. 1851:

„Na počest vzácného hosta z Prahy, naší Boženy Němcové, uspořádal Klácel vyjížďku na Mniší horu, do rozkošného výletního místa v Bystrci u Brna, kde při dobrém víně a kloko-

tání jarních slavíků prožili jsme krásný večer pod širým nebem . . .“

Vedle Němcové byla tu s ní Veronika Vrbíková z Brna, pak aesthetik dr. Tomáš Bratránek, rovněž člen kláštera starobrněnského, se členy redakce „Moravských Novin“.

V r. 1874 světil tu Vl. Šťastný novou budovu školní č. 5 (nynější hostinec Stejskalův). Tam také byl výpomocným učitelem nejmladší jeho bratr Jaroslav (v letech 1874—75), který u bratra Vojtěcha, řídícího učitele na škole té, vyučoval prozatímne, než nastoupil místo hospodářského příručího v Praze. Na pěkné doby, ztrávené v rodině bratrově, vzpomíná v dopise Vl. Šťastnému ze dne 13. července 1876:

„Jestli pak si vzpomenete, že tomu právě rok, co jsem s plačky Bystrc opouštěl? Jak to utíká, co vše se za ten rok změnilo ve vlasti, v národě a rodině! Vše se točí a tváří dle okolností, jen snad láska mezi Šťastnými potrvala nezměněna.

Vidím vás všecky pohromadě, jak jste spokojeni, cítím s vámi, jak se radujete ze života vezdejšího! Vždyť najevo to dáváte zpěvem! Kéž bych si mohl s vámi zanotovati: „Proč bychom se netěšili!“ aneb: „Pane hospodáři, ať se dobře daří!“ No, zatím si zapískám a myslím si, že mne také slyšíte!

Váš

Jaroslav,

Praha IV.-127.“

V Bystrci byl farářem bývalý představený Šťastného v alumnátě, kanovník Jos. Schrefl, jako nástupce kanovníka a arcikněze Karla Kanduse († 16. března 1885). V pozdějších letech devadesátých (1891—1894) byl tu farářem i Jos. Klíma, starý, věrný druh Šťastného z mladých let alumnátu.

Na „Mniší horu“ jezdíval občas ze Starého Brna přítel Šťastného, prelát Anselm Rambousek, který v nově vystavené vile trávil chvílky oddechu a osvěžení. Mnišihorská myslivna měla tou dobou výborného revírníka J. Volejníka, který nechal za mlada učitelství a dal se na lesnictví. Byl dobrým hudebníkem a zahrál si v kostele bystrckém i na varhany.

Za kanovníka Kanduse býval hostem na faře bystrcké P. Pavel K ř í ž k o v s k ý, který s mladým fundatistou Leošem Janáčkem chodívali poslechnouti si zpěv v kostele a učitele varhaníka Šťastného. Uslyšel tu vlastní skladbu „Chvalte ústa . . .“ z prvních let skladatelské činnosti. Jak píše dr. Eichler ve „Vzpomínkách na Pavla Křížkovského“ v „Hlasu“ (1902), vyslovil se Křížkovský velmi uznale o kostelní hudbě v Bystrci a hudebním umění Vojt. Šťastného.

Vojtěch Šťastný, od r. 1871—1906 řídící učitel v Bystrci, Žabovřeskách a Troubsku, byl učitel vyspělý a horlivý. Tak r. 1894 sestavil pro školy obecné „Plochy měřické“ (doporučeny školám okres. školní radou), zhotovil na školní výstavu

v Brně „Model školní zahrady“ a za vynikající práci v sadařství odměněn čestným darem 50 zl. ve zlatě mor. zem. výborem. Byl po otci výborným včelařem a štěpařem a na škole v Troubsku založil obecní štěpnici, kde se žáky pracoval i včelařil. Při tom cvičil pilně odrostlou mládež ve zpěvu a vychoval si celou řadu dobrých, spolehlivých zpěváků, s nimiž, jako na př. v Troubsku, provozoval v kostele mše ve slohu těžkém, ale uměleckém. Učil více než čtyřicet let, ale bratru svému Vladimíru sloužil vždy ke cti. Jen pomocí jeho a zásluhou starostlivé matky mohly vystudovati z četných jeho dětí: Vladimír, Božena, Bohumil, Vojtěch, Jaroslav, Antonín, Ludmila, Vincenc, Josefa a Vladimír. Ač v životě několikrát vážně churav, dočkal se požehnaného věku 78 let, přechkal bratra Vladimíra o deset let. Obrázek z jeho života zachytl jsem v „Obzoru“ (XXIII.-1900) „Škola a kostel“.

Nejmladší bratr J a r o s l a v (nar. 10. června 1853 v Rudíkově) studoval nižší gymnasium v Brně, pak hospodářskou školu v Mödlingu u Vídně, načež se stal správcem velkostatku ve Středoklukách u Prahy, kde mlád i zemřel. — Z ostatních sourozenců zemřeli ještě za jeho života v Rudíkově: Hynek († 14. 2. 1857), Karolina († 24. 5. 1852), Františka († 19. 3. 1865) a Josefa († 29. 6. 1907) v Třebíči. Jediný bratr Vojtěch, zasloužilý říd. učitel na odpočinku, jenž učil od 15. svého roku a vysloužil 46 let, ač sám v mládí

i v pozdějších letech churav, přečkal svého staršího bratra († 26. 8. 1920 v Ponětovicích).

Vzpomínám při té příležitosti jednoho velkého přání Vl. Šťastného, které projevil, když r. 1871 slavila matka jeho v Brně padesát let svého života. Jemu jako nejstaršímu synu bylo té doby 30 let a nejmladšímu bratru Jaroslavovi 18. „Kéž byste se, maminko, dočkala také mých abrahamovin!“ zakončil svoje synovské přání. Dočkala se té radosti v r. 1891, kdy byla i ona šťastna, když viděla všecku tu čest a slávu v životě synově, o níž se jí jako venkovské matce nikdy ani nesnilo. I když v Brně žila v pohodlí a bezstarostném stáří, milována tak oddaně a vřele vděčným synem, jenž ji téměř zbožňoval a v nejedné ze svých básní opěvoval („Kdo ještě máš svou matičku!“), přece ve vzpomínkách zabíhala často a ráda do svého milého podhorského kraje, do Přeckova, kde zanechala své milé z rodiny Vávrovy, a do Rudíkova, kde prožila po boku milovaného, ale stále churavějšího muže-učitele celých dvacet let mladého života . . . , vracejíc se do dob, kdy chvátávala do rudíkovské školy a bývala z prvních žaček učitelského pomocníka Františka Šťastného.

Jemnocitný básník Šťastný vážil si svojí matky a dával ji za příklad všem, protože byla statečnou ženou, která po smrti živitele a otce šesti pozůstalých dětí starala se dále o jich vzdělání, vydržujíc s velkým sebezapřením dva nejstarší

syny na studiích, aby mohli aspoň ti žítí jednou „na lehčím chlebě“, než ona byla zvyklá jísti a v životě si jej pracně vydělávati.

4.

Dostavil se čas, kdy po 32leté službě školní odešel prof. Vlad. Šťastný do pense, koncem škol. roku 1898-99. Byl nejstarším členem sboru profesorského I. čes. stát. gymnasia, jehož byl prvním profesorem náboženství a pamětníkem jeho založení v r. 1867.

Loučil se dosti těžce s místy, kde prožil nejlepší chvíle svého života, milován žactvem a vážen učitelstvem. Tehdejší ředitel gymnasia Jan V. Tůma oznamuje vyhovění jeho žádosti za přeložení na trvalý odpočinek, připisuje dík a uznání za práci jeho v ústavě těmito slovy:

„Ředitelství, vyvazujíc Vás ze služby činné, děkuje Vám upřímně za veškerou práci, kterou jste zde vykonal, za blahodárné vlivy na sbor i mládež, i širší obecenstvo, za lásku, jíž v povolání svém vpravdě apoštolsky rozděloval jste všem, s nimiž činiti Vám bylo.

V análech ústavu a v srdcích žactva postavil jste si nejtrvalejší pomník a ředitelství jen jediného lituje, že při tomto odchodu Vaše přání — snad po prvé — se s naším nesnášelo.

Bůh Vám žehnej, zachovej Vás ještě v další zdárné činnosti všestranné. Vy pak zachovejte ústavu i nám přátelskou vzpomínku!“

Prof. Fr. Rypáček (bás. Jar. Tichý) rozloučil se s ním ve výroční zprávě I. čes. stát. gymnasia za rok 1899-1900:

VLADIMÍRU ŠŤASTNÉMU

na rozloučenou.

„Již kyne jeseň, splétá usměvavě
Tvůj vavříin svěží! Nový září jas,
kdy v klidu Musa líbá Tebe hravě.

Již jeseň? Ó ne! Nové květy pučí,
dál v jaré duši nové písně zvučí,
a šťastná Vesna vrací se Ti zas!“

Kronika gymnasijní, vzpomínajíc bolestně odchodu nejstaršího té doby profesora, poznamenává o něm následující:

„Sbor i ústav ztrácí v něm muže vzácných vlastností, vždy ochotného spolupůsobiti tam, kde jednalo se o dobro a krásno. Mládež pak pozbyla zkušeného, osvědčeného a obětavého přítele a rádce.“

Práci prof. Vlad. Šťastného ocenil náležitě i nástupce jeho na gymnasiu, výtečný žák jeho a známý náš historik dr. Jan S e d l á k, který po něm učil tu 28 let (1899—1927), kdy zemřel v nemocnici Milosrdných bratří.

Ještě za působení na gymnasiu dostalo se Šťastnému v r. 1886 pochvalného uznání od bisk. konsistoře brněnské:

„Z rozkazu Jeho biskup. Milosti ze dne 19. listopadu 1886 č. 1105.

O generální visitaci, v měsíci květnu a červnu konané, seznal jsem, jak žactvo vrchního čes. gymnasia ve vědomostech náboženských pokračuje. Na základě seznání toho, jakož i zpráv od Vaší Veledůstojnosti mi podaných, milerád vyslovuji prof. Vlad. Šťastnému svou vrchno-pastýřskou pochvalu a žádám Vás, byste jej o tom zpravil!“

Pochvalné toto uznání obdržel s blahopřáním:

„Nemeškám vítanému mi rozkazu zadost učiniti a Vaší Důstojnosti k tomuto zaslouženému uznání srdečně blahopřáti.“

V Brně 25. listopadu 1886.

Robert Šuderla,
kanovník a biskupský komisař.

V r. 1894 jmenován biskupským radou a po dvou letech v r. 1896 dostalo se mu hodnosti čestného papežského komoří s titulem „Monsignore“.

Téhož roku 1896, na návrh místodržitele Loebela, zvolen za učitele češtiny tehdejšímu arcivévodovi Leopoldu Salvatorovi, toho času setníku u 8. pěšího pluku v Brně, jehož oblíbě těšil se český šikovatel Jan Kraholec z Rájce. V roce odchodu do pense dostalo se Vladimíru Šťastnému hodnosti rytířského řádu císařova a více spolků brněnských

jmenovalo ho za zásluhy čestným členem. Byl z nejstarších členů vědeckého spolku „Matice moravské“, s počátku jako její jednatel, později jako redaktor a čestný její člen. Ve výboru „Družstva Hlasu“ byl od r. 1878 a po smrti P. Matěje Procházky stal se r. 1889 třetím starostou „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ (1899—1910).

Z dlouholetého bytu v Radvitově ulici přestěhoval se na čas do ulice Haberleovy (nyní Bedřicha Smetany), načež v posledních letech zvolil si za útulek tichý dům Milosrdných sester III. řádu sv. Františka v Sirotčí ulici č. 18, také z toho důvodu, aby stará matka měla kostel co nejbliž. Tato kongregace Milosrdných sester byla v Brně již od r. 1886 jako družina řádových ošetřovatelek nemocných, které Brnu a nemocnicím brněnským svojí nevyčerpatelnou obětavostí prokázaly služby neocenitelné. Ke cti jejich budiž vzpomenu, že za války světové vystříдалo se jen na bojištích 22 sester, ostatní vykonávaly hrdinsky samaritanskou službu v nemocnicích Červeného kříže, zřízených za války v budově České techniky, v městském chudobinci, v Mariánském ústavě a j. Dosloužily i jemu, jakož i staříčké matce jeho a tak zasluhují vděčné vzpomínky na těchto místech.

K svému zotavení po vysilující práci školní i redaktorské zakoupil si Vl. Šťastný v posledních již letech života malou, ale útulnou vilu na nábřeží Svitavy v Obřanech č. 200. V zeleni strání a lesů

vyhlíželo jednopatrové staveníčko toto do okolních polí, luk a lesů, až v mlhové páře se ztrácejícímu Svatopetrskému velechrámu. Velká, stinná zahrada vroubila budovu, v jejímž prvním patře byl byt i pracovna redaktora Šťastného, který ani zde pokoje si nedal a psal, redigoval a básnil jak v dřívějších letech. Byl v ustavičném spojení s Benediktinskou tiskárnou v Brně a věrnou, dlouholetou službu sazeče a zprostředkovatele konal mu typograf Ořech („Voříšek“) ze Žabovřesk.

Na stráni zahrady, kde po celé léto kvetly zamilovaná jeho kvítka, resedky, zvonky, hvězdíky, balsaminky, večerničky, měsíčky a macešky stála po starodávnu upravená světnička, jíž se říkalo „u stařečků“, protože i nábytek její byl zakoupen ze skutečné české chalupy. Tam vodíval své hosty Šťastný a z almárky nad kulatým stolem nabízel hostům občerstvení dobrým, neškodným „truňkem“, jež z ovocných šťav výborně dovedla připravovati sestra jeho Josefína. Co milých chviliek skýtala všem prostá tato světnička se starodávným stolem, židlemi s vyřezovanými srdečky na opěradlech, malovanou truhlicí a řadou květovaných džbánek a talířků na polici!

Od „stařečků“ stoupala pískevité cestička vzhůru „do Lurd“. Byl to malý kout lesního zátíší, kde ve stínu košatých dubů byla upravena malá jeskyňka se soškou Marie Panny Lurdské. Tam vídával jsem je u nedalekého stolku, ponořeného

v denní práci neb modliti se pravidelně breviář. Odtud vedla točitá cesta do lesů, kam chodíval často a rád, aby nasbíral nových dojmů a pookřál v tichu lesní samoty.

V Obřanech stýkával se Vl. Šťastný s místním spisovatelem Vik. Kam. J e ř á b k e m, který byl mu pozorným přítelem a dovedl vžítí se v poesii, jíž byl hlasatelem básník Šťastný. Šťastný to byl, který Jeřábka cenil jako „moravského Raise“, přirovnáváje ho někdy pro věrné líčení povah lidských s Kosmákem.

V dobrém přátelství žil s celou jeho rodinou, s místním farářem P. B. Homolou, kaplanem Em. Koubkem, učiteli Hoškem a Vodičkou, bohoslovcem Jos. Opletalem, rodinou Havlínovou, sousedící těsně s jeho vilou, dále s dr. Tučkem, stavitelem Dvořákem, dr. Seidlem a Říhou a jinými sousedy, kteří letní dobou užívali krás a klidu obřanského zátiší.

Klidný a spokojený život tento, až na bolesti, jež mu působili jiní, trávil Vl. Šťastný se svojí matkou a sestrou až do r. 1907, kdy sestra jeho Josefína, věrná průvodkyně jeho kněžského života a duše domu, zemřela náhle po operaci v třebíčské nemocnici, kam se odebrala na radu primáře dr. Bakeše. Pod dojmem náhlé smrti milované sestry zhoršila se i jeho stará choroba srdeční, ze které se již nevzpamatoval. Prožíval v ty dny nevyslovitelná muka a s velkou lítostí pochoval sestru svoji z kaple Sv. rodiny, kam

byla z Třebíče převezena, na Ústřední hřbitov do rodinné hrobky, dříve již upravené. Bílé, mramorové sousoší nese nahoře kříž, pod nímž stojí Matka Páně bolestná, a na desce je vryt významný verš žalmu:

Šťastni jsou,
kdož přebývají v domě Tvém, ó Pane!
Na věky věkův chváliti budou Tebe!
Ž. 84, 5.

Zbyla mu k útěše pouze stará matka, již byl vřele milujícím synem, a mladší bratr Vojtěch, tou dobou řídící učitel na odpočinku. Odešel Kosmák, po něm Bartoš, odešla Josefína, pečlivá Marta jeho tiché domácnosti... Staré matičce bylo již 86 let a obával se, že ji nepřežije. Opustila ho dříve než se nadál. Zemřela po krátké nemoci dne 15. dubna 1908, aniž by pro nemoc mohl se zúčastniti jejího pohřbu. Průvod z klášterní budovy Sv. rodiny provázela dlouho pohledem z okna, pociťuje v srdci bolest nad ztrátou veškerého štěstí, jež mu na světě zbylo. Nemohl plakat, a srdce tím více trpělo. „Dobře, že Bůh dal člověku slzy, jinak by mu srdce puklo!“ napsal kdesi Václav Kosmák. Dobré srdce Šťastného zvolna pukalo a bolelo, až dobolelo v sobotu 20. srpna 1910, na svátek sv. Bernarda, jehož byl velkým ctitelem.

Zpráva o jeho smrti rozlétla se ještě téhož odpoledne po celém Brně a vzbudila všude vše-

obecnou účast nad ztrátou kněze-vlastence, „s nímž odchází vzpomínka a živá památka na moravské doby probuzenské“ (L. N.). Ecce quam moritur justus! Zemřel spravedlivý a v pokoji bude památka jeho . . .

Slavný pohřeb jeho konal se o prázdninách v úterý dne 23. srpna 1910 dopoledne za velké účasti kněžstva i žactva, ačkoli většina byla tou dobou na prázdninách. Průvod vyšel z chrámu Sv. rodiny a Sirotčí ulicí, Augustinskou k Besednímu domu a dále Pekařskou na Ústřední hřbitov. Církevní obřady, jakož i slavné Requiem vykonal oddaný přítel zesnulého, J. M. prelát Fr. S. Bařina ze Starého Brna za asistence kons. rady Rud. Reitra a redaktorů „Obzoru“, far. Fr. Dohnala ze Šardic a katechety Lad. Tomáška z Brna. Dostavil se na pohřeb brněnský biskup dr. Pavel Huyn, preláti B. Korčian z Rajhradu, Norbert Drápal z Nové Říše, kapit. děkan Jak. Kapusta, kanovníci brněnští A. Adamec, Jan Prosswitz Msgr. Roháček a olomoucký kanovník dr. Fr. Ehrmann, jako zástupce arcibiskupa dr. Fr. S. Bauera. Milí přátelé zesnulého, kanovníci dr. Jos. Pospíšil a dr. Jak. Hodr, vzpomněli na něj jen tichou modlitbou, neboť byli v ty dny právě na pouti do Jerusalema.

Kromě četných přátel zúčastnilo se pohřbu na 150 kněží ze všech koutů Moravy, aby doprovodili svého vůdce a učitele na poslední cestě. Obřady na hřbitově vykonal opět prelát starobrněnský

F. S. Bařina a zemřelý básník uložen uprostřed svých drahých, jež ho krátce před smrtí předešli. Nebylo řečí nad hrobem, nebylo zpěvu, jen do přidušených slov modlitby ozval se té chvíle se stromu pták a zazpíval jako na rozloučenou mrtvému básníku...

Brněnské časopisy, vzpomenuvše jeho práce pro vlast a národ, rozepsaly se vesměs příznivě o jeho skutečných zásluhách, jichž si získal nejen jako lidový spisovatel a básník, ale buditel a lidumil, jehož bezpříkladná dobrota zajistila mu trvalou vzpomínku u všech, kdož ji poznali. A bylo jich mnoho. Hned v prvních dnech po oznámení jeho úmrtí docházely dopisy z blízka i z dále, plné vděku, uznání a lásky, jakož i procítěných vzpomínek, jimiž byla posmrtná jeho schránka tělesná zahrnuta ještě před pohřbením. Slova díků neznámých dlužníků mísila se s vroucí modlitbou za mír a pokoj krásné jeho duše, za velké skutky milosrdenství a lásky, jež konával zesnulý jako pravý křesťan, nalézaje ve vykonaném dobrém činu zároveň i odměnu.

I ti, kteří stavěli se kdysi příkře proti směru v jeho literární práci a kritisovali méně příznivě náboženskou tendenci v jeho dílech, přišli svorně pokloniti se jeho památce, neboť věděli, že Vl. Šťastný byl literární poctivec, který zbytečně neútočil, ani se nebránil, byl-li napaden těmi, kteří pro vyšší duchovní ideály neměli smyslu a porozumění. Chtěl zanechat po sobě dědictví nevadnoucí krásy a ceny trvalé.

Sjednotily se také při jeho smrti i všechny listy brněnské, vzdávající mu čestnou vzpomínku. Tak brněnský „Hlas“ hned při zprávě o jeho smrti 20. srpna o něm napsal: „Šlechtná, ideální duše, která tolik milovala dle vzoru Sušilova církev a vlast, vznesla se do výšin nadhvězdných. Zemřel jeden z nejlepších synů Moravy, vzorný kněz a vlastenec, ideál básníků a spisovatelů.“

„Lidové Noviny“ (z 21. srpna): „Včera zemřel v Brně jeden z posledních vlastenců moravských, kněz řádu Sušilova, Msgr. Vlad. Šťastný. V Brně znal každý výraznou, milou tvář tohoto úctyhodného starce, s nímž odchází jakoby vzpomínka a živá památka na moravské doby probuzenské.“

„Moravská Orlice“, jejíž bývalý redaktor, spisovatel Jos. Merhaut, byl zvláštním ctitelem Vl. Šťastného († 1907), vzpomněla památky jeho slovy: „Vzácný český člověk vydechl v sobotu odpoledne šlechtnou svoji duši. Vladimír Šťastný básník a spisovatel, dlouholetý profesor I. čes. stát. gymnasia v Brně, byl jako profesor člověkem výborným, vychovatelem znamenitým, a těm, kdož mu svěřeni byli, dobrým a spravedlivým otcem. Buď mu za vše, co národu vykonal, vděčná a nehynoucí paměť!“

Pražská „Union“ z 22. srpna: „S ním loučí se s námi ideální postava, kněz dle slova Páně, vždy věrný syn a služebník svého lidu, Bohem nadaný básník a výborný vychovatel studující mládeže. Jako tichá, skromná povaha, nikde sebe

neotvírající, a jako dobrodinec sám sebe obětující, položil zvěčnělý pomník lásky a vděčnosti do srdcí všech, kdož ho v životě poznali.“

„Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ (č. 32 r. 1910), vzpomínajíc jeho starostí a vykonané práce, loučí se s ním jako starostou, uznalými slovy: „Za šlechetným kanovníkem Procházkou ztrácí předsednictvo Dědictví dlouholetého starostu Msgr. Vlad. Šťastného. Člověk vzácného souladu duševního, milý, dobrotivý a nezištný horlitel pro všecko krásné, pravý kněz, vroucí vlastenec a pokorný sluha Páně, pýcha čes. stát. gymnasia — odešel . . .“

Na důkaz velkých zásluh o církev a vlast zasadilo mu „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ pamětní desku na rodném domě jeho v Rudíkově o slavnosti, konané hned následujícího roku po smrti básníkově, dne 6. srpna 1911, za přítomnosti četných brněnských přátel jeho a zástupců celého kraje, zvláště z řad bývalých jeho žáků. Byla to oslava, důstojná jeho památky. Po slavné pontifikální mši sv., sloužené čest. prelátem a gener. vikářem dr. Jos. Pospíšilem, rodákem z Oslavičky, a velmi nadšeném kázání v kostele, jež měl nástupce jeho v úřadě učitelském na gymnasiu, dr. Jan Sedlák, vykonána pietní slavnost před „starou školou“ č. 34, rodným domem Šťastného.

Řečnili: dr. Pospíšil o povaze a vlastnostech zesnulého oslavence, prof. Fr. Rypáček o jeho činnosti básnické, farář E. Sedlák o úctě a vděč-

nosti farníků rudíkovských, pak pronesli pozdravy zástupci různých spolků a ctitelé básníkovi.

Druhá, neméně památná, vzpomínková slavnost konána v Rudíkově po 25 letech dne 13. října 1935, kdy zásluhou dp. děkana Ondř. Nováka uspořádána tichá, místní slavnost, s přednáškou nejstaršího synovce básníkovy a jeho životopisce Boh. Šťastného. Na paměť čtvrtstoleté památky úmrtí velkého rodáka rudíkovského, zavěšen do místní „Orlovny“ zdařilý jeho obraz.

Tak Vladimír Šťastný žil, pracoval, zemřel a po smrti byl oslaven. „Nezanechal po sobě velkých stop,“ píše pod dojmem smrti jeden z jeho ctitelů, „ale vykonal veliký kus práce očištné a obrozenské, právě pracemi svými básnickými, po stránce mravněnáboženské a vlastenecké.“ Proto byl a zůstal ideálem kněží, kteří šli do života v jeho nesmazatelných stopách.

Vzpomíná na něj židlochovický dp. děkan Vil. Hula těmito nehledanými slovy: „Byl jsem v oktávě s Ignátem Kolískem, jeho ministrantem, a vzpomínám dnes, že cvičil jsem se také v malířství. A koho jsem prvně si vymaloval, byl Msgr. Šťastný, můj nejmilejší profesor! Velká, ušlechtilá duše!“

Nikdy netoužil po cti a slávě umělecké, ač umělcem v jistém slova smyslu byl, a jak pěkně o něm napsal žák jeho dr. Alois Kolísek, „nejkrásnější básní byl vlastní jeho život...“, věnovaný v požehnané památce — Bohu, vlasti a národu.

JIŽ TOLIK LET . . .

(Památce Vlad. Šťastného.)

(† 20. 8. 1910.)

Již tolik let — a těžko věřit tomu,
že duše Tvá tak šlechetná a milá,
jež dobro chtěla, lásku rozsívala,
nás, dávno tomu, navždy opustila!

Tak myslím na Tě, poeto můj snivý,
při hudbě veršů, jež Ti hlavou zněly,
jež duši Tvoji plnivaly štěstím
a struny srdce jiným rozzvučely.

Vždyť ještě dnes, již po tolika letech,
„Cos, Bože, ráčil“ . . . dosud s láskou pějí,
a z veršů Tvých, jak v zřídle něžné krásy,
se duše čisté dosud napájejí.

Již tolik let! . . . A v tiché rozpomínce
zas vidím tvář, jež laskavě mi kyne,
a úsměv na ni, věrný obraz nitra,
i ruku bílou, jak mě k srdci vine.

Můj strýče drahý! Co bych dal dnes za to,
bych jednou jen Tě spatřit mohl zase,
a slyšet hlas, tak laskavý a mírný,
jak bylo kdys, v mém mládí zašlém čase!

Bohumil Šťastný.

Zbývá mi ještě připomenouti, jaké cti a pozornosti dostalo se Vl. Šťastnému se strany „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“, jehož byl zvěčnělý přes dvacet let starostou (od 10. 12. 1889—20. 8. 1910).

Jak zmiňuje se o tom pisatel důkladných „Dějin Dědictví sv. Cyr. a Methoděje 1850-1930“, P. E m. M a s á k, bylo třetí období toto skutečně nejšťastnější a nejúspěšnější dobou v dějinách Dědictví, neboť za 21 let starostování Vl. Šťastného bylo vydáno celkem 27 podílových knih. Pozornost výboru Dědictví týká se i posmrtných poct zemřelému buditeli a básníku, jakož i udržování jeho hrobu na Ústředním hřbitově, než přišel do správy městské.

Již za starostování Vl. Šťastného byla projevoována snaha udržovati hroby a pomníky vynikajících kněží, zvláště o Dědictví zasloužilých, v náležitém stavu, jenž by odpovídal posmrtné jich účtě. Myšlenka ta vzala počátek hned po smrti druhého starosty Dědictví, P. Matěje Procházky, v r. 1889. „Jako před tisíci lety na Moravě sv. Methoděj po boku bratra Cyrilla,“ praví se v provolání ke stavbě pomníku Procházkovi, „tak pracoval Procházka v duchu Sušilově neúmorně na líše, Bohem mu svěřené, požívaje všeobecné úcty a lásky jak všeho kněžstva, tak i svých přátel a žáků.“ Téměř po dvouleté sbírce sešlo se na pomník 1687 zl. 98 kr., což doplněno ze zbývajícího obnosu na pomník Sušilův na 2204 zl.

V r. 1893 zakoupil výbor Dědictví na Ústřed-

ním hřbitově brněnském hrobové místo na nejkrásnější části hřbitova (střední terasa, řada I. č. 39-40), a do něho přeneseny dne 25. října 1893 časně zrána pozůstatky nerozlučných přátel v životě, Sušila a Procházky. Pohřební obřady vykonal starosta Dědictví Vl. Šťastný za asistence dr. Jos. Pospíšila a dr. Jak. Hodra. Na společný jejich hrob postaven nově upravený pomník Sušilův ze starého městského hřbitova, z něhož poprsí Sušilovo věnováno bisk. alumnátu.

Vedle hrobu Sušilova zakoupilo Dědictví další dvě místa. Do jednoho z nich (č. 89) uloženy dne 27. dubna 1898 ostatky zesnulého kukátkáře V. Kosmáka z Prostoměřic za přítomnosti přátel jeho dr. K. Eichlera a Vl. Šťastného, který vykonal v tichosti i pohřební obřady. Ve vedlejší hrobě (č. 90) pochován velký přítel Kosmáka a Šťastného, zem. archivář a brněnský vlastenec Vinc. Brandl, jenž má s Kosmákem společný kříž na hrobě.

Zásluhou „Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje“ postaven pomník i třetímu jejímu starostovi Vl. Šťastnému († 1910). Základem jeho byl kapitál 2700 K (uložený v cenných papírech) a 200 K na hotovosti, který si Vl. Šťastný určil ve své závěti na udržování společného, rodinného hrobu. Hrob tento (I. ř., č. 20) zakoupil hned po smrti sestry Josefíny v r. 1907.

Výbor Dědictví převzal správu tohoto fondu a v r. 1911 zřídil zvláštní „Fond na udržování

hrobu Msgr. Vlad. Šťastného“. Před tím již v roce 1910 zasazena Dědictvím pamětní deska na rodném domě Šťastného v Rudíkově (ze sochařského závodu fy F. K. Racek v Brně) nákladem 267 K. Stalo se tak za starostování čtvrtého starosty, dr. Jos. Pospíšila, o němž a jeho předchůdci vyslovil se velmi pěkně P. Em. Masák v „Dějinách Dědictví“: „Po jemném, tichém básníku, jehož celé období bylo zvláštní přízní Prozřetelnosti ozářeno mírným sluncem šťastné pohody, ujal se řízení Dědictví učenec-filosof.“

Byl to dr. Jos. Pospíšil, autor slavné „Filosofie podle zásad sv. Tomáše Akvinského“, který byl zvolen 2 měsíce po smrti Šťastného. Zastupoval ochuravělého starosty od r. 1908 a vedl Dědictví v nejtěžších dobách válečných i poválečných (1910—1925). Již roku následujícího zemřel 18. prosince 1926 a pochován v kapitolní hrobce.

Vlad. Šťastný spí svůj věčný sen v hrobě řady I., č. 20, vzdálen poněkud svých učitelů Sušila a Procházky. S ním v téže řadě odpočívají tu, kromě již jmenovaných: č. 88 P. Tomáš Šilinger, red. „Hlasu“ († 17. 6. 1913 v Luhačovicích), č. 212 dr. K. Eichler, katecheta v Brně († 25. 4. 1918 v Brně), č. 79 P. Jos. Kašpar, katecheta škol „Vesniných“ († 1. I. 1911), č. 55 Fr. Ruprecht, prof. náb. na úst. učitelském († 22. 6. 1913 v Brně), dále jiní jeho spolupracovníci na díle Sušilově, jako kněží: A. Adamec († 1913), dr. Robert Neuschl († 1915), Fr. Janovský († 1918), Fab.

Roháček († 1920), dr. Jan Sedlák († 1924), dr. Jak. Hodr († 1927), dr. Fr. Bulla († 1928), Max. Weinberger († 1928), dr. Jos. Samsour († 1930), Ignát Zháněl († 1930) a j.

Velkých zásluh o hroby našich kněží-buditelů získal si nynější výbor Dědictví a zasloužilý jeho pátý starosta, č. kanovník Jan T e n o r a, který dal na podzim r. 1925 upravit hrob Sušilův a Procházky, a postaral se i o úpravu hrobu třetího starosty, Vl. Šťastného, téhož roku provedenou. Však největší záslužný čin vykonal, když v r. 1927 podal žádost městu Brnu, a b y h r o b y našich brněnských vlastenců z řad kněžských: Sušila, Procházky a Šťastného byly prohlášeny za „hroby čestné“. Město Brno na důkaz úcty a vděčnosti žádosti vyhovělo a převzalo tyto čestné hroby do trvalé správy pro časy budoucí.

Tímto šlechetným činem Dědictví uzavírám knihu vzpomínek na Msgr. Vlad. Šťastného. Jsem si vědom, že nástin tento životopisný jest jen odleskem všeho toho, o čem jsem snil a co jsem napsati mínil, abych památku jeho uchránil od vyhynutí.

Mrtev ten, kdo zapomenut! A to platiti nesmí o knězi, buditeli a ideálním básníku, který celé pokolení oblažoval čistou svojí poesíí a budil svaté idály zvláště v mladých duších, jemu na výchovu svěřených. „Běda mládeži, neodchované poesíí!“ bylo i jeho heslem, a proto chtěl, aby

zbožný a vlastenecký duch Sušilův, obřezující se i v jeho plodech básnických, províval srdcem i myslí studující mládeže, aby tak příští generace národa udržela se na té výši vzdělanosti, jejíž základy jsou pravda, mravnost a ustavičná touha po životě krásném, čistém a vpravdě náboženském.

REJSTŘÍK.

Adamec Ant. 160, 168
Alumnát brněnský 32, 33, 39, 44, 45, 46, 47, 59, 131, 132
Ambrož Vil. 54, 57, 63, 129
„Anděl Strážný“ 57
„Athaeneum“ 131
Babička A. 77
„Babička“ B. N. 121, 148
Bačkovský Fr. 63
Bakeš F. 159
Bakešova L. 54, 113
Balinský J. 37
Baliny 16
Bartoš Fr. 52, 53, 63, 65, 66, 68, 90, 97, 106, 110, 111, 116,
117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 134, 141, 145, 159
Bařina F. S. 123, 134, 160, 161
Batěk J. 60
Batouchovice 14
Bauer F. S. 34, 60, 112, 143, 160
Belcredi Egb. 58, 84, 111, 124
Benediktinská tiskárna 56, 81, 84, 89
Beneš-Třebízský V. 128
Benetice 22, 25
„Beseda“ 60, 73
Beseda brněnská 40
Besední dům 54, 58, 110, 128
„Besedy slovanské“ 44
Bezstarosti Fr. 14
Bible česká 57
Bílý Fr. 66, 96, 112, 119, 120
Bílý J. 43

Bisk. konsistoř brněnská 90, 154
 Bitnar V. 67
 Blahověst“ 131
 Blažek Mat. 54, 76
 Blažovice 139, 141
 Bouška Sig. 63, 66, 67, 90, 94
 Brandl Vinc. 53, 63, 65, 66, 68, 70, 77, 104, 110, 111, 116,
 117, 118, 167
 Bratránek F. 149
 Bratrstvo sv. růžence 44
 Březejc 12
 Březí 12
 Budiškovice 147
 Budišov 25
 Bukovec Fr. 67
 Bulla Fr. 169
 Bulín Hyn. 117
 Burjan Ant. 54, 113
 Bystrc 147, 148, 149, 150
 Bystřice p. Host. 59
 „Concordia“ 35, 36, 131
 „Čas“ 138
 „Časop. čes. duchovenstva“ 33
 „Čas. Matice moravské“ 44, 76
 Čech Fr. 63
 Čech Svatopluk 69, 93
 Čechova M. 112
 Čelakovský F. L. 80, 96
 Čermák V. 37
 „Čes. Včela“ 61
 Číkov 13
 Čtenář. spolek brněnský 116, 117, 120, 121, 122, 124
 Deml Jak. 67, 94
 „Den“ 139
 Deník Kubínkův 140
 Desolda J. N. 92

Dědictví sv. Cyr. a Met. 21, 57, 92, 131, 141, 156, 163,
 166, 167, 168, 169
 Dědictví sv. Prokopa 40
 Dlouhý Fr. 113
 Dobrovský Jos. 70, 118
 Dobroč. komitét dam 119
 Dohnal Fr. 63, 67, 94, 160
 Dostál-Lutinov K. 63, 67, 94
 Doubravice 133
 Doucha Fr. 92
 Drápal N. 160
 Drašar J. 45
 „Drobné květy“ 81
 Družstvo „Hlasu“ 58, 156
 Dvořáček A. 63
 Dvořák A. 135
 Dvořák Fr. 158
 Dvořák Jindřich 53, 117, 124
 Dvořák F. X. 51, 67, 94
 Dvořáková M. 54
 Eichler K. 54, 55, 63, 113, 124, 128, 130, 150, 167, 168
 Ehrmann Fr. 160
 Erben K. J. 77, 80, 96, 118
 Fanderlík A. 53
 Fibich Arn. 128
 Filcík Jos. 23
 Filharm. beseda brněn. 58
 Filosof. ústav brněn. 33, 39
 Florian Jos. 35
 Fond Vl. Šťastného 167
 Formánek Fr. 52
 Gebauer J. 65
 Geissler B. 32
 Gindl J. 32, 39
 Grossmanová-Brod. A. 63
 Gymnasium něm. v Brně 28

Gymnasium slovanské 50
— I. čes. státní 59, 153
— na St. Brně 121
Halabala Met. 72
Hájek Fr. 52
Hálek Vít. 43, 93, 96
Hanačík J. 50
Hansmann L. 56
Hanuš J. L. 48
Havelka J. 73
Havlíček J. 53
Hatlák F. 53
Helcelet J. Ct. 48
Herben J. 63, 69
Hermann Ig. 69
Heyduk Ad. 114
Heřmanice Dol. 130
Heřmanice Hor. 14
Heřmanov 15
„Hlas“ brněnský 34, 43, 44, 55, 58, 61, 96, 111, 120, 123,
124, 127, 133, 140, 150, 162
„Hlasy a ohlasy“ 84, 93
Hlavinka Al. 63, 67, 93
Hlávka J. 53
„Hlídka Literární“ 43, 57, 66
Hodáč F. 117
Hodr Jak. 54, 144, 160, 167, 169
Holub Fr. 52
Homola Boh. 158
Hoppe J. 54
„Hory a doly“ 85, 93
„Hospodář. Noviny“ 21
Hošek Ondřej 158
Hošek Fr. 43
Hostýn 141
Hrazdira C. M. 113

Hrbov 13
Hroznatín 14, 16, 130
Hruban Moř. 112
Hrubý V. 73
Hrudička Al. 56, 113
Hula V. 164
Huyn Pav. 160
„Hvězda“ 73
Hýsek Mil. 34, 95, 134
Chmelíček Jos. 95, 143
Chlumecký Adam 67, 94
Chudoba M. 67
Chytil Jos. 118
„Chudým dětem“ 93
Jablonský Bol. 40, 81, 93, 96
Jabloňov 12, 13
„Jaro“ 35
Janáček L. 41, 95, 105, 112, 134, 135, 136, 137, 150
Janovský Fr. 63, 168
Javorník A. 63
Jeglič Š. 144
Jirásek Al. 69, 115
„Její pastorkyně“ 134
Jelínek J. 73
Jemnice 147
Jeřábek V. K. 157
Jihlava 15, 26, 50
Juda A. 37
Jungmann Jos. 58
Jursa V. 97
Kabelík J. 63
Kadeřávek J. M. 73
Kachník J. 63
Kaláb Th. 124
„Kalendář Hospodářský“ 21
Kalvoda Fr. 112

Kalvoda Al. 46
 Kameníček Fr. 60
 Kampelík F. C. M. 32, 45
 Kandus K. 150
 Kapras J. 52
 Kapusta J. 160
 Karník J. 67
 Kašpar Jos. 113, 168
 Katholický R. 122
 Katolická Jednota 44, 58
 „Katolické Listy“ 29
 Kempenský Tom. 89
 Klácel F. M. 33, 34, 56, 136
 Klášter minoritský 33, 49, 52, 54
 — rajhradský 33, 134
 — Sv. Rodiny 158, 160
 — starobrněnský 148
 — uršulinek 49
 Klenka z Vlastimilů 53
 Klíma Jos. 34, 35, 50, 55, 150
 Klinkáč Fr. 130, 131
 Kodym F. St. 22
 Koláček Fr. 52, 114
 Kollár J. 32, 40
 „Koleda“ 60, 77
 Kolísek Al. 63, 112, 164
 — František 60, 112
 — Ignát 164
 Komárov 39
 „Komenský“ 120
 Kongregace „Dcer Bož. Lásky“ 142
 Koráb F. 67
 Korčian B. 134, 160
 Korec František 69, 107, 112
 — Jan 60, 63, 84
 — Tomáš 66, 69, 107

Kosina J. E. 76
 Kosmák V. 37, 46, 55, 56, 63, 68, 73, 94, 110, 112, 116,
 117, 118, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 140, 141,
 144, 159, 167
 Kostel jesuitský 51
 — sv. Tomáše 53, 55, 60
 Kotsmích V. 51
 Kovář Fr. 63
 Kovařovic K. 117
 Koubek Em. 158
 König K. 60
 Koudela J. 53, 114, 117
 Koudelka Al. (O. S. Vetti) 63, 112, 133
 Koudelová Ad. 54, 112, 145
 Kramoliš Č. 63
 Krátký Aug. 89, 133
 Krch Fr. 73
 Kreutzwieserová Jos. 147
 Kroměříž 26
 Krondl V. 60, 114
 Křížkovský Pav. 41, 133, 134, 135, 136, 137, 150,
 Kubíček F. 65
 Kubínek Šeb. 139, 140, 141
 Kučera Alb. 51
 Kučera K. 52
 Kučerová Julie 54
 Kulda B. M. 43, 103
 Kunz K. 53, 54
 Kupka Jos. 54
 Kusý Wolfg. 54
 Kusá Julie 54, 145
 „Kukátka“ 57
 „Květy mariánské“ 57
 „Kvítí májové“ 59, 73
 Kinský Dom. 39
 Kyselý Fr. 63, 67, 94

„Kytka z Moravy“ 44, 76, 77, 78
 Lachnit J. 117
 Langer Fr. 63
 Lazar Th. 51
 Lepař J. 97
 Lev XIII. 82
 Leopold Salvator 94
 Lier J. 121
 „Lidové Noviny“ 162
 „Listy filosofické“ 120
 „Literární Listy“ 113
 „Literární Morava“ 95
 Lubnice 147
 „Lumír“ 39, 60
 Lužická Věnc. 73
 Machač Ant. 113
 Machar J. S. 69
 Machova El. 54, 112, 145
 „Máj“ 65, 121
 Mareš Fr. 145
 Mariánský ústav 142, 143, 144, 156,
 Maršovský Fr. 117
 Martinák J. 35
 Martínkov 123
 Masák Em. 166, 168
 Masaryk T. G. 29, 131
 Mathon Fr. 56, 117
 Mathon Placid 56, 57
 Matice moravská 34, 43, 57, 58, 156
 — školská 55
 — velehradská 58
 Matiční škola 69
 Mayer J. 60
 Medek T. 148
 Merhaut Jos. 162
 Mikšíček Mat. 53

Mikšíčková M. 112
Mikulov 26
Milosrdné sestry III. řádu sv. Frant. 143, 156
Mlatcová 122
Mniší hora 147, 150
„Moravan“ 21, 22, 36, 72, 131
„Morava svým maticím“ 93
Mor. akc. knihtiskárna 62, 74
Moravská Jednota 34
„Moravská Orlice“ 44, 56, 58, 64, 74, 120, 162
Moravec 25
„Mor.-slezský časopis“ 21
Mor. Třebová 26
Moutnice 124
„Museum“ 38, 66
Musil Fr. 37, 74, 95, 113, 128, 135, 143
Mühlsteinová B. 73
Napp Cyr. Fr. 33
Náchodská Gis. 63
Nár. jednota sv. C. a M. 55
„Národní Listy“ 44, 64, 120
„Našinec“ 61
„Národ. Noviny“ 18
„Naše Řeč“ 119
Navrátil Fr. 63
Nečas Jan 63
Nejedlý Fr. 24
Něnička J. 37
Němcová Bož. 112, 121, 148
Neruda J. 69
Nesvadba J. 51
Nešvera Jos. 113, 135
Neumann Aug. 136
Neuschl Rob. 168
Normální škola 54
Novák Ondřej 146, 164

Nová Říše 160
 „Nový Život“ 64, 65, 67
 Nový zákon 40
 Novotný J. 55
 „Obzor“ 27, 29, 42, 44, 58, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70,
 76, 77, 89, 91, 93, 106, 107, 118, 119, 120, 121, 124, 130,
 131, 133, 135, 148, 151, 160
 Obec „Štouralov“ 117
 Obřany 69, 156, 158
 Ocetek Fr. 63
 Olbramovice 39
 Olomouc 26, 50, 51
 „O následování Krista“ 89, 90, 92, 133
 Opletal Jos. 158
 Oslavice 13
 Oslavička 14, 16, 130
 Osová Bítýška 12
 „Osvěta“ 60, 114
 „Ottův Slovník naučný“ 96
 Pakosta Vojt. 63
 Palacký Fr. 118
 Panschab Ferd. 32
 Pammrova Eleonora 112
 „Památník I. čes. gymn.“ 96
 Pellico Sylv. 39
 Pěčka-Místecký F. 63
 Petrů V. 120
 Písmo svaté 41, 42
 Pluhař J. 53
 „Písně V. Kosmáka“ 127
 Podp. fond čes. gymnasia 69
 Pojmon Fr. 43, 55
 Pokorný Jos. 51
 Pokorný Rud. 77
 „Pokrok“ 61
 Ponětovice 138, 152

Popelka Benj. 124
 Pospíšil Jos. 46, 54, 57, 63, 66, 68, 111, 116, 122, 130,, 131,
 132, 144, 160, 163, 167, 168
 „Poutní kniha“ 106
 Pravda Fr. 70
 Pražák Al. 52
 Pražák Ot. 117
 Preissová Gab. 69
 Procházka Matěj 33, 38, 40, 43, 44, 49, 50, 56, 76, 93, 110,
 118, 141, 156, 166, 167, 168, 169
 Procházka Jak. 43
 — Tomáš 43
 Prostoměřice 128, 129
 První sjezd moravských katolíků 138
 Přeckov 14, 16, 152
 Příbor 26
 Rais K. V. 69
 Rambousek Anselm 54, 136, 150
 Raus J. 54
 Roháček Fab. 52, 160, 169
 Rousínov 38
 Royt V. 51, 53, 114, 134
 Ruda 11, 14
 Rudiš B. J. 53, 54
 Rudíkov 14, 15, 16, 130, 131, 139, 146, 147, 151, 163, 164, 168
 Rukopis Králodvorský 65
 Růžička Ad. 61
 Ruprecht Fr. 54, 117, 168
 „Růže Sušilova“ 38, 67
 Rypáček Fr. 52, 96, 117, 122, 154, 163
 Říha L. 158
 Sahula Jiří 63
 Samsour Jos. 40, 169
 Sedlák Em. 163
 Sedlák J. 92, 154, 163, 169
 Seifert Fr. 24, 25

Seminář brněnský 27, 48, 49, 52
 Simonides Boh. 63
 Skoupý K. 46
 Skalík Fr. 63, 67, 94
 Sládek K. V. 67, 115
 Slavík Jan 60, 122
 „Slávy Dcera“ 38
 Slovák Al. 68, 113
 „Slovanská poesie“ 73
 Smolka Mil. 106
 Smetana Bed. 41, 58
 Soukal Jos. 63
 „Sokol“ 58
 Soukop J. 43, 63, 73, 94
 Spisy sv. Otců 39
 Spolek sv. Cyrila a Metoda 28
 Spolek sv. Vincence 117, 146
 Stára Ant. 32
 Starobrněnská „Beseda“ 121
 Steyskalová M. 54
 Stín A. G. 63
 Stojan Ant. 112
 Stošek Ad. 51
 Stranecká Fr. 63, 69, 73, 112, 115, 126
 Strážnice 26
 Stupavský Rud. 63, 67, 94
 Sušil Fr. 32, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 50, 52,
 55, 57, 59, 73, 93, 94, 96, 103, 118, 166, 167, 168, 169
 „Sušilova družina“ 43, 49
 „Světazor“ 44, 114
 Svoboda K. 60
 Sychra J. M. 95
 Schaffgotsche Arn. 28, 33, 59
 Scholz Jos. 51
 Schönborn B. 60
 Schrefl Jos. 32, 150

Schulz Em. 54
 Šafařík P. J. 118
 Šamalík Jos. 114
 Šembera V. 56
 Ševčík Vinc. 114
 Šichan F. L. 112, 117
 Šílený T. 53
 Šilinger Tom. 168
 Šimbera T. 43
 Škorpík Fr. 43
 „Škola Božského srdce Páně“ 56
 Škrdle Tom. 67
 Šmídek K. 27, 29, 43, 52, 55, 56, 62, 93
 Šolc Em. 84
 Šorm J. 63, 67
 Špaček V. 35
 Špičková L. 114
 Špilberk 39, 135
 Šrámek J. 114
 Štulc V. 70, 141
 Šuderla Rob. 65
 Šujan Fr. 60
 Šťastný: B., Č., D., F., H., I., J., L., V. 11, 12, 13, 14, 15,
 16, 18, 25, 30, 63, 125, 140, 145, 147, 149, 150, 151, 152,
 159, 164, 165
 Šťastný Vladimír, 18, 19, 25, 26, 27, 28, 31, 32, 34, 35, 36,
 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 49, 50, 51, 53, 55, 57, 58, 59,
 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 77, 81, 84, 85,
 88, 89, 93, 95, 96, 99, 106, 113, 114, 117, 120, 121, 122,
 123, 124, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 137,
 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 152, 153,
 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165,
 166, 167, 168, 169
 Šťastná Josefína 17, 54, 69, 110, 113, 119, 123, 124, 151, 157, 158
 Tauber Ot. 67
 Telč 15

Telečkov 14
Telnice 141
Tenora J. 63, 68, 169
Těšík Jos. 43, 55
Tichý Jar. 63, 85, 95
Toman Fr. 51
Tomášek L. 160
Travěnec Ant. 113
Trnava 25
Troubsko 151
Třebíč 159
Tuček Jos. 117, 158
Tůma H. 114, 153
Tvarožná 124, 128
Učitelství ústav brněnský 53, 54
Uličný Fr. 52
Umělecká Beseda 77
„Union“ 162
Ústřední hřbitov 129, 159, 160, 166
Ústřední Matice školská 120
Valoušek Fr. 63
Vaněk-Pohorský J. 63, 67
„Vánoční dárek“ 74
Vašek Ant. 52, 65, 94
Vávra Matouš 152
Vávra Vinc. 52
Vejchodský Jan 68, 92
Vel. Meziříčí 11
„Vesna“ 120, 145
„Věstník čes. profesorů“ 92
Vinařický K. 40
Višňák Fr. 52, 112
„Vlast“ 67
Vlčatín 14, 16
Vlček Arn. 38
Vlk Alois 60, 88, 95, 105

Vojtěch J. N. 32, 43, 57
Volejník J. 53, 150
Vorel Ant. 113
Vrána J. M. 63, 73
Vrba R. 63
Vrbíková V. 149
Vrchlický Jar. 121
Všetečka Fr. 63
Vyhlídal J. 68
Vychodil P. 43, 57, 135
Vymazal Fr. 56, 63, 69, 117, 124
WitteK K. 50, 51
Weinberger Max. 63, 169
Wolf Th. 35
Wolný Ř. 39
Wurm J. S. 53, 54
Wurm Ig. 43
„Zábavy večerní“ 73
Zábrdovice 44, 54
Zaletěl Prok. 63, 66
Zavadil Fr. 24, 51, 96
Zedník Flor. 53
Zedníková Ant. 54, 114
Zeibert Fr. 32, 54, 65
Zelený Václ. 51, 138
Zháněl Ign. 63, 66, 147
Zháněl Rud. 63
„Zlatá Praha“ 114
Zlín 123
Znojmo 26, 50, 147
Zöllnerová Eliš. 58
Zeyer Jul. 69
Žák Vincenc 39
Žabovřesky 150, 157
Židlochovice 48, 130
Žherský Fr. 73

O B S A H :

	Strana
I. Ze zápisů rodinných	11
Učitelé Jiří a Ignác Šťastný (1752—1823). — Na staré škole rudíkovské. — František Šťastný, vzorný učitel okresu třebečského (1828—1858).	
II. Vladimír Šťastný na studiích	26
V Jihlavě (1852). — Na brněnském gymnasiu (1853 až 1860). — V alumnátě (1860—1864). — Frant. Sušil a Mat. Procházka. — Počátky literární činnosti.	
III. Ve službách církve a národa	48
Kaplanem v Židlochovicích (1864). — Prefektem v bisk. semináři (1864—1867). — Profesorem na I. čes. stát. gymnasiu brněnském (1867—1899). — Z národního života Čechů brněnských. — Redaktorem „Obzoru“ (1878—1908).	
IV. Z dílny básnické	72
Kvítí májové (1869). — Vánoční dárek (1872). — Kytka z Moravy (1879). — Drobné květy (1887). — Hlasy a ohlasy (1892). — Hory a doly (1894). — Následování Krista (1902). — Básně příležitostné.	
V. Z pamětí a vzpomínek	110
V domě na Radvitově ulici (1885). — Z dopisů přátel. — Čtenářský spolek (1871—1907). — Bartoš, Kosmák, Pospíšil. — Leoš Janáček (1876). — První sjezd českých katolíků v Brně (1894). — Šebestián Kubínek. — Mariánský ústav (1870 až 1906). — Dívčí škola „Vesny“ (1886). — Vojtěch Šťastný. — Obřany. — Z posledních let života.	